

Ězi

'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ

Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Búkũ Ězi 'bá áyúāyũ rĩ pi vé rĩ, Lúkã sĩ nĩ, sĩ kpá búkũ Lúkã vé rĩ nĩ. Búkũ 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tã 'dĩri ĩsú ākũdē Yēsũ nga mužú 'bũ gé gí. Drĩdrĩ ni, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ũlũkí ú'dúkọ múké rĩ Yāhúdĩ rĩ pi ní kọpivé āngũ agá. Vúdřĩ ni gé, kọpi ũlũkí 'bá uruķo'bee ní āngũ uruķo'bee agásĩ rá. Lúkã ũlũ tã Índrĩ Uleterē rĩ ní 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ásúzá drĩdrĩ rĩ vé tã, āzini ũlũ tã Índrĩ Uleterē rĩ ní kọpi ē drĩ kozú, ĩri ní kọpi ní ũkpō sězú ĩvé 'bá drĩkoma rú rĩ pi be rĩ vé tã.

Cápĩtã 1-12 agá, tã Lúkã ní ũlũú 'dĩgé agaápi rá rĩ, ũlũ tã Pétēró ní 'oó rĩ, āzini ũlũ tã 'i ngaápi 'bá Yēsũ ri ě'yĩ'bá gí rĩ pi āsámvú gé Yērúsālémã gá 'dālē rĩ. Tã ĩ nga'bee 'dĩ'bee agásĩ, Índrĩ Uleterē rĩ ko kọpi ē ĩzã rá, kọpi ã nĩkí rí áamá 'yozú kínĩ, Múngú lě, kọpi ã ũlũkí ú'dúkọ múké Yēsũ vé rĩ 'bá rĩ pi ní āngũ rĩ pi agásĩ céré, adri 'yēṅá Yāhúdĩ rĩ pi ní ku. Cápĩtã 13-28 agá, Lúkã ũlũ lẹtĩ Índrĩ Uleterē rĩ ní Páũlũ ē ĩzã kozú, ĩri ní ú'dúkọ múké rĩ ũlũzú mužú vūrã kárakará agásĩ rĩ vé tã, í'dó Ězĩyã gá, Yúrōpũ gé, cĩmgbá cazú kūrú Rómã vé rĩ gé. Ú'dógú'dógú 'dĩri agá, Lúkã ũlũ tĩ Páũlũ ní sěé rĩ vé tã, āzini tĩ 'bá áyúāyũ rĩ pi ní sěé rĩ vé tã. Tã 'dĩ'bee 'bã ĩzã ko nĩzú ámázú kínĩ,

kôpi ùlũkí ú'dúkó múké Yésũ vé rĩ 'bá ãndiãndí pi ní, tã 'i nga'bá rĩ pi agásĩ ãndiãndí.

Ezíkí Índrí Uleterere rĩ vé tã

¹ Tõfilĩ má ní lëélë rĩ, búkũ má ní sĩi drĩdrĩ rĩ agá, á sĩ tã Yésũ ní 'í'dó 'oó rĩ pi, ãzini ĩri ní ímbá rĩ pi ãrëvú cérë,

² cĩngbá cazú ú'dú ĩri ní ívé 'bá áyúâyũ rĩ pi* ímbázú Índrí Uleterere† rĩ vé ùkpõ sĩ rĩ gé, ãzini ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé rĩ gé.

³ Ĩzãngã Yésũ ní nyaá rĩ ã vúdrĩ gé, Yésũ gõ 'i 'i'daá ívé 'bá áyúâyũ rĩ pi ẽndrëti gé lëti be ãndiãndí, lüzú kĩnĩ 'i 'ídri rú. 'I'da 'i kôpi ẽndrëti gé caá ú'dú pũkú sũ, ri kôpi ní málũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlũú.

⁴ Ú'dú ãlu, kã rií ínயá nyaá ívé 'bá áyúâyũ rĩ pi be, ĩri ní 'yozú kôpi ní kĩnĩ, “Lë ĩmi fũkí Yërúsãlemã agásĩ ãmvé ku, ĩmi tẽkí fëfë má Ẹtëpi ní ẹziĩ, ĩri ní lëé sëé ĩmi ní, má ní tã ni 'yoó ĩmi ní rĩ.

⁵ Yũwání së bătízĩmũ‡ rĩ yĩĩ sĩ, 'bo ú'dú mādã ã vúdrĩ gé, ĩ ímú ĩmi ní bătízĩmũ rĩ së Índrí Uleterere rĩ sĩ.”

* **1:2 1:2** *Bá áyúâyũ rĩ pi:* 'Bá áyúâyũ rĩ pi, Yésũ së kôpi ní ùkpõ, ri kôpi pëé mužú 'bá rĩ pi ímbá, índrí ùnjĩ rĩ pi údró, ãzini tã áyázú áyâyã ni pi 'oó. † **1:2 1:2** *Índrí Uleterere rĩ:* Índrí Uleterere rĩ Índrí Múngú vé ni. Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, Ẹtëpi ri Múngú 'i, ĩrivé mvá Yésũ ri Múngú 'i, ãzini Índrí Uleterere rĩ Múngú 'i. Ẹtëpi ri, Mvópĩ ri, ãzini Índrí Uleterere rĩ, kôpi Múngú ãlu. 'Í lã Yũwání 1:1-18; Yũwání 8:41-42; Ezj 5:3-4. ‡ **1:5 1:5** *Bătízĩmũ:* Ĩ ri 'bá rĩ pi ní bătízĩmũ së lüzú kĩnĩ, kôpi újákí ẹsĩ ívé ùnjikányã agásĩ gí, kôpi ẹ'yĩkí Múngú ri gí.

Yésũ vé 'dungára mužú 'bũ gé rĩ

⁶ Yésũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi kâ rií adrií Yésũ pi be trú, kôpi ní Yésũ ri zizú kînĩ, “Úpí, sâ nōri gé, mi nyo ícô mālũngã rĩ sē gō 'bá Īsērélē vé rĩ pi drĩgé rá?”

⁷ Yésũ ní 'yozú kôpi ní kînĩ, “Adri tã ĩmivé ni, ĩmi ní lēzú sâ ni nĩzú, dōku mbãá ụ'dú ni nĩzú ku, má Ẹtẹpi ụtĩ ingá tã ni ívé ũkpō sĩ gí.

⁸ 'Bo Índrí Uleteré rĩ kãdō ímú ĩmi ású, ĩri ĩmi ní ũkpō sē, ĩmi ndrekí mávé tã ĩmĩ mị sĩ gí, ĩmi í'dókí tã ni ũlũú kũrụ Yẹrúsálémã vé rĩ agá, ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré, ãzini ãngũ Sãmãriyã vé rĩ agá, cazú vũ drĩgé sĩ céré.”

⁹ Yésũ kã tã rĩ átá 'díní, ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé 'dãá, kôpi rikí ĩri ndree mužú, ĩrĩbĩtị rĩ ní ĩri ọzũzú, kôpi gōkí ĩri ndree kuyé.

¹⁰ 'Bá rĩ pi kâ rií mị 'bãá ĩri ndrezú mužú 'bũ gé 'dãá, koro ãgō ĩrĩ pi ní ímúzú pá tuzú kôpi ãsámvú gé, kôpi úsúkí bōngó imve ĩ rụ'bá gá.

¹¹ Kôpi ní 'yozú kînĩ, “Īmi ãgō Gãlĩláyã vé 'dĩ'bée, ngá ĩmi ní rizú pá tuzú nōgó ãngũ ndrezú mužú 'bũ gé 'dãá rĩ ã'di? Yésũ Gãlĩláyãgú ĩ ní 'dujú ĩmi ãsámvú gé sĩ mužú 'bũ gé 'dĩri, ĩri nyo gō ímví sũ ĩmi ní ĩri ndree mužú 'bũ gé 'dĩri tịni.”

Īpěkí Mătíyã ri 'bãá Yúdã ã vũrã gá

¹² Kúru Yésũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ní ísízú Írã Ōlívē vé rĩ drĩgé 'dãásĩ, kôpi ní mvizú gōzú

Yêrúsâlémã gá 'dãlé. Kÿrú Yêrúsâlémã vé rĩ pi vé ãsámvú vù caá írã rĩ be máyĩlĩſ ãlu kuyé.

¹³ Kôpi kâ caá, kôpi ní tuzú muzú jó ã 'a urulésĩ kôpi ní rizú adrizú rĩ agá 'dãá. 'Bá rĩ Pétêró 'i, Yũwánĩ 'i, Yôkóbũ 'i, ãndêréyã 'i, Pĩlípũ 'i, Tórnã 'i, Bãtĩlĩmáyo 'i, Mátáyo 'i, Yôkóbũ ãlãfáyô mvôpĩ 'i, Sĩmónã úvá 'bãápi 'bá ívé rĩ pi ẽ řsúkĩ rĩ drĩwãlã rĩ 'i, Yúdã Yôkóbũ mvôpĩ sĩ.

¹⁴ Ụ'dú céré kôpi ri ĩ úmú trũ Múngú ri zĩ Mãriyã Yésũ éndrêpĩ pi be, ũkú urukô'bée be, ãzini ĩrivé édrĩpĩ be.

¹⁵ Ụ'dú 'dã'bée gé, 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi úmúkĩ ĩ caá mũdũrũlũ ãlu pũkũ ĩrĩ vũrã ãlu gé. Kúru Pétêró ní ngazú uru sĩ, ĩri ní átázú kôpi ní kĩnĩ,

¹⁶ “Má édrĩpĩ má ómvúpĩ, tã Índrĩ Uletere rĩ ní átá kuú Dãwúđĩ* tĩ gé Yúdã vé tã sĩ, ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ, ã nga rĩ 'i fũũ tĩ ni gé bẽnĩ. Yúdã ko 'bá Yésũ ri ru'bá rĩ pi ẽ drĩ muzú nĩ.

¹⁷ Yúdã ri ótú 'bávé ógúpĩ, ĩpêkĩ ĩri ẽzĩ ngaá 'bá be trũ.”

¹⁸ (Yúdã je ómvú mũfēngã ĩ ní ũfēē ĩri ní ũnjĩkãnyã 'ozú 'dãri sĩ, í'dé 'ĩ drĩ sĩĩ vũgá, 'a ni ãfĩ rá, fĩ ni úkpú céré ãmvé.

ſ **1:12 1:12** *Máyĩlĩ*: 'Bá ri ícô ẽcĩ tu ca máyĩlĩ na sã ãlu agá.

* **1:16 1:16** *Dãwúđĩ*: Múngú ĩpê Dãwúđĩ ri adriĩ 'bãgú ĩsêrêlê rĩ pi vé ni, ẽzĩ kĩnĩ, 'bãgú ú'dĩ ri ímú ĩfũ ĩrivé úyú agá, ĩri málũngã rĩ ru muzú 'dãni'dãni, 'bãgú rĩ Yésũ Kúrísitô 'i. 'Í lã Sãwúmã 132:11-12; Ezĩ 2:30. Tĩkĩ Dãwúđĩ ri řsú ãkũdê ílĩ rĩ ca élfũ ãlu (1,000) gĩ, ílĩ 'dãri gé, řsú tĩkĩ drĩ Yésũ Kúrísitô ri kuyé. 'Í lã 1 Sãmũelê 16-30; 2 Sãmũelê 1-24; 1 'Bãgú 1-2.

19 'Bá adri' 'bá Yẽrúsâlémã gá rĩ pi céré yìkí tã 'dĩri rá. Kúru kòpi ní vũrã 'dãri ã rụ zìzú ìvé tị sī Ākēlédámã, nyõõkú ãrí vé ni.)

20 Kúru Pétěró ní 'yozú kĩnĩ, “Sĩkí búkũ Sãwùmã vé rĩ agá kìnĩ,

“ Īrivé 'bětị ẽ ícá ándrú rú.

'Bá ãzi ã adri 'bětị rĩ agá 'dãá ku.'

Āzini,

'Lě ã 'bãkí 'bá ãzi ĩri ã vũrã gá ẽzị ĩrivé rĩ ngaá.'

21 Kúru lě 'bã ĩpěkí 'bá ãzi 'bãã ĩri ã vũrã gá, ã nga rí ẽzị ĩri ní rií ngaá rĩ. Lě 'bã ĩ ní ĩpěé 'dĩri ã adri 'bá ándúrú adriipi 'bá be trụ lókí 'bá ní rizú ẽzị ngazú Úpí Yēsũ be rĩ gé ni,

22 ã adri 'bá í'dózú Yũwánĩ ní bãtízĩmũ sězú Yēsũ ní rĩ gé, cĩngbã ĩ ní ĩri 'duzú mužú 'bũ gé rĩ gé ni. 'Bá ĩ ní ĩpěé 'dĩri, ĩri 'i úmú 'bá be trụ, ĩri adri 'bá Yēsũ vé íngángará drãngará gálésĩ rĩ vé tã ùlũúpi ni.”

23 Kúru kòpi ní 'bá ĩrĩ ĩpězú, 'bá rĩ Yōsépã ĩ ní zị Bãrĩsábã 'i (ĩrivé rụ ãzi Yũsĩtõ 'i), 'bá rĩ ãzi Mătíyã 'i.

24 Kúru kòpi ní Múngú ri zìzú kìnĩ, “Úpí, 'í nĩ 'bá ãlu ãlu vé ẹsị rá. Mí i'da 'bá ní, 'bá ĩrĩ 'dĩ'bée ãsámvú gé, 'bá mí ní ĩpěé rĩ, ĩri adri ã'di 'i,

25 ẽzị ngaápi 'bá áyúãyũ ni rú Yúdã ã vũrã gá rĩ, ã'diãtãsiyã Yúdã ku 'bã, mụ vũrã ĩ ní tã lịzú rĩ gé gí.”

26 Kúru kòpi ní jěké 'bezú, jěké rĩ 'de Mătíyã ã rụ sī, kúru ĩ ní Mătíyã ri ĩpězú fizú 'bá áyúãyũ mụdrị drị ni ãlu rĩ pi ãsámvú gé.

2

İndrı Uletere rı vé ícángará

1 Ʋ'dú Pēnītíkósītā* vé rı ká ícá, Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rı pi úmúkı ĩ céré vŭrā ālu gé.

2 Koro kúbı ní íkúzú 'bũ gé 'dāásı, sũ ũlí vııpi ũkpō be rı tııı, ĩmŭlũ jó kōpi ní úrızú rı ā 'a céré.

3 Kōpi ní ngá āzi ndrezú sũ ācı sı tııı, ayı úrı 'bá ālu ālu drıgé.

4 İndrı Uletere rı ású kōpi ārēvú céré, İndrı Uletere rı sē kōpi ní ũkpō átázú tı āndıāndı sı.

5 Yāhŭđı ırŭkō Múngú rı ĩııı 'bá ĩııııı ímŭ 'bá āngũ rı pi agásı sı céré rı pi rı adri Yērŭsālémā gá 'dāá.

6 Kōpi ká kúbı 'uŭpi rı yıı, 'bá bıtrıká pi ní ímúzú ĩ úmúzú vŭrā ālu gé, kōpi āyākı tā 'dıri sı rá, ā'dıātāsıyā 'bá ālu ālu yı Yēsũ vé 'bá áyúâyũ rı pi rı átá ĩvé tı sı.

7 Kōpi āyākı tā 'dıri sı rá, kōpi ní zızú kını "'Bá átá'bée 'dı'bée kōpi adrıkı nyo 'bá Gālıláyā vé ni pi kuyé?

8 'Bá yıkı kōpi rı átá 'bávé tı sı āsı?

9 'Bá āsámvú gé, 'bá ırŭkō íbıkı ímŭ Páritıyā gélésı, Médıyā gélésı, Ęlámũ gélésı, ırŭkō

* **2:1 2:1** Ʋ'dú Pēnītíkósītā vé rı: Ʋ'dú Múngú ní Elızú Jó rı pi tı gé sı rı ká mvŭ caá Ʋ'dú pŭkú tōwŭ, vŭdrı ni gé, Ʋ'dú Pēnītíkósītā vé rı ní ícázú. Ʋ'dú 'dāri gé, Yāhŭđı rı pi rı ānyāngā ĩ ní íkŭnāá ĩvé ómvŭ agá rı pi ĩıı Yērŭsālémā gá sē Múngú ní, āzini kōpi rı Ʋ'dú Múngú ní tııııı sēzú Mósē ní Írā Sınáyı vé rı drıgé 'dāri vé tā ígá. Kŭrısıtıyānı rı pi rı Ʋ'dú ĩ ní İndrı Uletere rı ĩpēzú 'bá Yēsũ rı ę'yı 'bá gı rı pi ásúzú Ʋ'dú Pēnītíkósītā vé rı gé 'dāri vé tā ígá. 'Í lā Kālāfe 28:26-31.

ímúkí Mēsōpōtámīyā gélésī, Yŭdáyā gélésī, Kāpādōkiyā gélésī, Pónītō gélésī, Ęzīyā gélésī,

¹⁰ Pŭrŭgīyā gélésī, Pāmīfilīyā gélésī, Ęjēpētō gélésī, ŭrŭkō'bée ímúkí Lībīyā vé wŏŏkŏ ĩnyīná Kūrénē be rī gélésī, ŭrŭkō'bée ímúkí Rómā gélésī,

¹¹ ('bá 'dī'bée Yāhūdī āzini 'bá ĩ újá'bá Yāhūdī rú rī pi,) ŭrŭkō'bée ímúkí Kūrétē gélésī, āzini āngŭ Ārābī vé rī gélésī, 'bá yīkí kŏpi ri tā āyāzú āyāyā Múngú ní 'oó 'dīri vé tā ũlŭ 'bávé tī sī."

¹² Kŏpi āyākí tā 'dīri sī rá, kŏpi ē drī ábá āní céré céré, kŏpi rikí ĩ uzīj ĩ āsámvú gé sī kīnī, "Tā 'dīri vé ífífí ā'di?"

¹³ 'Bá ŭrŭkō'bée rikí gŭŭ kŏpi sī gŭgŭ, kŏpi kīnī, "Bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí."

Pétēró sē Múngú vé tī 'bá bītrīká rī pi ní

¹⁴ Pétēró pi ní ngazú 'bá áyúāyŭ mŭdrī drī ni ālu rī pi be ŭrŭ sī, Pétēró ní átázú 'bá bītrīká rī pi ní ũ'dŭkŏ be ŭrŭ 'dāá kīnī, "Īmi Yāhūdī 'dī'bée, ĩmi ārēvú céré adri'bá Yērúsālemā agá 'dī'bée, ĩmi 'bākí bī tā má ní lēé 'yoó ĩmi ní rī yīzú.

¹⁵ Īmi ŭrŭkō'bée kīnī, 'bá 'dī'bée mvúkí íwá ĩmērēzú gí, 'bo adri 'dīni kuyé, nóni ĩri sâ úrŏmī, āngŭ rī drī ũ'bŭtījā.

¹⁶ Tā ĩmi ní ndreeé 'dīri, nēbī† Yōélē átá ŏtŭ tā ni rá kīnī,

¹⁷ " 'Múngú kīnī, ũ'dŭ ũdŭ vé rī gé,

ma ímú mávē Īndrī Uleterē rī pē 'bá rī pi ású céré.

† **2:16 2:16** *Nēbī*: Múngú ri ívé tā átá nēbī rī pi ní, kŏpi kúru ĩrívé ũ'dŭkŏ rī ũlŭ 'bá rī pi ní.

Ìmivé anji ãgõ rĩ pi anji ùkú rĩ pi be, kòpi ùmvúlésĩ ímụ tã ì nga'bá drịdrị 'dílé rĩ pi ùlũ.

Ìmivé kẹrìanji rĩ pi ùmvúlésĩ ímụ ìndrìlìkì tã ì nga'bá drịdrị 'dílé rĩ pi vé rĩ ndre rá.

Ìmivé 'bá ãrākã rú rĩ pi ímụ urobí ùbĩ.

18 Ụ'dụ 'dāri sī, má ímụ mávé Índrì Uleteré rĩ sē mávé ãtí'bá ãgõ rú rĩ pi ású ùkú rú rĩ pi be, kòpi ímụ tã 'i ngaápi drịdrị 'dílé rĩ ùlũ.

19 Ma sē tã ãyāzú ãyāyā ni pi ímụ ì nga 'bū gé 'dālé,

āzini tã ù'dū be túngú ni pi ímụ ì 'da vū drịgé nǒgó,

āri ri ímụ dā rá, ācì ri ímụ dī rá, ācígā ri ímụ āngū ọzū rá.

20 Ụtụ rĩ gō 'i újā bī nī ku ìnìjā rú,

mbāā rĩ ē mī ri gō 'i újā ka ku ārī rú

tã 'dī'bée céré ímụ ì nga drịdrị, ụ'dụ āmbúgú

Úpí ní ìgōzú dīngará be rĩ íbì ícá ndō.

21 'Bá céré Úpí ā rú zì'bá rĩ pi,

ì ímụ kòpi pa rá.'

22 "Ìmi 'bá Ìsērelē vé 'dī'bée, ìmi yìkì tã má ní lēé 'yoó ìmi ní 'dīri, tã ãyāzú ãyāyā, tã ambugu ambugu, āzini tã bīlēmī rú Yēsū Nāzērētāgú rĩ ní 'oó 'dī'bée lū kīnī Múngú ìpē ìri nī. Yēsū 'o tã 'dī'bée ìmi āsámvú gé, sū ìmi ní nījā rá rĩ tījī.

23 Múngú ụfị tã Yēsū vé rĩ sēē ìmi drịgé nī, nī tã ìmi ní lēé 'oó ìri ní rĩ rá. Ìmi ní ìri jìzú sēzú 'bá ùnjīkānyā 'o'bá rĩ pi drịgé, kòpi ní ìri gbāzú pẹtị alambaku sígé, ā drā rì 'dīisī rá 'dī.

24 'Bo Múngú inga ĩri gōó ídri rú drāngará gálésĩ, oyu ĩri drā s̄l̄é gá s̄ĩ rá, ā'diātās̄iyā ā áwĩ rĩ kú āvũ rú ku.

25 Dāwúđĩ s̄ĩ tã Yēsũ ní átá rĩ 'dĩni,
“ ‘Ŭ'dú céré ma ri Úpĩ Múngú ri ndre mâ gārā gá.

Ā'diātās̄iyā ĩri mávé dr̄ĩ ẽndép̄ĩ gé,
tã āzi ícó ma ayaá ku.

26 Tã 'dĩri s̄é mâ ẽs̄ĩ adri āȳĩkō s̄ĩ, āzini ma ri ĩri íngú āȳĩkō s̄ĩ,

ma ri ẽs̄ĩ 'bã rú'bán mávé rĩ ā tã ũs̄ũzú,

27 ā'diātās̄iyā Múngú, mí ícó ma s̄éé f̄ĩ 'bú āvũ rĩ pi vé rĩ agá ku,

ma mívé 'Bá Uleteré ni, mí ícó mávé rú'bán s̄éé ŋmaá ku.

28 Mĩ i'da má ní l̄et̄ĩ ídri vé rĩ gĩ,

mĩ ím̄ũ s̄é ma adri āȳĩkō s̄ĩ, mí ní adrií má be tr̄ũ rĩ s̄ĩ.'

29 “Má ẽdr̄ip̄ĩĩ má ỏmvúp̄ĩĩ, á l̄ẽ l̄ũú ĩmi ní uleteré 'yozú k̄ĩnĩ, 'bán ẽ'b̄ip̄ĩ Dāwúđĩ drā, s̄ĩkĩ ĩri 'bú agá rá, ĩrivé 'b̄ur̄ẽdr̄ĩ n̄ogó anigé c̄ĩngbá ú'dú āndrũ rĩ gé.

30 'Bo ĩri n̄eb̄ĩ, n̄ĩ rá 'yozú k̄ĩnĩ Múngú ẽzi 'ĩ ní, s̄o ũȳo k̄ĩnĩ, 'ĩ ím̄ũ mvá ālu ĩf̄ũupi ívé úyú agá ni 'bã úrĩ ívé lúpá dr̄ĩḡé.

31 Dāwúđĩ n̄ĩ rá 'yozú k̄ĩnĩ, tã 'dĩri ím̄ũ 'ĩ nga rá, átá Kúr̄ís̄it̄o vé íngángará drāngará gálésĩ rĩ vé tã k̄ĩnĩ, Múngú ícó ĩri kuú 'bú āvũ rĩ pi vé rĩ agá 'dãá ku, āzini ícó ĩrivé rú'bán kuú ŋmaá ku.

32 “Múngú inga Yēsũ ri gōó ídri rú drāngará gálés̄ĩla rá, 'bán ndrekĩ tã rĩ 'bã m̄ĩ s̄ĩ.

33 Múngú íngú Yésũ ri, 'bã ĩri úrí ívé drĭ ęndępĭ gé, Yésũ ĩsú Índrí Uletere rĭ Ętępĭ vúgá, nóni Yésũ sę 'bá ní Índrí Uletere rĭ gĭ, sũ ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yĭi rĭ tĭni.

34 Dāwúđĭ nga muų 'bũ gé 'dālę kuyé, 'bo kĭnĭ,
 “ Úpĭ Múngú 'yo mávé Úpĭ ní‡ kĭnĭ,
 “Mí úrí mâ drĭ ęndępĭ§gé,
 35 cĭmgbá má ní mívé ari'ba rĭ pi 'bāzú
 mĭ pálé gá rĭ gé.” ’

36 “Kúru lę 'bá ĩsęrelę vé rĭ pi āręvú cérę ā nĭkĭ tã 'dĭri, Yésũ ĩmi ní gbāá pętĭ alambaku sĭgę 'dĭri, Múngú 'bã ĩri adrií Úpĭ, āzini Kúrisıtō.”*

37 'Bá rĭ pi kã tã 'dĭri yĭi, tã 'dĭri nŕ kŕpi ęsĭ ambamba, kŕpi ní 'yozú Pętęró ní, āzini Yésũ vé 'bá áyúāyũ rĭ pi ā uruķŕ 'bée ní kĭnĭ, “ 'Bá ędrĭpĭi, 'bã 'okĭ ā'di?”

38 Pętęró ní újázú kĭnĭ, “ ĩmi āręvú cérę, lę ĩmi újákĭ ęsĭ, ĩmi ruķĭ bătízĭmũ ru Yésũ Kúrisıtŕ vé rĭ sĭ, ā trũkĭ rĭ ĩmi ĩmivę ũnjĭkãnyã agásĭ rá. Kúru ĩ fęfę Índrí Uletere rĭ vé rĭ sę ĩmi ású rá.

39 Índrí Uletere 'dĭri ęzĭkĭ ĩmi ní, ĩmivę anjĭnã rĭ pi ní, āzini 'bá adri'báná rárá rú, Úpĭ Múngú ní ĩmú zĭi rĭ pi ní.”

40 Pętęró ũlũ kŕpi ní tã kárakarã, ri kŕpi mãã drĭ ĩrĭ sĭ kĭnĭ, “Lę ĩmi zĭkĭ Múngú ri, ā pa rĭ ĩmi

‡ 2:34 2:34 Úpĭ 'yo mávé Úpĭ ní: Tã 'dĭri vé ífĭfĭ, Úpĭ Múngú zĭ Yésũ Kúrisıtŕ ri Úpĭ. § 2:34 2:34 Drĭ ęndępĭ gé: 'Bá úrĭpi drĭ ęndępĭ gé rĭ, ĩri ũkpŕ be, ĩ ĩri ĩnjĭnjĭ. 2:35 2:35 Sāwúmmã 110:1

* 2:36 2:36 Yésũ Kúrisıtŕ: Rú Yésũ 'dĭri vé ífĭfĭ, Múngú ri 'bã paapi rĭ. Kúrisıtŕ ri 'bã ĩ ní ũdu dãã drĭ ni gé, lüzú kĭnĭ Múngú ĩpę ĩri adrií 'bãgú rú. Ębéré tĭ sĭ Kúrisıtŕ ri ĩ zĭ Māsĭyã. 'Í lã Yũwãni 1:41.

tã ï ní ímúzú 'bá ùnjîkãnyã be úyú nõri vé rĩ pi ïrĩñãzú rĩ agásĩ rá.”

41 'Bá Pétêró vé ú'dúkó múké rĩ ẹ'yĩ'bá rá rĩ pi, sêkí kôpi ní bătízîmũ rá. Ụ'dú 'dãri gé, 'bá fi'bá 'bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãsámvú gé rĩ pi ícò ca élífũ na (3,000) rá.

'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi úmúkí ï adrií trú

42 'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi, ú'dú céré kôpi rikí ï úmú trú, kôpi rikí ésí 'bãá céré tì Yèsũ vé 'bá áyúãyũ rĩ pi ní rií ùlũú rĩ yìzú, kôpi rikí pánga rĩ ùndĩ† nyaá trú, ãzini kôpi rikí Múngú ri zìjì.

43 Yèsũ vé 'bá áyúãyũ rĩ pi 'okí tã ãyãzú ãyãyã ni pi tã ambugu ambugu ni pi be kárákará, sê 'bá rĩ pi ní ãyãngará.

44 'Bá Yèsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãrêvú céré rikí ï úmú adrií vürã ãlu gé, kôpi rikí ïvé ngá ãlêé ï ãsámvú gé sî trú.

45 'Bá ãlu ãlu ri ívé ngá sê je 'dĩisĩ rá, ïri mũfêngã ni í'dú sê 'bá ngá ãkó rĩ pi ní.

46 Ụ'dú céré kôpi rikí ï úmú Jó Múngú vé rĩ‡ ã bóró gá 'dãá. Kôpi rikí éçì ïvé jó rĩ pi tì gé sî, rikí pánga ùndĩ nya trú ésí be ãlu, ãyĩkõ sî.

47 Kôpi rikí Múngú ri íngú, 'bá rĩ pi ãrêvú céré kôpi sî ãyĩkõ sî. Ụ'dú ãlu ãlu, Ụpí ri 'bá ï ní paá gí rĩ pi sê fi 'bá ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ãsámvú gé.

† 2:42 2:42 *Kôpi rikí pánga rĩ ùndĩ*: Tã 'dĩri vé íffí, kôpi rikí ínyá nyaá trú, ãzini kôpi rikí vinyõ mvụ trú. ‡ 2:46 2:46 *Jó Múngú vé rĩ*: Jó Múngú vé rĩ 'yéná ãlukúta Yêrúsálémã gá 'dãá. Atala rĩ pi 'yéná ri rõbõjõ zã Jó rĩ agá 'dãá nĩ, sù tãimbì Mósê vé rĩ ní 'yoó rĩ tịni. Múngú ri ñi Vürã Uleteretere rĩ gé, Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá.

3

Pétëró idrí ágó ôgõrõvũ rú ni

¹ Ụ'dú ãlu, Pétëró pi Yũwánĩ be rikí mujú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãá sã Múngú ri zizú rĩ gé, sã na ùndréná vé rĩ gé.

² Kòpi cakí ágó èndrèpì ní tị kuu ôgõrõvũ rú ni ìsù. Ágó 'dĩri ụ'dú céré 'bá rĩ pi ri ìri 'du jì 'bã Jó Múngú vé rĩ ã kẹ̀tìlẹ̀ ì ní zị Ùnyĩ be ambamba rĩ gé 'dãá. Ìri ri ngá mã 'bá fi' 'bá Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãlé rĩ pi vúgá.

³ Ágó rĩ kã Pétëró pi ndrèé Yũwánĩ be, kòpi lẹ́kí fíí mujú Jó Múngú vé rĩ agá 'dãlé, ìri ní mũfèngã zizú kòpi vúgá.

⁴ Pétëró pi Yũwánĩ be, kòpi ní ãngũ ndrezú ìri vúgá 'dãá, kúru Pétëró ní 'yozú kĩnĩ, “Í ndre ãngũ 'bá vúgá nõó!”

⁵ Kúru ágó rĩ ní ãngũ ndrezú kòpi vúgá 'dãá, ụ̀sũ déna kòpi lẹ́kí 'í ní ngá sèé.

⁶ Kúru Pétëró ní 'yozú kĩnĩ, “Mũfèngã fífí má ní sèé mí ní ni 'dãáyo, 'bo ngá má ní ícò sèé mí ní ni anigé. Rụ Yẹ̀sũ Kúrísítõ Nãzèrètã vé rĩ sị, mí íngá ẹ̀cị tuú.”

⁷ Pétëró ní ìri ẽ drị èndèpì rujú, ìri ingazú ụ̀rụ, koro ágó rĩ ã pá, ãzini ìrivé mũrũkũ'yã ní ícázú ùkpó ùkpó.

⁸ Ágó rĩ ní wazú ụ̀rụ, ìri ní í'dózú ẹ̀cị tuzú. Ìri ní 'dezú mujú kòpi be trụ Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá 'dãá, ri ẹ̀cị tuú mujú, ri waá mujú, ãzini ri Múngú ri íngú mujú.

⁹ 'Bá rĩ pi ãrèvú céré ndrekí ìri ri ẹ̀cị tu, ãzini ìri ri Múngú ri íngú.

10 Kôpi kâ nîi áamá 'yozú kînĩ ágó rĩ 'bá ándúró riipi mũfengã mãápi Jó Múngú vé rĩ vé kětĩlẽ ĩ ní zĩi Ũnyĩ be ambamba rĩ gé 'dǎlé rĩ 'i, kôpi ãyǎkĩ tǎ 'i ngaápi 'dĩri sĩ rá.

Pétěró sě tị Jó Múngú vé rĩ agá

11 Ágó rĩ kǎ áwĩ ọnjụ kuú Pétěró pi ǎ vudrĩ gé Yũwǎnĩ be tĩtĩ, 'bá rĩ pi ǎrěvú céré ãyǎkĩ tǎ 'dĩri sĩ rá, kôpi únjúkĩ mužú ọngú sĩ vũrǎ ĩ ní zĩi Sólómónǎ vé Jó'bílé rĩ gé 'dǎá.

12 Pétěró kǎ kôpi ndreé, ĩri ní 'yozú kôpi ní kînĩ, "Ĩmi ǎgô Ĩsěrelě vé 'dĩ'bée, ngá ĩmi ní ãyǎzú tǎ 'dĩri sĩ rĩ ǎ'di? Ngá ĩmi ní rizú 'bǎ ndrezú 'dĩni rĩ ǎ'di? ĩmi ũsũkĩ kînĩ, 'bá ídríkĩ ágó nōri 'bávé ũkpō sĩ? Dōku 'bá ní adrii 'bá Múngú vé ni rĩ sĩ?

13 Múngú Ābūrámǎ* vé rĩ, Ĩsákǎ† vé rĩ, ǎzini Yōkóbũ‡ vé rĩ, Múngú 'bá ẹ'bípĩjĩ vé rĩ íngú ívé ǎtĩ'bá Yēsũ ri rá. ĩmi sěkĩ Yēsũ ri 'dijĩ drǎá nĩ. Pĩlátō lě kōdō ĩri ọyụú rá, ĩmi gǎkĩ sĩ.

14 ĩmi gǎkĩ Yēsũ 'Bá Uletere, ǎzini 'Bá Pịrị rĩ sĩ, ĩmi lěkĩ ǎ ọyụkĩ 'bá ǎngũ 'dijipi rĩ sěé ĩmi ní áyú.

* **3:13 3:13** *Ābūrámǎ*: Múngú zị Ābūrámǎ ri kînĩ, ǎ ku ívé 'bá 'bětĩ ǎsámvú gé rĩ pi, ǎ ku ívé ǎngũ, ǎ 'de mužú ǎngũ ǎzi ú'di ni gé. Ābūrámǎ ri ẹ'bípĩ Yǎhúdĩ rĩ pi vé rĩ, tĩkĩ ĩri ílĩ élifũ ǎlu mũdđrũlũ ǎrō (1,800) gé, ịsụ tĩkĩ drĩ Yēsũ ri kuyé. 'Í lǎ 'Ídóngárǎ 12-25.
† **3:13 3:13** *Ĩsákǎ*: Ĩsákǎ ri mvá Múngú ní ẹzịjĩ Ābūrámǎ ní rĩ. 'Í lǎ 'Ídóngárǎ 17-35. ‡ **3:13 3:13** *Yōkóbũ*: Yōkóbũ ri Ābūrámǎ mvọpĩ Ĩsákǎ vé mvá, ĩri anji be mužrĩ drĩ ni ịrĩ, Múngú újǎ rụ ni zĩi Ĩsěrelě, úyú ĩrivé rĩ zĩkĩ anji Ĩsěrelě vé ni. Sǎ Yēsũ vé rĩ gé, zĩkĩ kôpi Yǎhúdĩ. 'Í lǎ 'Ídóngárǎ 25-50.

15 Ìmi 'dìkí 'bá ídri sēepi rī drāá rá, 'bo Múngú inga ìri gōó ídri rú drāngará gálésíla rá. 'Bá ndrekí tã 'dīri 'bà mì sī.

16 Ágó ìmi ní ndreé, āzini ìmi ní nīí rá 'dīri, ìri ní Yēsū ri ẹ'yīí gí rī sī, sē ìri ní ícázú ũkpó ũkpó 'dī. Ìri ní Yēsū ri ẹ'yīí gí rī sī, sē ìri ní ídrízú, ìmi ní ìri ndrezú ìmī mì sī 'dī.

17 “Má ẹdrípìí má ọmvúpìí, á nī rá 'yozú kìnī ìmi ìmivé drīkoma rī pi be, ìmi 'okí tã rī ẹnīākō sī.

18 'Bo tã Múngú ní ọtú átá nẹbī rī pi tị gé 'yoó kìnī, Kúrísítō rì úmvúlésī ímú ìzāngā nya rá rī, nga 'i fūú tị ni gé gí.

19 Kúru lē ìmi újákí ẹsì ìmivé ũnjīkānyā agásí rá, ìmi ímúkí Múngú vúgá, ā ũjīkí rí ìmivé ũnjīkānyā rá, Úpí ā trū rí ìmi ìmivé ũnjīkānyā agásí rá.

20 Sā āzi ri ímú 'dīí'dī, Úpí ri ímú ìmi ní ũkpō sē, ìri ímú Kúrísítō 'í ní ìpēé rī pē mụzú ìmi vúgá 'dīí, 'bá rī Yēsū 'i.

21 Ìri áwí adri 'bū gé 'dāá cīmgbá sã Múngú ní ímúzá ngá rī pi údézú céré ú'dí rī gé, sū Múngú ní ọtú ẹzìí nẹbī uletere rī pi tị gé rī tịni.

22 Mósē§ 'yo ọtú kìnī, 'Úpí Múngú ìmivé rī úmvúlésī ímú ìmi ní nẹbī ìpē ìmivé 'bá rī pi

§ 3:22 3:22 Mósē: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjēpētō vé rī 'bā anjī Ìsērélē vé rī pi ẹzìí ngáá túgẹrī rú caá ílì mụdūrūlū sụ (400). Kúru Múngú ní Mósē ri ìpēzú ímúzá anjī Ìsērélē vé rī pi pazú adringará túgẹrī rú rī agásí. Múngú sē tājmbì rī Mósē ní, ā lū anjī Ìsērélē vé rī pi ní, sēzú ì ní tājmbì rī zízú tājmbì Mósē vé ni ānì. Tìkí Mósē ri ìsụ àkūdē ílì rī ca élifū ālu mụdūrūlū sụ (1,400), ìsụ àkūdē tìkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í lā Wụngará 2-24.

āsámvú gé sũ má t̄inj, ĩmi 'bākí bí t̄ā ārēvú céré ĩri ní átá r̄i pi yizú.

²³ 'Bá ĩrivé t̄ā ȳiipi ku r̄i, ĩ ímú ĩri gũ ĩrivé 'bá r̄i pi āsámvú gé s̄i āmvé, ĩ ĩri 'd̄i dr̄ā 'd̄iis̄i rá.'

²⁴ “Ádarú ót̄ú n̄éb̄i r̄i pi átákí 'd̄ini, í'dózú Sām̄uēlē v̄úgá, n̄éb̄i ímú' 'bá ĩri ā v̄udr̄i gé r̄i pi be céré, 'yokí t̄ā n̄óni riipi 'i ngaápi 'd̄iri rá.

²⁵ T̄ā n̄éb̄i r̄i pi ní ót̄ú átá r̄i, t̄ā ni ri ímú 'i nga ĩm̄i r̄ú' 'bá gá, āzini ũnd̄i Múngú ní rūyú ĩmi é' 'b̄i p̄i be r̄i, ĩri ímú adri ĩmivé ni. Ā'diāt̄ās̄iyā Múngú 'yo Āb̄ūrámā ní k̄in̄i, “Bá āngū r̄i pi agás̄i r̄i pi ārēvú céré úmvúlés̄i t̄ākiri ĩs̄ú úyú m̄ivé r̄i pi v̄úgá,'

²⁶ Dr̄i dr̄i ni Múngú ĩp̄ē ívé mvá Yēs̄ū ri ímú ĩmi v̄úgá, ā s̄ē r̄i ĩmi ní t̄ākiri, 'bá ālu ālu ā újā r̄i éš̄i ívé ũnj̄ik̄anyā agás̄i rá.”

4

Pét̄eró pi Yūwán̄i be tukí pá Yāhūd̄i t̄ā l̄i' 'bá r̄i pi endr̄et̄i gé

¹ Pét̄eró pi Yūwán̄i be, k̄opi k̄ā rií átá 'bá r̄i pi ní, atala r̄i pi* ā ur̄uk̄o, kápítén̄i Jó Múngú vé r̄i ũt̄ēpi r̄i be, āzini Sādókē† r̄i pi ā ur̄uk̄o' 'bée be, k̄opi ní ímúzú Pét̄eró pi v̄úgá n̄óó.

3:23 3:23 Dēt̄or̄onómē 18:15-19 **3:25 3:25** Í'dóngará 22:18;

26:4 * **4:1 4:1** *Átálágú:* 'Bá ĩs̄erélē vé r̄i pi āsámvú gé, 'yēnā átálágú ri r̄ōb̄ōñō z̄ā Jó Múngú vé r̄i agá 'd̄āá n̄i. Atala r̄i pi ri ĩf̄ū úyú Léví vé r̄i agá. † **4:1 4:1** *Sādókē:* Sādókē r̄i pi ngúlúmū Yāhūd̄i r̄i pi vé t̄āmb̄i Mósē vé r̄i rū' 'bá t̄it̄i r̄i pi, 'bo k̄opi é'ȳik̄i índri r̄i pi vé t̄ā kuyé, é'ȳik̄i mālāyik̄ā r̄i pi vé t̄ā kuyé, āzini k̄opi é'ȳik̄i kpá 'yozú k̄in̄i, 'bá ũdr̄ā' 'bá ḡi r̄i pi ḡō íngá ídri r̄ú rá 'd̄ini kuyé. 'Í l̄ā Ezj 23:8.

2 Kôpi â 'a ve ũnjı ũnjı, â'diâtâsıyâ Pétêró pi ní riı 'bá rı pi ímbá Yũwánı be kını, Yêsũ vé ũkpõ sı 'bá ũdrâ'bá gı rı pi ícõ íngá rá rı sı.

3 Kôpi ní Pétêró pi ruzú Yũwánı be, ũtú rı ní 'deé gı rı sı, kôpi sukı 'bá 'dĩ'bée jó ângũ ũ'yızú rı agá, cımgbá cazú ı'bútıñá gá.

4 'Bo 'bá kárakarâ yıkı tı Pétêró ní sêé rı, kôpi ẽ'yıkı Yêsũ ri rá, âgõ‡ rı pi ícõ ca élıfũ tõwú (5,000) rá.

5 Kã muı adriı drũ 'dını, 'bá ângũ ru'bá rı pi 'bá ambugu rı pi be, 'bá tãımbı Mósê vé rı ímbá'bá rı pi be, kôpi ní ı úmúzú Yêrusâlemâ gá 'dâá.

6 Ânâsı átalágú âmbúgu atala rı pi drıgé rıŞ 'dâlé anigé, âzini Kâyáfâ, Yũwánı, Âlêkızândâ, âgõ uruko'bée be, kôpi kpá anigé. 'Bá 'dĩ'bée márıté átalágú âmbúgu rı vé ni.

7 Kâ Pétêró pi ıjı ícá Yũwánı be kôpi ẽndreıı gé, kôpi ní Pétêró pi zızú Yũwánı be kını, "İmi 'okı tâ âyâzú âyâyâ 'dĩri â'di vé ũkpõ sı? Dõku â'di vé rı sı?"

8 Kuru İndrı Uletere rı ní Pétêró ri ásúzú, İri ní 'yozú kôpi ní kını, "İmi 'bá ângũ ru'bá rı pi, âzini ambugu 'bávê ângũ agá rı pi!

9 İmi ri 'bâ zı ẽsı múké 'bá ní ágõ õgõrõvũ rú rı ídrızú rı sı! İmi lêkı nıı 'yozú kını 'bá ídrıkı ágõ 'dĩri ngõni ngõni yâ 'dını?

‡ 4:4 4:4 *Âgõ*: Lâkı ũkú rı pi anjıñá rı pi be kuyé. § 4:6 4:6 *Átalágú âmbúgu rı*: Átalágú âmbúgu rı ndê atala rı pi céré, â'diâtâsıyâ İri 'yéná fı jó Múngú vé rı agá Vürâ Uleterere rı agá 'dâá nı, İri fı vú âlu ılı âlu agá. İri ârı rõbõñõ vé rı jı ũnjıkányâ ũjızú. 'Í lâ Lẽvıtıkâ 16; Èbérê 9. 4:7 4:7 Ezı 3:5-8

10 Á lē lūu ĩmi ní, āzini 'bá Īsērélē vé rī pi ní céré kīnī, ágó ídrípi pá tuúpi ĩmi ęndręti gé 'dīri, ídrí Yęsū Kúrísitō Nāzērētāgú ĩmi ní gbāá pęti alambaku sįgé, Múngú ní ingáá gōó ídri rú drāngará gálésī rī vé rú ũkpō be rī sī.

11 Yęsū ri,

“ írā ĩmi 'bá jó sį'bá rī pi ní gāá sī rī,
újá nóni 'i ícá írā sęépi jó rī ní pá tuzú ānī
ũkpó ũkpó ni.’

12 'Bá āzi ícōpi āngū paápi ni 'dāáyo, ā'diātāsīyā rú āzi vū drįgé nōgó ĩ ní 'daá 'bā āzi rú'bá gá āngū paápi ni 'dāáyo.”

13 'Bá ĩ úmú'bá vūrā tā lizú rī gé rī pi kâ tā Pétēró pi ni átá Yūwánī be ũrį ākó 'dīri yį, kōpi kâ nįí áamá 'yozú kīnī ímbákí kōpi kuyé, āzini kōpi nįkí tā kuyé, sę kōpi ní āyāngará. Kōpi gōkí nįí áamá 'yozú kīnī 'bá 'dī'bée rikí adrii Yęsū pi be trų.

14 'Bo kōpi kâ ndreé ágó ĩ ní ídrí rī tu pá kuú Pétēró pi āsámví gé Yūwánī be, kōpi gōkí átángá 'yoó'yo ni ndāá tí.

15 Kuru kōpi ní 'yozú Pétēró pi ní Yūwánī be kīnī, lē kōpi ā mukí 'bá tā lį'bá rī pi* ęndręti gé 'dīisī rá, kōpi ní átázú ĩ āsámví gé sī kīnī,

16 “'Bā 'okí āgō 'dī'bée íngóni? 'Bá adri'bée Yęrúsálémā agá rī pi ārėvú céré nįkí tā āyázú āyāyā kōpi ní 'oó 'dīri rá, 'bá ícókí tā 'dīri gāá bā ku.

4:11 4:11 Sāwúmā 118:22 * 4:15 4:15 'Bá tā lį'bá rī pi: Átálágú āmbúgú rī, atala atala rī pi drįgé rī pi, drįkoma rī pi, kōpi ri ĩ úmú tā Yāhūdį rī pi vé rī lį.

17 'Bo 'bá lě́kí dō 'bá 'dĩ'bée ugaá kọpi ã ùlũkí tã 'dĩri mụzú 'bá rĩ pi ní ku, lè 'bà útréki kọpi drịgẹ, kọpi ã gōkí rí Yẹsũ vé tã ùlũú mụzú 'bá rĩ pi ní ku."

18 Kúru kọpi ní Yẹsũ vé 'bá áyúāyũ ìrĩ 'dĩ'bée zìzú ìgōzú ì vùgá nōlé, útrézú kọpi drịgẹ kìnĩ, kọpi ã gōkí Yẹsũ vé tã átá dđi ku, āzini kọpi ã gōkí ímbá dđi ku.

19 'Bo Pétěró pi ní újázú Yũwánĩ be kìnĩ, "Ìmi 'bđkí drĩ tã 'dĩri áamá ìmi ngúlúpí sđ ká. Tã íngōri pđri Múngú ẹndrẹti gé nĩ, 'bà 'dụkí ìmivé tã ngaá áyú yā, dōku 'bà 'dụkí tã Múngú vé rĩ ngaá áyú?"

20 'Bo 'bá tịni, tã 'bá ní ndrée 'bà mị sđ, āzini 'bá ní yđi 'bà bđ sđ rĩ pi, 'bá ícókí tã ni ã ùlũngará kuú ku."

21 'Bá tã lị 'bá rĩ pi ní útrézú Pétěró pi drịgẹ Yũwánĩ be dđi. Kọpi ndākí lẹti ì ní 'bá 'dĩ'bée ìrĩñázú ni tí. Kúru kọpi ní 'bá 'dĩ'bée pězú mụzú 'dđisđ rá. 'Bá rĩ pi ārěvú céré rikí Múngú ri íngú tã ì nga 'bá 'dĩ'bée sđ,

22 ã'diātāsđyā ágó ì ní ídrí tã be āyāzú āyāyā 'dĩri adri ọgọrọvđ rú aga ílđ pđkú sđ rĩ rá.

'Bá Yẹsũ ri ẹ'yđi 'bá gđ rđ pi zđkđ Múngú ri

23 Kā muđ Pétěró pi ọyụđ Yũwánĩ be jó ì ní āngũ ù'yđzú rđ agá 'dāásđ gđ, kọpi ní 'dezú mụzú tã atala atala rđ pi drịgẹ rđ pi ní 'yoó ì ní 'bá ambugu rđ pi be rđ ùlúzú 'bá ụrụkọ Yẹsũ ri ẹ'yđi 'bá gđ rđ pi ní.

24 'Bá Yẹsũ ri ẹ'yđi 'bá gđ rđ pi kã tã Pétěró pi ní ùlũú 'dĩri yđi, kọpi úmúkí ì trú Múngú ri zđi, kọpi kìnĩ, "Úpđ Ūkpō 'Dđpa, 'í gbi 'bđ pi vđ be, yđi bālālā rđ be, ngá ārěvú 'a ni gé rđ pi be céré nđ.

25 Q̄tú mí átá ũkpõ Índrí Uletere rĩ vé rĩ sĩ mívé
 átí'bá 'bávé ẹ'bíp̄i Dāwúd̄i tị gé, mí k̄ĩnĩ,

“ 'Ngá sēepi 'bá āngũ rĩ pi agá rĩ pi ā 'a ní vezú
 rĩ ā'di?

Ngá sēepi 'bá rĩ pi ní rizú tā azakaza vé ni pi
 ā tā ũt̄izú rĩ ā'di?

26 'Bāgú vũ dr̄igé rĩ pi útúkí ĩ kú ũrē lēzú ẹ'd̄i
 'dizú,

āzini 'bá āngũ r̄u' 'bá rĩ pi úmúkí ĩ tr̄u,

lēkí ẹ'd̄i 'd̄i Úpí Múngú be,

āzini lēkí ẹ'd̄i 'd̄i Māsíyā be.'

27 “Ádarú 'bāgú Ēródē† pi Pónít̄iyō Pīlātō be
 úmúkí ĩ 'bá adri' 'bá Yāhúd̄i rú ku rĩ pi be, āzini
 'bá Īsērélē vé adri' 'bée Yēřúsālēmā agá nōgó rĩ pi
 be, k̄opi gākí mívé átí' 'bá uletere Yēsũ mí ní ĩpēē
 Māsíyā rú rĩ sĩ.

28 K̄opi 'okí tā rĩ s̄ũyú mí ní ũt̄ĩj̄ mívé ũkpõ sĩ,
 mí ẹs̄i ní lēē ā 'okí rĩ t̄ij̄.

29 Úpí, 'í ȳi tā k̄opi ní rizú útrézú 'bá dr̄igé 'd̄iri,
 'í sē mívé átí' 'bá rĩ pi ā ũlũkí tị mívé rĩ ũr̄ĩ ākó.

30 'Í sē 'bá ní ũkpõ mívé átí' 'bá uletere Yēsũ ā
 r̄u sĩ, 'bā ídríkí rí 'bá rĩ pi ānĩ, āzini 'bā 'okí rí
 tā āyāzú āyāyā ni pi tā ambugu ambugu ni pi be
 ānĩ.”

31 K̄opi k̄a Múngú ri z̄ij̄ deę, v̄udr̄i ni gé, v̄ũr̄ā
 k̄opi ní ĩ úmúzú rĩ ní 'i ayazú d̄ĩngid̄ĩngí. Kúru

4:26 4:26 Sāwúmā 2:1-2 † 4:27 4:27 'Bāgú Ēródē: Ēródē 'd̄iri
 Ēródē Ānīt̄ipā 'i, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvá. 'Í lā Mātáyo 14:1;
 Mārākō 6:14; Lúkā 3:1. Sā ĩ ní Yēsũ ri t̄izú rĩ gé, Ēródē Āmbúgú
 'd̄iri r̄u āngũ rĩ nĩ. 'Í lā Mātáyo 2:1-8; Lúkā 1:5. V̄udr̄i ni gé,
 'bāgú āzi anigé r̄u ni Ēródē Āḡr̄ipā, ĩri Ēródē Āmbúgú rĩ vé mvá
 vé mvá. 'Í lā Ẹz̄i 12:1-13:1.

Índrí Uletere rĩ ní kôpi ásúzá céré, kôpi ní í'dózá tị Múngú vé rĩ ùlũzú ữrĩ ãkó.

'Bá Yésũ ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi riki ìvé ngá ãlêê ĩ ãsámvú gé sĩ trũ

³² 'Bá Yésũ ri ẽ'yĩ' bá gí rĩ pi riki adrii céré ẹsị be ãlu, ãzini úmĩ be ãlu. 'Bá ãzi 'yoópi kını ngá ívé rĩ pi ívé ni ó'dụkụlẹgúsĩ 'dini 'dãayo, kôpi riki ìvé ngá rĩ pi ãlêê ĩ ãsámvú gé sĩ céré trũ.

³³ Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi riki tã Úpí Yésũ vé íngázú gõo ídri rú rĩ vé tã ùlũú 'bá rĩ pi ní ùkpõ be. Múngú 'bã tãkiri ãmbúgú kôpi drígé céré.

³⁴ Kôpi ãsámvú gé, ngá 'bá ãzi ndêepi ni 'dãayo, ã'diãtãsiyã 'bá nyõókú be, dõku jó be rĩ pi riki ìvé ngá ụzị, kôpi riki mũfengã ni íjị,

³⁵ sêé Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi drígé, kôpi riki awaá 'bá ngá lẽ' bá rĩ pi ní.

³⁶ Yõsépã Lẹvĩgú† ímụpi Sáyípũrãsi gélésĩ Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ní zị Bārúnábã rĩ (rú Bārúnábã 'dĩri vé ífífí 'bá riipi ẹsị ímbápi ni),

³⁷ sê ívé nyõókú jeé, íjị mũfengã ni sêé Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi drígé.

5

Ānānīyā pi vé tã ũkú ni Sāfirā be rĩ

¹ Ágó ãzi rú ni Ānānīyā 'i, kôpi ũkú ni Sāfirā be sêkí kpá ìvé nyõókú urukọ jeé rá.

² Ānānīyā 'dụ mũfengã rĩ ã urukọ zũúzũ, kôpi ũsũkí tã ni ũkú ni Sāfirā be trũ, ĩri ní mũfengã rĩ vé ĩmbítã jizú sêzú Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi vúgá

† **4:36 4:36** Lẹvĩgú: Atala Īsērélē rĩ pi vé rĩ ãrēvú céré, íbíkí ĩfũú úyú Lẹvĩ vé rĩ agá.

'dǎá, ĩri ní 'yozú kĭnĭ, mŭfĕngǎ 'bá ní nyõõkú ụzịzú rĭ, ĩri céré 'dĭ.

³ Kúru Pétĕró ní 'yozú kĭnĭ, “Ānānĭyā, ngá sĕĕpi Sātánā* ní fizú mí ẹsị agá, mí ní ũnjõ úlízú Índrĭ Uletere rĭ ẹndrẹtị gé, mí ní mŭfĕngǎ nyõõkú ụzịzú rĭ ǎ ụrukọ zŭzú rá rĭ ǎ'di?

⁴ Nyõõkú mí ní ụzịj rĭ, ĩri mívé ni, mŭfĕngǎ mí ní nyõõkú rĭ ụzịzú rĭ, ĩri mívé ni, adri 'dĭni kuyé? Ngá mí ní rizú tǎ rĭ 'ozú 'dĭni rĭ ǎ'di? Mí ũ'bǎ 'bá mĭ kuyé, mí ũ'bǎ Múngú ẹ mĭ.”

⁵ Ānānĭyā kǎ tǎ Pétĕró ní 'yoó 'dĭri yĭj, ĩri ní í'dézú vŭgá, ĩri ní drǎzú. 'Bá céré tǎ 'i ngaápi 'dĭri yĭ'bá rĭ pi, ũrĭ fụ kọpi ambamba.

⁶ Kúru kĕrĭanji ụrukọ'bée ní ímúzú ǎvŭ rĭ ímŭlŭzú bõngó sĭ, kọpi ní 'dụzú muzú ǎmvé 'dǎá, kọpi ní ǎvŭ rĭ sĭzú.

⁷ Vúdrĭ ni kǎ vŭj caá sǎ na, ũkú ni Sǎfírǎ ní ífízú jó agá nõó, 'bo nĭ ámá kuyé 'yozú kĭnĭ ágó ni drǎ gí.

⁸ Pétĕró ní ĩri zịzú kĭnĭ, “Í lŭ má ní, mŭfĕngǎ ĩmi ní nyõõkú rĭ sĕzú jezú mí ágó ni Ānānĭyā be rĭ, ĩri nyo adriípi 'dĭ?”

Ũkú rĭ ní 'yozú kĭnĭ, “Ē, mŭfĕngǎ rĭ adriípi 'dĭ.”

⁹ Pétĕró ní 'yozú ĩri ní kĭnĭ, “Ngá ĩmi ní tị ícízú Índrĭ Úpí vé rĭ ũ'bĭzú rĭ ǎ'di? 'Í ndre drĭ ká, 'bá mí ágó ni ri sĭ'bá rĭ pi ícákí pá tuú kuú kĕtĭlẹ́ gá 'dĭ, kọpi kpá mi 'dụ mụ ǎmvé 'dǎá.”

* **5:3 5:3 Sātánā:** Sātánā ri ǎdróko, ĩri ǎmbúgú índrĭ ũnjĭ rĭ pi drĭgé, gǎ tǎ Múngú vé rĭ 'dụgá ngagá sĭ, Múngú ídró ĩri 'bŭ gé 'dǎásĭ. 'Í lǎ í'dangará 12:7-9.

10 Sâ 'dãri gé, ũkú rĩ ní í'dézú Pétêró pá gá 'dĩgé, ĩri ní drãzú. Kêřianji rĩ pi kâ ífı jó agá nõó, kôpi řşúkı ũkú rĩ drã gı, kôpi ní ĩrivé ävũ 'duzú mužú ämvé 'dãá, kôpi ní ävũ rĩ řızú ágó ni ã jêlé gá 'dãá.

11 'Bá kãnısã vé rĩ pi kâ tã 'dĩri yıı, ũřřı fu kôpi ambamba.

Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ídrıkı 'bá drã be ni pi kárakarã

12 Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi 'okı tã äyãzú äyãyã ni pi, äzini tã ambugu ambugu ni pi kárakarã 'bá rĩ pi äsãmvú gé. U'dú céré 'bá Yêsũ ri ẽ'yı' 'bá gı rĩ pi äřevú céré rikı ĩ úmú trı Jó'bilé Sölömónã vé rĩ† gé 'dãá.

13 'Bá rĩ pi ẽ íngúkı dõ Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi íngúngũ drããřıyã, 'bá uruķo Yêsũ ri ẽ'yı' 'bá kuyé rĩ pi fikı 'bá Yêsũ ri ẽ'yı' 'bá gı rĩ pi äsãmvú gé kuyé.

14 'Bo ägõ kárakarã, äzini ũkú kárakarã ẽ'yı'kı Úpı ri rá, kôpi úmúkı ĩ fiı 'bá Yêsũ ri ẽ'yı' 'bá gı rĩ pi äsãmvú gé rá.

15 Yêsũ vé 'bá áyúäyũ rĩ pi ní tã äyãzú äyãyã ni 'oó rĩ sı, sē 'bá rĩ pi ũlıkı ĩvé 'bá drã be rĩ pi á'ya sı äzini pórõřı sı, ĩřřı ímü ũ'bãá létı mılé gá sı, Pétêró kãdõ agaá mužú, ĩrivé índrikíndrĩ vé ũkpo ẽ ímvú rı 'bá drã be rĩ pi, kôpivé drã ã de rı kôpi rı' 'bá gá sı rá.

16 'Bá bıřřıkã íbıkı ímü kũřũ Yêřusãlémã gãrã gá rĩ pi agãřı, kôpi ĩřřıkı ĩvé 'bá drã be rĩ pi, äzini índrı ũnjı be rĩ pi, ídrıkı kôpi céré rá.

† 5:12 5:12 *Jó'bilé Sölömónã vé rĩ:* Jó'bilé Sölömónã vé rĩ, ĩri Jó Múngú vé rĩ ã bóró gá.

Ōcūkí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi

17 Átálágú āmbúgú rĩ, ívé ũgalaku adri'bá Sādókē rĩ pi be, Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi vé tã 'de kōpi ē ēsì agá ũnjí.

18 Kōpi ní Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée ruzú ú'bézú jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yīzú rĩ agá.

19 'Bo ĩnĩná 'dāri sī, mālāyíkā‡ Úpí vé rĩ ní kēḗtì jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yīzú rĩ pi ũzīzú, ĩri ní Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ'bée íjīzú ífūzú āmvé. Mālāyíkā rĩ ní 'yozú kōpi ní kīnĩ,

20 “Īmi mūkí Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá, ĩmi ũlūkí ídri ú'dí ĩ ní Yēsũ ri ẹ'yīzú rĩ vé tã 'bá rĩ pi ní céré.”

21 Kōpi yīkí tã mālāyíkā rĩ ní 'yoó rĩ rá. Āngũ rĩ ká ọwú, kōpi ní mužú 'bá rĩ pi ímbázú Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá.

Átálágú āmbúgú rĩ ká ícá ívé ũgalaku rĩ pi be, kōpi ní ĩvé 'bá tã lị'bá rĩ pi zīzú 'bá ambugu Īsērélē vé rĩ pi be ímúzá vūrā ālu gé, kōpi ní 'bá rĩ pi pēzú mužú jó āngũ ũ'yīzú rĩ agá 'dāá, kōpi ā mūkí rí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi íjī ímú āmvé nŏó.

22 'Bo ũgalaku rĩ pi 'bá Múngú vé jó ũtē'bá rĩ pi be ká mužú caá jó āngũ ũ'yīzú rĩ agá 'dāá, kōpi ísúkí Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi kuyé. Kōpi ngakí ĩ újá ímú tã 'dĩri ũlū átálágú āmbúgú Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ ní kīnĩ,

‡ 5:19 5:19 *Mālāyíkā*: Mālāyíkā rĩ pi ĩndrí, kōpi ri adri Múngú be 'bū gé 'dālé, kōpi rú'bá ākó. Múngú ri sá āzi sī kōpi ĩpē ímú vū drīgé nŏó ú'dúkó múké ívé rĩ ũlū 'bá rĩ pi ní.

23 “Bá cakí řsú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ ícíkí tị ni cí. 'Bá ri' 'bá āngũ ũtē' 'bá rĩ pi tukí pá kuú kĕtīlé gá, 'bo 'bá kă kĕtī jó āngũ ũ'yĩzú rĩ vé rĩ zĩ, 'bá řsúkí 'bá 'dā' 'bée jó agá 'dāá kuyé.”

24 Ũgalaku āmbúgú riipi Jó Múngú vé rĩ ũtēépi rĩ, āzini atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi kâ tâ 'dĩri yĩ, kōpi ě drĩ ábá céré céré, kōpi rikí ũsũú kīnĩ, tâ 'dĩri vé ũdũ ri ímụ adri ngóni.

25 Kúru ágó āzi ní ícázú ímúzú ũlüzú kōpi ní kīnĩ, “Āgō ájée ĩmi ní uruú ú'bé jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá 'dā' 'bée, kōpi nóni ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú vé rĩ ā bóró gá 'dāá' dā.”

26 Ũgalaku āmbúgú Múngú vé jó ũtēépi rĩ ní ngazú mužú ĩvé 'bá ri' 'bá Jó Múngú vé rĩ ũtē' 'bá rĩ pi be Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi uruzú íjízú. 'Bo kōpi urukí 'bá 'dĩ' 'bée ũkpō sĩ kuyé, ā' diātāsīyā kōpi 'okí ũrĩ sĩ 'bá rĩ pi ā úvıkí ĩ ĩrā sĩ ku.

27 Kōpi kâ Yēsũ vé 'bá áyúāyũ 'dĩ' 'bée íjị pá tuú 'bá tâ lị' 'bá rĩ pi ęndrĕtị gé, átálágú āmbúgú rĩ ní 'yozú kōpi ní

28 kīnĩ, “'Bá 'yokí nyo ándúruú ĩmi ní, ĩmi ímbákí 'bá rĩ pi Yēsũ ā rụ sĩ ku 'dĩni kuyé? ĩmi ndrekí drĩ ká, ĩmi ímbákí nóni 'bá rĩ pi Yērúsālémā agásĩ céré Yēsũ vé tâ sĩ. ĩmi nóni ri ĩrivé drāngará ā tâ ngo 'bá drĩgé.”

29 'Bo Pétĕró pi Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi be, kōpi ní újázú kīnĩ, “'Bā tâ Múngú ní 'yoó 'bá ní rĩ 'dụ nga áyu. 'Bá 'dụkí tâ 'bá áda ní lūú 'bá ní rĩ ngaá áyu ku.

30 Múngú 'bá é' 'bípị vé rĩ inga Yēsũ ĩmi ní ipaá pĕtị alambaku sịgé 'dĩri gōó ídri rú rá.

31 Múngú sē ìri ní àmbũgũ, 'bã ìri úrí ívé drị ẹndẹpị gé Úpí rú, àzini 'Bá 'bã Paápi ni rú. Múngú 'o tã 'dĩri 'dínì, à 'diātāsīyã lē 'bá Ìsèrélē vé rī pi ã újákí ẹsị, 'ì trũ rí kọpi ìvé ùnjìkãnyã agásì bēnì.

32 'Bá ndrekí tã 'dĩ'bée 'bã mị sī rá, § àzini Índrì Uletere Múngú ní ìpěé 'bá ívé tã 'du' 'bá nga' 'bá rī pi ní rī ndre kpá tã 'dĩri 'ì mị sī rá."

33 'Bá ambugu rī pi kã tã 'dĩri yìjì 'dínì, kọpi ã 'a ve ùnjì ùnjì, kọpi lēkí Yésù vé 'bá áyúáyũ 'dĩ'bée ú'dí drãá 'dīsī rá.

34 'Bo Fārúsìgú* àzi rú ni Gãmālīyélē 'i, ìri 'bá tãimbị ímbápi ni, 'bá rī pi cére ìnjìkí ìri ìnjìnjì, ìri ní pá tuzú 'bá tã lị' 'bá rī pi ẹndrẹtị gé, ìri ní 'yozú kīnī, ã jìkí ãgō 'dĩ'bée fūú àmvé sãḡá be mādã.

35 Ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ìmi 'bá Ìsèrélē vé 'dĩ'bée, lē ìmi ụsũkí tã ìmi ní lēé 'oó ãgō 'dĩ'bée rụ' 'bá gá rī pi múké múké.

36 Ọtụ Tẹwúdã ìfũ 'yo kīnī, 'i 'bá àmbúgú, 'bá mūdūrũlũ sụ úmúkí ì ìri vúgá. 'Bo 'dìkí ìri drãá rá, írèkí ìrivé 'bá ì úmú' 'bá ìri be rī pi kpélékpélé, ìrivé tã gō ícá ngá kána.

37 Ìri ã vùdrị gé, Yúdã Gālíláyāgú rī ní kpá ìfúzú lókí àzi 'bá lāzú ni gé, 'bá kárakará mụkí

§ 5:32 5:32 'Bá ndrekí tã 'dĩ'bée 'bã mịfị sī: Yésù vé 'bá áyúáyũ rī pi ndrekí Yésù vé drãngará, àzini ìrivé íngángará gōó ídri rú drãngará gálésì rī, àzini ìrivé ngangará mụzú 'bụ gé rī rá.

* 5:34 5:34 Fārúsì: Fārúsì rī pi ngúlúmũ Yāhúdị rī pi vé tãimbị Mósè vé rī rụ' 'bá títì rī pi. Kọpi 'dukí índrì rī pi vé tã, àzini mālāyíkã rī pi vé tã 'bã tã àmbúgú rú, kọpi ẹ'yìkí rá 'yozú kīnī, 'bá ùdrã' 'bá gí rī pi gō íngá ídri rú rá. 'Í lã Ẹzị 23:8.

vú ni gé sī, 'bo 'dìkí ìri drāá rá, írékí ìrivé 'bá ìri ãpámvú ùbī'bá rī pi kpélékpélé.

38 “Á 'yo ìmi ní, ìmi kukí 'bá 'dī'bée. Dō tā 'bá 'dī'bée ní rií 'oó 'dīri íngá yīkī 'bá áda vé ni vúgá, tā 'dīri gō ícá ngá kána.

39 'Bo dō tā 'dīri íngá Múngú vúgálésīla, ìmi ícókí āgō 'dī'bée ugaá bā ku. Ìmi ndrekí dō múké ku, tā ìmi ní rií 'oó 'dīri, ìmi ri ùmbā fụ Múngú be.”

40 'Bá ambugu tā āsámvú áamá'bá rī pi ã'yīkí ìrivé tā rá. Kòpi ní Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi zìzú ímúzú, kòpi sēkí 'bá áyúāyū 'dī'bée gbāá ùnjí ùnjí, 'bá ambugu 'dī'bée átákí kòpi ní ùkpó ùkpó kíní, lē kòpi ā gōkí Yésū ā rụ zìjì dījì ku, ì ní kòpi oyuzú muzú.

41 Yésū vé 'bá áyúāyū rī pi ní fūzú vūrā 'bá rī pi ní tā lizú rī agásī āmvé, kòpi rikí únjì muzú, ā'diātāsīyā Múngú 'dụ kòpivé tā 'bāá āmbúgú, ā'yī kòpi sēé ìzāngā nyaá Yésū vé tā sī.

42 Ụ'dụ cére kòpi rikí 'bá rī pi ímbá Jó Múngú vé rī ã bóró gá, āzini 'bá rī pi vé 'bētì āsámvú gé sī, kòpi rikí ụ'dúkó múké rī ùlūú muzú āndēngará ākó kíní, “Māsīyā ìmi ní rií ndāá rī, ìri Yésū Kúrísítō 'i.”

6

Ūpēkí āgō ẹzīrī 'bá kānīsā vé rī pi ē ìzā koó

1 Lókí 'dāri gé, 'bá Yésū ã pámvú ùbī'bá rī pi vé kālāfe ri vaá muzú drīgélé. 'Bá átá'bée Gīrīkī tị sī rī pi rikí unuú 'bá átá'bée Ēbéré tị sī rī pi vé tā sī kíní, ụ'dụ ālu ālu kádō rií ānyāngā awaá,

sêkî ãnyângã rĩ ọwuzi átá'bée Gĩrĩkĩ tị sĩ rĩ pi ní ku.

² Kúru Yésũ vé 'bá áyúâyũ mụdrị drị ni ñrĩ rĩ pi ní 'bá Yésũ ã pámvú ũbĩ'bá rĩ pi úmúzú vūrã ãlu gé, kọpi ní 'yozú kínĩ, “Adri múké ku 'bá ní Múngú vé ù'dúkọ múké rĩ vé ùlüngará kuzú, 'bá ní rizú ãnyângã awazú áyu.

³ Má édrípìi má ọmvúpìi, lě ìmi ùpěkí 'bá ézìrì ìmi ãsámvú gé 'dìgé ì ní ñnjĩ ñnjĩ, épì'bá Múngú vé Índrì Uleterè rĩ sĩ gí, adri'bá úmĩ be ni pi, 'bã kọpi 'bã ri ẹzì 'dĩri nga,

⁴ 'bã 'bãkí rí ẹsì rizú Múngú ri zizú, ãzini tị Múngú vé rĩ ùlüzú.”

⁵ Tã Yésũ vé 'bá áyúâyũ 'dĩ'bée ní 'yoó 'dĩri sē 'bá ì úmú'bá rĩ pi ní céré ãyĩkō. Kọpi ní Sētēfánō ẹ'yĩngará be ãmbúgú, épìpi Índrì Uleterè rĩ sĩ rĩ ìpèzú, ãzini kọpi ìpèkí Pílípũ ri, Pörökörō ri, Nĩkōnórã ri, Tịmọnị ri, Pürüménã ri, ãzini Nĩkólã íngápì ãnītìyókã gá, 'i újápì Yãhúdị rú rĩ.

⁶ Kọpi ní 'bá ì ní ùpěé 'dĩ'bée jizú ì'dazú Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ẹndrẹtị gé. Yésũ vé 'bá áyúâyũ rĩ pi ní Múngú ri zizú kọpi ní, kọpi ní drị tịzú 'bá ì ní ùpěé 'dĩ'bée drịgé.

⁷ Kúru tị Múngú vé rĩ ní ayizú muzú ãngũ rĩ pi agásĩ. 'Bá Yésũ ri ẹ'yì'bá gí Yẹrúsálémã gá 'dãlé rĩ pi vé kãlãfe gō vaá muzú drịgélé, atala káràkará gōkí rií ẹsì 'bãã Úpì Yésũ drịgé.

Sētēfánō vé rüngará

⁸ Sētēfánō épìpi ẹsì múké Múngú vé rĩ sĩ, adriípi ùkpō Múngú vé rĩ be rĩ, 'o tã ambugu am-

bugu ni pi, âzini tâ âyâzú âyâyâ ni pi kárakarâ 'bá rî pi âsâmvú gé.

⁹ U'dú âlu, Yâhúdî adri'bá Jó Múngú ri Zizú* î ní zîî, Túgêrî Drîwâlâ İşú'bá gî rî pi vé rî agá rî pi í'dókí âgátá gâá Sêtêfânô be, kôpi íbíkí ímú Kûrenê gélésî, urukô ni pi ímúkí Âlêkîzândâriyâ gélésî, urukô ni pi ímúkí ângû Kîlîkiyâ vé rî gélésî, urukô'bee ímúkí ângû Êzîyâ vé rî gélésî.

¹⁰ 'Bá 'dî'bee âsâmvú gé 'dîgé, 'bá âzi úmî be sũ Sêtêfânô vé rî tîni 'dâayo, â'diâtâsîyâ Índrî Uletere rî sê îri ní úmî tâ nîzú ambamba.

¹¹ Kúru kôpi ní rizú 'bá urukô'bee îcîcîkîzú kîri kîri kîni, "Îmi 'yokî, "Bá yîkî Sêtêfânô ri tâîmbî Mósê vé rî ideé, âzini ri Múngú ri ideé." "

¹² Kôpivé átángá 'dîri sê 'bá bîtrîká rî pi, 'bá ambugu rî pi, âzini 'bá tâîmbî ímbá'bá rî pi â 'a vekî rá. Kôpi ní Sêtêfânô ri ruzú jîzú muzú 'bá tâ lî'bá rî pi êndreṭî gé.

¹³ 'Bá urukô rikî ûnjô úlî Sêtêfânô drîgé kîni, "Ágó 'dîri ri átá muzú ûnjî Jó Múngú vé uletere rî â tâ sî, âzini tâîmbî Mósê vé rî â tâ sî.

¹⁴ 'Bá yîkî ágó 'dîri kîni, 'Yêsũ Nâzêrêtagú rî ímú Jó Múngú vé 'dîri ñô iza 'dîsî rá, âzini îri ímú mêrê Mósê vé î ní sêé 'bá ní 'dîri újâ 'dîsî rá." "

¹⁵ 'Bá úrí'bá tâ lî'bá rî pi ârêvú cérê 'bâkî mî rizú Sêtêfânô ri ndrezú, kôpi ndrekî îrivé êndreṭî índré sũ mâlâyîká vé rî tîni.

* **6:9 6:9** *Jó Múngú ri Zizú rî*: Yâhúdî rî pi vé Jó Múngú ri Zizú rî pi kárakarâ kûrú rî pi agâsî ândîândî, kôpi ri î úmú Búkú Múngú vé rî lâ, âzini kôpi ri Múngú ri înjî U'dú Sâbâtâ vé rî gé.

7

Sētēfánō átá ívé tã 'bá tã lì'bá rĩ pi ëndrēti gé

¹ Átálágú āmbúgú rĩ ní Sētēfánō ri zizú kīnī, “Tã ĩ ní mi tōzú 'dĩ'bée, ĩri nyo tã áda?”

² Sētēfánō ní újázú kōpi ní kīnī, “Má édrípīj, āzini má étépīj, ĩmi yìkí drī ma ká. 'Bávé Múngú đingárá be pōwŭpōwŭ rĩ i'da 'i ándúró 'bá é'bīpī Ābūrámā ní rá, ĩsú ĩri ri adri Mēsōpōtāmīyā gá 'dālé, gō 'deé muŭ Hāránā gá 'dālé ndō.

³ Múngú 'yo ĩri ní kīnī, “Í ku āngŭ ĩmivé rĩ, 'í ku māríté mívé rĩ pi, 'í mu adrii āngŭ má ní úmvúlésī lēé lūú mí ní rĩ gé.’

⁴ “Kúru Ābūrámā ní āngŭ 'bá Kālédéyā vé rĩ pi ní adrizú rĩ kuzú, ĩri ní mužú adrizú Hāránā gá. Ētēpī kā drāá gí, Múngú ní ĩri ĩjizú adrizú āngŭ ĩmi ní adrizú nōri agá.

⁵ Múngú sē āngŭ rĩ vé wōŭkō kíníkinīná ni Ābūrámā ní kuyé. Lókí 'dāri gé, Ābūrámā ā adri dō mvá ākó drāáāsīyā, Múngú sō ũyō kīnī, āngŭ 'dĩri ímú adri Ābūrámā vé ni, āzini ĩrivé úyú rĩ pi vé ni.

⁶ Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, ‘Úyú mívé rĩ pi úmvúlésī mu adri jākā rú āngŭ āzi gé, kōpi adri túgērī rú, ĩ kōpi ọcŭ ca ílí mŭdŭrŭlŭ su.’

⁷ Múngú ní kpá gōzú 'yozú kīnī, “Bo ma ímú 'bá āngŭ rĩ agá kōpi 'bā'bée ēzī nga'bá túgērī rú rĩ pi ĩrĩnā rá. Vŭdrī ni gé, kōpi úmvúlésī ĩfŭ āngŭ 'dāri agásī, kōpi ímú ma ĩnjī vŭrā nōri gé.’

8 Múngú ní 'yozú Ābūrámā ní kīnī, 'Anji āgō 'bēṭī ālu ālu āsámwú gé rī pi, ā úlíkí kōpi ā ágélé ē tī rá, ā lū rī 'yozú kīnī ūndī má ní ruṣú mí be rī, 'í 'dụ tã ni ngaá rá.' Kā Īsákā ri ṭī, vùdrī ni kā adrii caá ụ'dụ ārō, Ābūrámā ní ágélé ni ē tī lizú.* Vùdrī ni gé, Īsákā ní Yōkóbū ri ṭizú, Yōkóbū tī anji mụdrī drī ni ịrī, ịrivé anji rī pi izúkí caá súrú mụdrī drī ni ịrī, súrú kōpivé rī pi zíkí Īsērélē.

9 "Yōsépā ā tā 'de ívé édrípī anji Yōkóbū† vé rī pi ē ẹsị agá ūnjí, kōpi sēkí ịri jeé jị Ējēpētō gá tųgērī rú, 'bo Múngú ūtē ịri rá.

10 Múngú pa Yōsépā ri tā ūkpó ūkpó ịri ịsụ'ba rī pi agásí rá. Sē ịri ní úmī, ảní sē 'bāgú rī 'dụ ịrivé tā 'bāá múké, 'bāgú rī 'bā Yōsépā ri adrii ũgalaku ảmbúgú ảngū Ējēpētō vé rī agá, ảzini 'bā ịri ảmbúgú rii ívé ngá kání agá rī pi ā tā mbaá.

11 "Kúru ẹbírí ní 'dezú ảngū Ējēpētō vé rī agá, ảzini Kánánā vé rī agá ūnjí ūnjí, sē 'bá rī pi nyakí ịzāngā ambamba, 'bá ẹ'bípī ndākí ngá nyanya tí.

12 Yōkóbū kā yị kīnī ảnyāngā Ējēpētō gá 'dālé anigé, ịri ní 'bá ẹ'bípī pězú mụzú ảnyāngā jezú 'dālé, 'dīri vú ālu ịri ní kōpi pězú rī.

* **7:8 7:8 Ágélé ni ē tī lizú:** Múngú lū Ābūrámā ní kīnī, anji āgō Ābūrámā vé rī pi adriki dō caá ụ'dụ ārō gí, lē ā úlíkí kōpi ā ágélé ē tī rá, lüzú kīnī, kōpi anji Múngú vé ni. 'Í lā Í'dóngará 17:9-14.
† **7:9 7:9 Yōsépā:** Yōsépā ri Yōkóbū vé mvá ịri ní lēlélē rī, édrípī sēkí ịri jeé tųgērī rú ảngū Ējēpētō vé rī gé. Múngú sē ịri ícá ảmbúgú, ko ívé 'bá rī pi ē ịzā mụy adrii ảngū Ējēpētō vé rī agá nī. Sā 'dāri gé, ẹbírí 'de caá ílí ẹzírí. 'Í lā Í'dóngará 30-50.

¹³ Kòpì kâ gōó muṣú ãnyãngã rĩ ãzi jeé Ējēpētō gá 'dālé vú ịrị ni gé, Yōsépã ní 'i i'dazú kòpì ní, 'bāgú rĩ ní kúru nīzú ámázú 'yozú kìnĩ, 'bá rĩ Yōsépã édrípịi pi.

¹⁴ Tã 'dĩri ã vùdrị gé, Yōsépã ní tị pēzú 'í étēpị Yōkóbũ ní, ãzini ívé máríté rĩ pi ní, kòpì ẽ ímúkí Ējēpētō gá nōó, kòpívé kālãfe ca céré pūkú ézịrị drị ni tọwụ.

¹⁵ Kúru Yōkóbũ ní 'dezú muṣú Ējēpētō gá 'dãá, drã 'dālé, 'bávé é'bípịi ùdrākí kpá 'dālé.

¹⁶ Jìkí kòpívé ãvũ muṣú sị Sēkémē gá, 'bú Ābūrámã ní jeé Āmórã ẹnjipịi drìgē rĩ agá.

¹⁷ “Sã Múngú ní lēzú ùyō 'í ní sōó Ābūrámã ní rĩ vé tã 'duzú ngazú rĩ kã 'bãá ícá ìnyìná gí, 'bá 'bávé ãngũ Ējēpētō vé rĩ agá rĩ pi vé kālãfe gō ízú kárákará.

¹⁸ Kúru 'bāgú ãzi Yōsépã vé tã nịpi kuyé ni ní gōzú adrízú 'bāgú rú 'bá Ējēpētō vé rĩ pi drìgē.

¹⁹ 'Bāgú 'dĩri ri 'bá é'bípịi ẽ mị ù'bãá, ãzini ri kòpì 'oó ùnjí, sē kòpì ní tãimbị kìnĩ, kòpì ã ú'békí ívé anjì ì ní tị ùdéná rú rĩ pi ásé agá, kòpì ã ùdrākí rí 'dĩsị rá.

²⁰ “Tìkí Mósē ri lókí 'dãri gé, ìri ùnyĩ be ambamba. Ētēpị pi éndrēpị be mbakí ìri ã tã caá mbãá na ìvé jó agá 'dãá.

²¹ Kòpì kâ Mósē ri jị 'bãá ásé agá 'dãá, 'bāgú rĩ vé mvá ùkúná rĩ ní ìri 'duzú muṣú úcézú mvá ívé ni rú.

²² Ìmbákí Mósē ri Ējēpētō gá 'dālé, nị tã múké múké, ìri átángá átá ùkpō be, ãzini ìri tã 'o ùkpō be.

23 “Mósē vé ílí kã caá pũkú sũ, ĩri ní ngazú mužú 'í é'dípáa Īsērelē rĩ pi ndrezú.

24 Mósē ca mužú ĩsú Ĕjēpētōgú āzi ri ĩvé 'bá āzi 'o ũnjí, ĩri ní ágó rĩ ípázú, ĩri ní Ĕjēpētōgú rĩ 'dizú drāzú 'dĩsĩ rá.

25 Mósē ũsũ déna ívé 'bá rĩ pi ícú nĩ áamá 'yozú kĩnĩ Múngú ĩpē 'i ímú kōpi paá nĩ 'dĩni rá, 'bo kōpi nĩkĩ áamá kuyé.

26 “Kã mužú adrií drũ 'dĩni, Mósē ca mužú ĩsú Īsērelē ĩrĩ ni pi ri ĩ fũ. Ụ'bĩ kōdô kōpi ē ésí 'yoó kĩnĩ, 'Āgō 'dĩ'bée, ĩmi édrĩpi, ngá ĩmi ní ĩmi 'ozú ũnjí 'dĩni rĩ ā'di?’

27 “'Bo ágó ũmbā í'dópi rĩ ní Mósē ri zezú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, 'Ā'di 'bā mi 'bá āmbúgú rú rií tã lĩ 'bá drĩgé nĩ?

28 'Í lē ma 'dĩ sũ mí ní ájée Ĕjēpētōgú rĩ 'dĩ drāá rĩ tĩni?’

29 Mósē kã tã 'dĩri yĩ, koro nga ápá mužú adrií āngũ Mĩdĩyānā vé rĩ gé jākāgú rú. 'Dālē tĩ anjĩ āgō ĩrĩ.

30 “Mósē kã adrií Mĩdĩyānā gá 'dālē caá ílí pũkú sũ, mālāyíkā ní 'i i'dazú Mósē ní ācí dĩpi peṭi amuúpi kũmvũ ni agá, āngũ ā'wí cínyáfā rú rĩ agá 'dāá, peṭi ācí ní dīzú 'dĩri ĩnyĩná írá Sĩnáyĩ vé rĩ ā gārā gá.

31 Mósē kã ndree ācí dĩpi rĩ zā peṭi rĩ veé kuyé, sē ĩri ní āyāngará. Mósē útrú 'i ĩnyĩná mužú ācí riipi dĩpi rĩ ndree. ĩri ní Úpí vé ú'dúkó yizú kĩnĩ,

32 ‘Ma Múngú mí é‘bípıı vé rı, Múngú Ābūrámā vé rı, Īsákā vé rı, āzini Yōkóbū vé rı.’ Mósē ā rú‘bá yā kpírıkpírı, ũrı fı İri ambamba, gō mı ‘bāā ācı rı ndrezú kuyé.

33 “Ūpı Múngú ní ‘yozú İri ní kını, ‘Í nje mívé ngá pá gá‡ mí pá gá sı rá, ā‘diātāsıyā vūrā mı ní pá tuzú ‘dıri, İri vūrā uletere ni.

34 Á ndre İzāngā ‘bá mávé rı pi ní nyaá Ējēpētō gá ‘dālé rı gı. Á yı kōpıvé ngongará gı, má ímú kōpı pangará gá. Á lē nónı mı pēē gōó vúlé Ējēpētō gá ‘dāá.’

35 “Mósē ‘dıri ándúru ‘bá İrivé rı pi ní İri gāá sı, kōpı ní ‘yoó, ‘Á‘di ‘bā mı āmbúgu rú rıı tã lıı ‘bá drıgē nı rı ‘ı?’ Múngú pē İri mıı adrıı kōpı drıgē āmbúgu rú, āzini ívé ‘bá rı pi paá, Múngú pē mālāyıkā mıı átá Mósē be peıı amuıpi kımıvı rı agá ‘daá.

36 Mósē ‘o tã āyāzú āyāyā ni pi kárakarā Ējēpētō agá ‘dāá. Ílı pūkú sı ‘dıri agá, Mósē İıı ‘bá rı pi İfıú āngū ā‘wı cınyáfā rú rı agásı, ko kōpı ē drı zozú mıızú Yıı Tafu İka rı agásı.

37 “Mósē ‘yo ‘bá Īsērelē vé rı pi ní kını, ‘Múngú rı úmvúlésı ímú İmi ní nēbı İpē İmıvé ‘bá rı pi āsámvú gé sı má tııı.’

38 Mósē rı adrıı ‘bá é‘bípıı āsámvú gé āngū ā‘wı cınyáfā rú rı agá ‘dāá, mālāyıkā rı átá İri ní İrā Sınáyı drıgē ‘dāá. Ūlúkı İri ní ú‘dúkó İdri vé rı ‘dālé, ā ũlú rı ‘bá ní.

7:32 7:32 Wüngará 3:6 ‡ 7:33 7:33 Í nje mívé ngá pá gá: Tã ‘dıri vé İfıı lü İnjıngará. 7:34 7:34 Wüngará 3:5-10 7:35 7:35 Wüngará 2:14 7:37 7:37 Dětörönómē 18:15

39 “Bo 'bá ẹ'bípíì gākí Mósē ẽ tị yịgá sī. Kòpì gākí ìrì sī, kòpì lẹkí kòdò ì újá gòó Ẹjẹpétò gá 'dǎá vùlé.

40 Kòpì ní 'yozú Àrónǎ ní kìnì, 'Mí údé 'bá ní ngá múnghú rú, ǎ ko rí 'bà drị mụzú, Mósē íkó 'bà drị ìfùzú Ẹjẹpétò agásì nǐ, 'bo 'bá nǐkí kuyé dǎ ǎ'dì 'o ìrì nǐ.'

41 Kòpì ní ngá údézú múnghú rú sù tị mváná tịnì, kòpì íjìkí ngá ì ní ríí zǎá rọbọᅅọ rú rǐ sée ìrì ní, kòpì ní ùmụ 'bázú ǎmbúghú ngá ì ní údé múnghú rú 'dǐrì ìnjǐzú.

42 Múnghú gǎ kòpì sī, adi kòpì ríí línýǎ 'bù gé rǐ pi ìnjǐí, mbǎá rǐ ìnjǐí, ǎzini ùtù rǐ ìnjǐí ìvé múnghú rú. Tǎ 'dǐrì nga 'ì fùú tị ni gé gí sù nẹbǐ rǐ pi ní sǐí búkù agá rǐ tịnì kìnì,

“ Ìmi úyú Ìsẹrélẹ vé 'dǐ'bée,
 ílì pùkù sù ìmi ní adrízú ǎngù ǎ'wí cínýáfǎ
 rú rǐ agá 'dǎlé rǐ gé,
 ìmi zǎkí nyo má ní rọbọᅅọ rá?

43 Ìmi rì ngá ìmi ní údé múnghú rú ì ní zìjì Mólékí
 rì 'dụ mụzú ìndǐ, ǎzini gǎkù rǐ 'dụ mụzú
 ìndǐ,
 ǎzini ìmi rì ngá ìmi ní údé múnghú rú sù línýǎ
 tịnì ì ní zìjì Rẹfánǎ rǐ 'dụ mụzú ìndǐ,
 ǎzini ìmi rì ngá ìmi ní údé Múnghú rú rǐ pi
 ìnjǐ.

Kúru ma ĩmi pẽ mu adri rámbá rú Bābēlónā[§] vé wõókõ 'dāásila rĩ gé.'

44 "'Bá ẹ'bípìjì ríkí gākū ĩ ní tǎĩmbì Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ*' 'dujù mužú āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dāá. Kòpì sịkí gākū rĩ sù Múngú ní tǎ ni ezi Mósē ní rĩ tịjì.

45 Lókí Yósūwā† ní ẹ'dì 'dìzú 'bá adri' 'bá āngū Kānānā vé rĩ agá rĩ pi be rĩ gé, Múngú dro 'bá 'dì'bée āngū Kānānā vé rĩ agásì rá. 'Bá Īsērélē vé rĩ pi 'dukí gākū Múngú vé rĩ jìjì mužú ĩndī, sē kòpì ndēkí 'bá āngū 'dāri agá rĩ pi ānì rá, kòpì ẹrìkí āngū 'dāri 'dujù ĩ ní. Gākū Múngú vé rĩ ri adrii āngū Īsērélē vé rĩ agá 'dāá, cĩngbá cazú lókí 'bāgú Dāwùdì vé rĩ gé.

46 Múngú ri āyĩkō sī Dāwùdì sī, ĩri ní Múngú ri zizú kīnī, 'í lē Jó sịjì Múngú Yòkóbū vé rĩ ní.

47 'Bo Sòlòmónā sị Jó Múngú vé rĩ nī.

48 "Múngú āmbúgú 'bá drìgè céré rĩ adri jó 'bá

§ 7:43 7:43 Bābēlónā: Lókí Núwā vé rĩ ā vùdrì gé, 'bá rĩ pi sịkí lágáráka Bābēlā gá, vùdrì ní gé, 'bá rĩ pi gòkí vūrā rĩ zìjì Bābēlónā. Ílì kárákará ā vùdrì gé, 'bāgú Nēbākānézā jì 'bá Īsērélē vé rĩ pi ā urukọ mužú āngū Bābēlónā vé rĩ gé, iza Yērusālēmā ri ilí mūdūrùlù tộwù pùkú ẹzìrì (570) gé, ịsù ākùdē tìkí drì Yēsù ri kuyé. 'Í lā Í'dóngárá 11; 2 'Bāgú 24-25; Dānyélē 1:1-7. **7:43 7:43** Āmósā 5:25 *** 7:44 7:44** Gākū ĩ ní tǎĩmbì

Múngú vé rĩ 'bāzú 'a ni gé rĩ: Múngú ezi Mósē ní kīnī, Mósē ā sị Gākū āngū ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dāá, ā 'bákí rí tǎĩmbì Múngú vé rĩ 'a ni gé 'dāá, 'bá rĩ pi ā ríkí u'dujù mužú vūrā rĩ pi gé sī. Sòlòmónā sị Jó Múngú vé rĩ Yērusālēmā gá 'dāá, ícókí u'dujù ku. Atala rĩ pi ri ròbòjò zā Múngú ní vūrā ĩrì 'dì'bée agásì. 'Í lā Ēbéré 8:5. † **7:45 7:45** Yósūwā: Mósē ká drāá gí, Múngú ĩpē Yósūwā ri 'bá rĩ pi ẹ drì koó mužú āngū Kānānā vé rĩ gé. 'Í lā Wùjgará 17-24; Yósūwā 1-24.

áda ní sîjĩ rĩ agá ku, sũ nẹbĩ rĩ ní 'yoó rĩ tĩjĩ.
Múngú kĩnĩ,

49 “ ‘Bũ ri vũrã má ní úrízú ni,
vũ ri vũrã má ní pá 'bãzú ni.

Úpí ní zizú kĩnĩ,
Jó ãmi ní lěé sîjĩ má ní rĩ ọsũkã ni ã adri rí
ngóni?

Vũrã má ní adrizú rĩ ngũgá?

50 Má údé nyo ngá rĩ pi ãrěvú céré ma 'i
kuyé?’

51 “Ími 'bá drĩ be ùkpó ùkpó 'dĩ'bée, ãmi gãkí
ésí újágá Múngú ri ẹ'yĩgá sĩ, ãmi ọzũkí ãmĩ bí cí,
ãmi yìkí rí ãrivé tã ku! Ími adrikí sũ ãmi ẹ'bípìjĩ
tĩjĩ, ãmi gãkí Índrí Uleteré rĩ vé tã sĩ!

52 Nẹbĩ ãzi ãmi ẹ'bípìjĩ ní ọcũjĩ kuyé ni nyo
anigé? Ími ẹ'bípìjĩ ú'díkí nẹbĩ 'Bá tã be pìrĩ rĩ‡
vé ãmúngará ã tã ùlũ'bá rĩ pi ùdrãá rá. Nóni ãmi
'bekí ãri ã ùli, ãmi 'díkí ãri gí.

53 Mālāyíkã rĩ piŠ ãmúkí ãmi ní tãimbĩ Múngú
vé rĩ sée, 'bo ãmi 'dúkí tã ni ngaá kuyé.”

Úvìkí Sètěfánõ ri drãá írã sĩ

54 'Bá tã lị'bá rĩ pi kã átángá Sètěfánõ ní átá
'dĩri yìjĩ, kọpi ã 'a ve ùnjí ùnjí.

55 'Bo Sètěfánõ ẹpìpi Índrí Uleteré rĩ sĩ am-
bamba rĩ ndre ãngũ mụzú 'bũ gé 'dãá, ãri ní

7:50 7:50 Ísáyã 66:2 ‡ 7:52 7:52 'Bá tã be pìrĩ rĩ: 'Bá tã be pìrĩ
rĩ Yẹsũ 'i. § 7:53 7:53 Mālāyíkã rĩ pi: Mālāyíkã rĩ pi ãndrí, kọpi
ri adri Múngú be 'bũ gé 'dãlé, kọpi rú'bá ãkó. Múngú ri sã ãzi sĩ
kọpi ãpě ãmú vũ drĩgé nõó ú'dúkọ múké ívé rĩ ùlũ 'bá rĩ pi ní.

Múngú vé dīngará p̄w̄p̄w̄ rī ndrezú, āzini ndre Yésù tu pá kuú Múngú vé drì ẹ̀ndẹ̀pì gé.

⁵⁶ Sētēfánō ní 'yozú kīnī, “Ìmi ndrekí drì ká, á ndre 'bù zī 'i kú mgbọ, 'Bá Mvá* tu pá kuú Múngú vé drì ẹ̀ndẹ̀pì gé.”

⁵⁷ 'Bá tā lị' 'bá 'dī' 'bée† ká tā 'dīri yī 'dīni, k̄p̄i ọ̀z̄k̄í ī b̄í cí, k̄p̄i í' 'dókí útré ú' 'dúkó be ọ̀r̄ 'dāá, k̄p̄i ní njuzú Sētēfánō ri ruzú,

⁵⁸ k̄p̄i sekí īri k̄r̄r̄ rī agásī āmvé, k̄p̄i í' 'dókí īri úv̄ írā sī, 'bá īri tō' 'bá rī pi unjekí īvé bōngó 'bāá k̄ẹ̀r̄m̄vá r̄ú be ī ní zī Sāūlā‡ gārā gá.

⁵⁹ 'Bá rī pi ká í' 'dó rī Sētēfánō ri úv̄ írā sī, Sētēfánō ní Múngú ri zizú kīnī, “Úpí Yésù, 'í 'dụ mávé índrì.”

⁶⁰ Kúru īri ní k̄m̄m̄cí ũt̄izú v̄gá, īri ní trezú ú' 'dúkó be ọ̀r̄ 'dāá kīnī, “Úpí, lē m̄ lị tā 'bá 'dī' 'bée dr̄igé ũnj̄k̄ānyā k̄p̄i ní 'oó rī sī ku.” Sētēfánō ká tā 'dīri 'yoó 'dīni, koro īrivé ídri ní f̄z̄ú.

8

¹ Sāūlā ā'yī Sētēfánō ri sēé úv̄ írāá nī.

Ọ̀c̄k̄í 'bá k̄ānīsā vé rī pi, írēkí k̄p̄i k̄p̄élék̄p̄élé

Lókí 'dāri gé, ọ̀c̄k̄í 'bá k̄ānīsā vé Yẹ̀r̄usālēmā gá 'dālé rī pi ũnj̄í ũnj̄í, sē k̄p̄i írēkí ī m̄uđ adrií

* **7:56 7:56** *Bá Mvá*: Yésù zī 'i 'Bá Mvá lüzú kīnī, 'i Kúrísítō 'i, 'i mālūngā rī r̄ú m̄uzú nyonyo. 'Í lā Dānyélē 7:13-14. † **7:57 7:57** *Bá tā lị' 'bá 'dī' 'bée*: 'Bá tā lị' 'bá 'dī' 'bée ọ̀z̄k̄í ī b̄í cí, k̄p̄i ọ̀s̄k̄í kīnī Sētēfánō 'da Múngú ri. ‡ **7:58 7:58** *Sāūlā*: Sāūlā gō ícá 'bá Yésù ā pámvú ũb̄ípi nī, gōkí r̄ú nī zī Páūlū 'i. 'Í lā Ẹzì 13:9.

ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ, ãzini ãngũ Sãmãriyã vé rĩ agásĩ. 'Yéñá Yésũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi áwíkí adrií Yêrúsâlémã gá 'dãá nĩ.

² 'Bá Múngú ri ñnjĩ 'bá ñnjĩnjĩ rĩ pi sĩkí Sêtêfánõ vé ãvũ nĩ. Kôpi ngokí ñri ñzãngã be ambamba.

³ 'Bo Sáũlã ní í'dózú 'bá kãnisã vé rĩ pi õcũzú ãnjí ãnjí. Ri êcĩ muzú jó rĩ pi tị gé sĩ 'bá kãnisã vé rĩ pi uruĩ muzú. Uru ãgõ rĩ pi ùkú rĩ pi be jĩĩ muĩ ú'bé jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá.

Pĩlípũ ùlũ ù'dúkõ múké rĩ Sãmãriyã gá

⁴ Úpí vé 'bá ñ ní íré kpélékpélé 'dĩ'bée rikí ù'dúkõ múké Múngú vé rĩ ùlũú muzú ãngũ kôpi ní muzú rĩ pi agásĩ céré.

⁵ Pĩlípũ* ní 'dezú muzú kũrũ Sãmãriyã vé rĩ gé 'dãá, ñri ní tã Kúrísítõ vé rĩ ùlũzú 'bá rĩ pi ní.

⁶ 'Bá bĩtrĩká rĩ pi kã tã Pĩlípũ ní átá rĩ yĩĩ, ãzini tã ñri ní 'oó ãyãzú ãyãyã 'dĩ'bée ndreeé, kôpi 'bãkí úvá rizú tã rĩ yizú.

⁷ 'Bá kárakarã ñndrí ãnjí be rĩ pi, ñndrí ãnjí rĩ pi ùfũkí kôpi drĩgé sĩ útréngará be, 'bá kárakarã pá be 'bêlé'béle rĩ pi õgõrõvũ rú rĩ pi be, ídrĩkí kôpi rá.

⁸ Tã 'i ngaápi 'dĩri, sê ãyĩkõ fũ 'bá rĩ pi kũrũ agá 'dãá ambamba.

Sĩmõnã adriípi újõgú rú rĩ

⁹ Ágõ ãzi rú ni Sĩmõnã 'i, ri adrií kũrũ Sãmãriyã vé rĩ agá, nga êzĩ ùjõgũ vé ni caá lókí

* **8:5 8:5 Pĩlípũ:** Pĩlípũ 'dĩri adri Yésũ vé 'bá áyúáyũ ni kuyé. ñri 'bá êzĩrĩ ñ ní ùpêé ngá awaá õwúzĩ rĩ pi ní rĩ vé ãzi. 'Í lã Ezĩ 6:1-6.

be ãco, sê 'bá adri' 'bá kŭrú Sãmãrîyã vé rĩ agá rĩ pi ní ãyãngará. Ri 'i íngú kîñĩ 'i ùkpõ be.

10 'Bá kŭrú Sãmãrîyã vé rĩ agá rĩ pi ãrêvú céré, í'dózú 'bá ngá ãkó rĩ pi vúgá cazú 'bá ngá be rĩ pi vúgá, kôpi rikí 'yoó kîñĩ, "Ágó 'dĩri ùkpõ be ãmbúgú, ùkpõ 'dĩri Múngú vé ni."

11 Sîmõnã nga êzî ùjõgũ vé rĩ caá lókí be ãco, sê 'bá rĩ pi ní ãyãngará, sê 'bá rĩ pi céré ri mu vú ni gé 'dãá.

12 'Bo Pîlípũ kã 'bá mu' 'bá Sîmõnã vúgá rĩ pi ní ù' dŭkó múké mālũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlũú, ãzini Yêsũ Kúrísítõ vé rĩ ã tã ùlũú, kôpi ê'yĩkí rá. Sê ãgõ rĩ pi ùkú rĩ pi be, sêkí kôpi ní bãtízîmũ rá.

13 Sîmõnã ê'yĩ kpá rá, sêkí ìri ní bãtízîmũ rá. Vŭrã Pîlípũ ní rizú êcízú rĩ agásĩ céré, Sîmõnã ri êcî vú ni gé sî ìndĩ, tã Pîlípũ ní 'oó 'dĩ'bée sê ìri ní ãyãngará.

14 Yêsũ vé 'bá áyúãyũ Yêrŭsãlémã gá 'dãlé rĩ pi kã yîĩ kîñĩ, 'bá Sãmãrîyã gá rĩ pi ê'yĩkí ù' dŭkó Múngú vé rĩ gí, kôpi pêkí Pétêró pi Yŭwãnĩ be muş Sãmãrîyã gá 'dãlé.

15 Yêsũ vé 'bá áyúãyũ ìrĩ 'dĩ'bée kã caá, kôpi ní Múngú ri zizú 'bá drĩ Yêsũ ri ê'yĩ' 'bá ú'dí rú rĩ pi ní, Índrĩ Uletere rĩ ã ású rí kôpi bêsîñĩ,

16 ã'diãtãsiyã Índrĩ Uletere rĩ ícã drĩ ímú kôpi ású kuyé, sêkí kôpi ní bãtízîmũ rĩ 'yénã Úpí Yêsũ ã rú sî.

17 Pétêró pi Yŭwãnĩ be tĩkí drĩ muşú 'bá Yêsũ ri ê'yĩ' 'bá gí rĩ pi drĩgê sî ãlu ãlu céré, Índrĩ Uletere rĩ ní 'bá 'dĩ'bée ásúzú.

18 Sịmónā kã ndreeé 'bá áyúâyũ Pétēró pi Yūwánī be, tịkí drị 'bá rī pi drịgé, Índrị Uletere rī ású kọpi gí, Sịmónā í'dụ mǔfēngā, lē ũkpō Múngú vé 'dīri jeé ānī.

19 Īri ní 'yozú kīnī, “Īmi sēkí má ní ũkpō 'dīri ĩndī, á tị dō drị 'bá rī pi drịgé, Índrị Uletere rī ā ású rí kpá kọpi bēnī.”

20 'Bo Pétēró ní újázú ĩri ní kīnī, “Í drā mívé mǔfēngā rī be 'dīisī rá, ā'diātāsīyā 'í lē ũkpō Múngú vé rī jeé mǔfēngā sī.

21 Mí ícọ ẹzị Múngú vé nōri ālēé ngaá 'bá be trụ ku, ā'diātāsīyā mí adri 'bá pịrị ku Múngú ẹnđrẹtị gé.

22 Lē mī újá ẹsị ũnjīkānyā agásī rá, 'í zị Úpí ri, ĩri ícọ mī trũ yīkī ũnjí mī ní ũsũú 'dīri agásī rá.

23 Á nī rá, mī ẹsị ũká ũká, mī tǔgērī ũnjīkānyā vé ni.”

24 Sịmónā ní 'yozú kīnī, “Īmi zịkí má ní Úpí ri, tā ĩmi ní átá 'dīri ā rụ rí ma ũnjí ku!”

25 Pétēró pi Yūwánī be kã ú'dúkọ Úpí vé rī ũlũú, kọpi ní ĩ újázú gōzú Yērusālēmā gá 'dālé ũzi, kọpi kã ríi mụú lẹtị gé 'dīgé, kọpi ũlũkí ú'dúkọ múké rī mụzú gúrụ kárakará Sāmāriyā vé rī pi agásī.

Pīlípū pi vé tā Ētīyópīyāgú rī be rī

26 Úpí vé mālāyíkā ní 'yozú Pīlípū ní kīnī, “Í nga, 'i 'dụ lẹtị mụúpi ándrelé rú, íngápi Yērusālēmā gá, ẹlīpi āngū ā'wí cínýáfā rú rī agásī, mụúpi Gázā gá rī.”

27 Pīlípū ní koro ngazú mužú. Īri ní ũgalaku āmbúgú Ētīyópīyā vé ni ı́súzú. Ágó rī 'báńá† rú, ĩrivé ẹ́zı rıı́ ngaá rī, ĩri ri ũkú drīkoma rú Ētīyópīyāzı́ ĩ ní zı́ Kāńdásı́ rī vé ngá rī pi ũtē nı́. Ágó 'dīri íbí íngá Múńgú ri zıńgára gá Yērusálemā gá 'dāá,

28 ĩri ri mviı́ mužú 'bẹ́tı́, úrí ívé ārābıyā ĩ ní rıı́ seése rī agá, ri búkū nẹ́bı́ Īsáyā ní sı́ı́ rī lāá.

29 Índrı́ Uletere rī ní 'yozú Pīlípū ní kīnı́, “Í mụ adrı́ ĩnyıńá ārābıyā 'dāri ā gārā gá.”

30 Pīlípū ní njuzú cazú ārābıyā rī ā gārā gá 'dāá, yı́ ũgalaku rī ri búkū nẹ́bı́ Īsáyā ní sı́ı́ rī lā. Pīlípū ní ágó rī zı́zú kīnı́, “Í nı́ tā mí ní rıı́ lāá 'dīri vé ífıfı́ rá?”

31 Ágó rī ní újázú Pīlípū ní kīnı́, “Bá āzi ũlū dō má ní ífıfı́ ni kuyé, ma ícó nı́ íngónı́?” Ágó rī ní kúru Pīlípū ri ā'yızú tuzú 'ı́ vúgá ārābıyā agá 'dāá.

32 Tā ũgalaku rī ní rıı́ lāá Búkū Múńgú vé rī agá rī ĩri 'dını́,

“Jıkı́ ĩri mụú sū kābılō ĩ ní lēé lı́lı́ rī tıńı́,

újí kú kırı sū kābılō mvá ĩ ní rıı́ 'bí ni rēé rī tıńı́,

zı́ 'ı́ tı́ átángá átázú kuyé.

33 Idekı́ ĩri, 'bá āzi ĩrivé tā lı́pi pı́rı ni 'dāáyo.

Īri ícó anjı́ tı́ ngónı́,

'dıkı́ dō ĩri drāá vū drı́gé nōgó gı́?”

† **8:27 8:27** *Báńá*: 'Báńá vé ífıfı́, 'bá ĩ ní ĩrivé rı́'bá ágó vé rı́ ā fı́ unjeé gı́ ni. Kọpi ri ẹ́zı́ nga 'bāgú rı́ vé 'bẹ́tı́ āsámvú gé, ũkú 'bāgú rı́ vé rı́ pi āsámvú gé. **8:33 8:33** *Īsáyā* 53:7-8

34 Ûgalaku rĩ ní Pílípũ ri zìzú kīnī, “Í lū má ní, tã nẹbị ní átá 'dĩri, átá tã 'í rụ'ba gá ni yã, dõku átá tã 'bá ẵzi rụ'ba gá ni?”

35 Pílípũ í'dó vũrã ágó rĩ ní lãá Búkũ Múngú vé rĩ agá 'dãá rĩ vé tã ùlũú ágó rĩ ní, ùlũ ìri ní ú'dúkọ múké Yẹsũ vé rĩ.

36 Kọpi kã rií mụú lẹtị gé 'dĩgé, kọpi cakí mụú yịi ịsú, ùgalaku rĩ ní 'yozú Pílípũ ní kīnī, “Í ndre drĩ ká! Yịi nō! 'Í sẹ má ní bătízĩmũ ku ã'diātāsĩ?”

37 Pílípũ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Mí ẹ'yị dō ẹsị be cére, ma ícọ mí ní bătízĩmũ sẹ rá.”

Ûgalaku rĩ ní újázú ìri ní kīnī, “Má ẹ'yị rá 'yozú kīnī, Yẹsũ Kúrísítō ri Mvã Múngú vé ni.”‡

38 Ûgalaku rĩ ní 'yozú ívé 'bá ẵrãbĩyã ì ní rií seése rĩ jịpi rĩ ní, ã uga ẵrãbĩyã rĩ ã tu pá. Kọpi ní ịsìzú Pílípũ be ịrịtrọ, kọpi ní fizú mụzú yịi agá 'dãá, Pílípũ ní kúru ìri ní bătízĩmũ sẹzú.

39 Kọpi kã ìfũú yịi rĩ agásĩ ẵmvé nōó, koro Índrí Úpí vé rĩ ní Pílípũ ri jìzú 'dĩisĩ rá, ùgalaku rĩ gō ìri ndreé dđi kuyé, ùgalaku rĩ ní kúru 'dezú mụzú ẵyĩkō be ẵmbúgú.

40 Vúdrị ni gé, Pílípũ nị áamá nóni 'í ca kũrú ì ní zịi ẵzótōsĩ agá gí. Pílípũ ri ẹcị mụzú kũrú rĩ pi agásĩ, ìri ní cazú kũrú Sizeriyã vé rĩ gé, ri ú'dúkọ múké Yẹsũ vé rĩ ùlũú mụzú 'bá rĩ pi ní kũrú 'dĩ'bée agásĩ cére.

‡ 8:37 8:37 Átángá vẹrẹsị 37 agá 'dĩri, búkũ Ezị vé ì ní sị Gịrịkị tị sị drịdrị rĩ agá 'dãayo, 'bo gōkí sị búkũ Ezị vé vúlẹ rĩ agá rá.

9

*Sáulā újá ẹsị**(Ezị 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Sáulā í'dó rií 'bá Úpí Yẹsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi ẹ mị ìmgběé lẹzú kọpi ú'dịzú. Ỉri ní 'dezú muzú átálágú ảmbúgú rĩ vúgá.

² Sáulā zị kọkọbị átálágú ảmbúgú rĩ vúgá kĩnĩ, ã sị kọkọbị sẹé 'bá Jó Múngú ri Zịzú Dảmảsẹkẹ gá 'dảlé rĩ pi ní, 'í ịsú dọ ảgọ dọku ùkú Yẹsũ ã pámvú ùbì'bá rĩ pi 'dảlé, 'í ịjị rĩ kọpi ímú ù'yĩ Yẹrúsảlẹmả gá nọlé.

³ Sáulā kả caá ịnyịná Dảmảsẹkẹ gá 'dảá, ảcị ní dịzú 'bị gé 'dảásị, ìmgbẹrẹ ảngũ gảrả ni gé sị kụrụ.

⁴ Ỉri ní ngazú í'dézú vũgá. Ỉri ní ụ'dụkọ yịzú, ụ'dụkọ rĩ kĩnĩ, “Sáulā, Sáulā. Ngá mí ní rizú ma ọcũzú 'dini rĩ ã'di?”

⁵ Sáulā ní zịzú kĩnĩ, “Úpí, mi ã'di 'i?”

Ụ'dụkọ rĩ ní újázú kĩnĩ, “Ma Yẹsũ mí ní rií ọcũú rĩ 'i.

⁶ 'Í nga muụ kụrụ agá 'dảá, 'í ca dọ 'dảá gị, ỉ tả ỉ ní lẹé mị 'o rĩ ùlũ mí ní rá.”

⁷ ảgọ ri'bá mu'bá Sáulā be trụ rĩ pi tukí pá 'dảlé, kọpi zịkí ỉ tị tả 'yozú kuyé, ã'diảtảsịyả kọpi yịkí 'yẻná ụ'dụkọ riipi átapi rĩ áyu, kọpi ndrekí 'bá átapi rĩ ã rụ'bá kuyé.

⁸ Sáulā ní ngazú ụrụ, kả lẹé 'í mị zịjị ảngũ ndrezú, mị ni ndre ảngũ ku. ảgọ mu'bá Ỉri be rĩ pi ní drị ni rụzú, Ỉri sezú muzú Dảmảsẹkẹ gá 'dảlé.

⁹ Sáülã adri caá ú'dú na, mî ni ndre ângû ku, nya ngá kuyé, dôku mvu ngá âzi kuyé.

¹⁰ Dãmāsékê gá 'dãá, ágó âzi Yēsũ ã pámvú ũbĩpi ni, rú ni Ānānīyā 'i. Úpí Yēsũ ní 'i i'dazú ĩri ní ĩndrĩlĩkĩ agá, ĩri ní Ānānīyā ri zizú kĩnĩ, “Ānānīyā!”

Ānānīyā ní ã'yĩzú kĩnĩ, “Úpí, ma nō.”

¹¹ Úpí Yēsũ ní 'yozú ĩri ní kĩnĩ, “Í nga muşú ágó rú be ĩ ní zĩ Yúdã rĩ vé ângá 'dãá, 'i 'du létĩ rú be ĩ ní zĩ Pĩrĩ rĩ muşú. Mí kãdõ caá 'dãlé, mi ágó âzi ĩşú rú ni Sáülã 'i, ágó rĩ íbí ímú Tārāsísã gálésĩ, ĩri ri Múngú ri zĩ.

¹² Ágó rĩ ndre tã mívé rĩ ĩndrĩlĩkĩ agá, ndre ágó âzi rú be Ānānīyā ri ímú 'i vúgá nōó, tĩ drĩ 'í drĩgé, 'i mĩ ã zĩ rĩ 'i ângû ndreé.”

¹³ Ānānīyā ní újázú kĩnĩ, “Úpí! 'Bá kárakarã ũlũkĩ má ní tã ágó 'dĩri ní 'oó rĩ pi rá. Ágó 'dĩri 'o mívé 'bá mi ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ũnjĩ Yẽrúsãlémã gá 'dãlé.

¹⁴ Atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi sėkĩ ĩri ní ũkpõ ímúzú 'bá céré mi ĩnjĩ'bá rĩ pi uruzú.”

¹⁵ 'Bo Úpí Yēsũ ní 'yozú Ānānīyā ní kĩnĩ, “Í muş! Ágó 'dãri, má ĩpẽ ĩri, ã muş rĩ mávé tã ũlũú 'bá adri'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní, 'bãgú rĩ pi ní, âzini 'bá Īsērélẽ vé rĩ pi ní.*

¹⁶ Ma ímú lũ ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ĩri ímú ĩzãngã nya mâ tã sĩ ambamba.”

¹⁷ Ānānīyā ní kúru muşú jó Sáülã ní adrízú rĩ ĩşúzú, ĩri ní fizú muşú jó agá 'dãlé. ĩri ní drĩ tĩzú

* **9:15 9:15** *Bá Īsērélẽ vé rĩ pi:* 'Bá Īsērélẽ vé rĩ pi Yãhũdĩ rĩ pi.

Sáũlã drĩgè, ìri ní 'yozú kìnĩ, “Sáũlã, Úpí Yèsũ 'i i'daápi mí ẹndrẹtị gé létị gé 'dǎlé lókí mí ní rizú ímúzú rĩ gé rĩ, ìpè ma ímụ mí vùgá nǒlé, mí mì ã ndre rí ǎngũ, ǎzini Índrì Uleterè rĩ ã ású rí mí bènĩ.”

¹⁸ Koro ngá ǎzi sũ ì'bì ã kókó'bõ tịnì ni pi ní ìfũzú u'dezú Sáũlã mì gé sī. Ìri ẽ mì ní kúru 'i zĩzú. Ìri ní ngazú urụ, ǎnǎnyǎ ní ìri ní bǎtízĩmũ sèzú.

¹⁹ Kǎ muụ adrií vùdrị ni gé, ì ní ìri ní ínyá sèzú nyazú, rụ'bá ní gō adrií ùkpō be.

Sáũlã sè tị Dǎmǎsékè gá

Sáũlã pi adrikí Yèsũ vé 'bá ìri ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi be Dǎmǎsékè gá 'dǎlé ú'dú be kárakará.

²⁰ Koro Sáũlã í'dó ríi tị sèé muzú Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agásĩ kìnĩ, Yèsũ ri Mvǎ Múngú vé ni.

²¹ 'Bá cérè rì'bá tị ìri ní sèé rĩ yì'bá rĩ pi ǎyǎkí tǎ 'dĩri sī ǎyǎyǎ. Kòpi kìnĩ, “Ágó 'dĩri adri nyo ándúrú ríipi 'bá Yèsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi ọcũúpi Yẹrúsǎlémǎ gá 'dǎlé rĩ 'i kuyé? 'Bá nĩkí á má rá, ágó 'dĩri ímụ nǒgó 'bá rĩ pi urụ, 'ì jì rí kòpi muụ atala atala rĩ pi drĩgè rĩ pi ẹndrẹtị gé Yẹrúsǎlémǎ gá 'dǎlé bènĩ.”

²² Tị Sáũlã ní sèé rĩ ùkpō ni ambamba, sè Yǎhúđì Dǎmǎsékè gá 'dǎlé rĩ pi ní ǎyǎngará, tǎ ìri ní ímbá 'yoó kìnĩ Yèsũ ri Kúrísítō 'i rĩ sī.

²³ Kǎ muụ adrií ú'dú kárakará ã vùdrị gé, Yǎhúđì rĩ pi ríkí létị ndǎá lèzú ìri 'dizú drǎzú 'dĩsĩ rá.

²⁴ 'Bo ùlũkí Sáũlã ní tǎ ì ní rizú létị ndǎzú ìri 'dizú 'dĩri rá. Kòpi ríkí ìri tēé kũrú rĩ vé kẹtìlè

gá 'dāá, ũtúná pi íníná be, ĩ 'díkí rí ĩri drāá 'dīísí rá.

²⁵ Kúru 'bá Sáũlā ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi ā ụrukọ ní Sáũlā ri suzú áráká āmbúgú ni agá, kọpi ní ĩri ísúzú kání rĩ drĩgé sī vũgá nōó.

Sáũlā ri Yẹrúsālémā gá

²⁶ Sáũlā kā mụyú caá Yẹrúsālémā gá 'dāá, lē kōdō fií 'bá Yẹsũ ā pámvú ũbĩ'bá rĩ pi āsámvú gé, 'bo kọpi 'okí céré ĩri sī ũrĩ sī. Kọpi ũsũkí kínĩ Sáũlā ri ĩ mị ũ'bā ā 'yokí rí kínĩ, 'í újá ẹsị Yẹsũ ri ẹ'yĩzú gí.

²⁷ Kúru Bārúnábā ní Sáũlā ri jizú mụzú Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi vúgá 'dāá, ĩri ní tā Sáũlā ní Úpí ri ndrezú létị gé 'dāá, āzini tā Úpí ní átá Sáũlā ní rĩ ũlũzú kọpi ní. Bārúnábā kínĩ, Sáũlā kā adrii Dāmāsékē gá 'dāá, sē tị Yẹsũ ā rú sī ũrĩ ākó.

²⁸ Sáũlā ri ẹcị mụzú Yẹsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi be trú Yẹrúsālémā agásĩ, 'bá āzi gā ĩri kuyé, ri tị sēé mụzú ũrĩ ākó Úpí Yẹsũ ā rú sī.

²⁹ Sáũlā pi rikí āgátá gāá Yāhúdĩ ụrukọ átá'bá Gĩrĩkĩ tị sī rĩ pi be, 'bo kọpi lēkí létị ndāá ĩri 'dizú.

³⁰ 'Bá Yẹsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ká tā 'dĩri yĩ, kọpi jikí ĩri mụzú kũrú Sízérĩyā vé rĩ gé, pēkí ĩri mụzú Tārāsísā gá kũrú ĩ ní ĩri tizú rĩ gé.

³¹ Kúru 'bá kánísā vé adri'bée āngũ Yũdáyā vé rĩ agá, āngũ Gālíláyā vé rĩ agá, āzini āngũ Sāmāriyā vé rĩ agá rĩ pi gōkí adrii tā be kírí. Kọpi mbakí ícá ũkpó ũkpó ĩvé ẹ'yĩngará agá. 'Bá rĩ pi vé kālāfe gō vaá mụzú drĩgélé ũkpō Índri Uletere rĩ vé rĩ sī.

Pétêró idrí Āyīnéyā pi Dõrúkã be

32 Pétêró kã riî əcî muzú ângũ rĩ pi agásĩ, ĩri ní muzú 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ndrezú kũrũ Lídã vé rĩ gé 'dãá.

33 Īsú ágó āzi 'dãá rũ ni Āyīnéyā 'i. Ágó 'dĩri drã nyi pá ni pi kú 'bêlé' 'béle, la gbóló drĩgé caá ílí ãrõ.

34 Pétêró ní 'yozú Āyīnéyā ní kĩnĩ, “Yēsũ Kúrísítõ idrí mi gí. 'Í nga uru, 'í tra mívé pórõšĩ.” Koro Āyīnéyā ní ngazú uru sĩ.

35 'Bá kárakarã adri' 'bá Lídã gá rĩ pi Sãrónĩ gé rĩ pi be, kòpi kã ndree Āyīnéyā ri əcî tu rá, kòpi újákí ẹsĩ Úpí Yēsũ ri ẹ'yĩzú rá.

36 Ūkú āzi Yópã gá 'dãá rũ ni Tãbítã 'i, ĩri 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩpi gí ni. (Rũ Tãbítã 'dĩri Gĩrĩkĩ tĩ sĩ ĩ zĩ Dõrúkã. Rũ Dõrúkã 'dĩri vé ífífí nyámáta.) Īri rĩ tã múké 'o 'bá rĩ pi ẹ ĩzã kozú.

37 Lókí 'dãri gé, drã rũ ũkú rĩ, ĩri ní drãzú, ĩ ní ĩrivé ãvũ ũjĩzú jĩzú muzú 'bãzú jó ĩ ní sịĩ ãco urugégé 'dãá ni agá.

38 Lídã ri ĩnyinãnjã Yópã be, 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi kã yĩĩ kĩnĩ Pétêró ri Lídã gá 'dãá' 'dã, kòpi pèkí ãgõ ĩrĩ muş ĩri mãá kĩnĩ, “Pétêró, mí ímũ mbêlê!”

39 Pétêró ní 'dezú muzú kòpi be trũ. Pétêró kã caá, kòpi jikĩ ĩri muzú jó ĩ ní sịĩ ãco urugégé 'dãá rĩ agá, ũkú oşuşĩ kárakarã ímũkĩ ãã ngoó Pétêró ã gãrã gá. Kòpi rikĩ ãã rĩ ngoó, rũkĩ bõngó Dõrúkã ní ícĩ awaá ĩ ní rĩ pi ĩ drĩgé.

40 'Bo Pétêró ní 'yozú kòpi ã fũkĩ jó rĩ agásĩ céré ãmvé. Īri ní kũmũcí ũtĩzú vũgã Múngú ri zizú.

Pétēró ní 'i újázú ãngũ ndrezú ãvũ rĩ vúgálé rú, ìri ní 'yozú kīnī, “Tābītā, mí íngá uru.” Tābītā ní 'î mī zīzú. Kā Pétēró ri ndreé, ìri ní íngázú úrízú uru sī.

⁴¹ Pétēró ní 'î drị suzú ìri ruzú ingazú uru. Ìri ní ọwuzi rĩ pi zizú ímúzú 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi be, ìri ní 'dazú kòpi ní kīnī, Tābītā ri ídri rú.

⁴² Tā Tābītā vé 'i ngaápi 'dīri ayi mužú kūrú Yópā vé rĩ agásī cére. Tā 'dīri sē 'bá kárakará újákí ẹsị Úpí Yēsũ ri ẹ'yīzú rá.

⁴³ Pétēró adri Yópā gá 'dāá lókí be āco. Kòpi rikí adrii Sịmónā lā' bú nyiipi rĩ be trụ.

10

Pétēró pi vé tã Kōrōnōlīyō be rĩ

¹ Ágó āzi rú ni Kōrōnōlīyō 'i, ágó rĩ ri adrii kūrú Sizeriā vé rĩ agá. Ìri ũgalaku āngáráwá* ì ní zị ngúlúmũ Ítālīyā rĩ pi vé ni.

² Ágó rĩ ívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be,† kòpi 'bākí ívé ẹsị cére Múngú drịgé, ìnjìkí Múngú ri ambamba, ágó rĩ ri ngá sēé 'bá ngá ākó rĩ pi ní ẹsị be cére, ri Múngú ri zị ụ'dụ be cére.

³ Ụ'dụ ālu, ụtụ rĩ kã mužú caá sã na ũndrẹná vé rĩ gé, Kōrōnōlīyō ní ìndrìlìkì ndrezú. Ndre mālāyìkā ri ímú Múngú vúgálésì, mālāyìkā rĩ zị Kōrōnōlīyō ri rú sī kīnī, “Kōrōnōlīyō!”

* **10:1 10:1** Ūgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ: Ìri āngáráwá mụdđrũlũ ālu rĩ pi ẹ drị koopi ni. † **10:2 10:2** Ágó rĩ ívé 'bá 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be: Kōrōnōlīyō pi 'bá ívé 'bẹtị āsámvú gé rĩ pi be, kòpi adrikí Yāhūdị ku. 'Í lā Ezị 11:1-3.

4 Kōrōnōlǐyō 'bā mị rizú mālāyíkā rī ndrezú, ụrị fu ịri ambamba. Ịri ní mālāyíkā rī zizú kīnī, “Āmbúgú mávé rī, 'í lē má ní tã ngóni ni lūú?”

Mālāyíkā rī ní újázú ịri ní kīnī, “Múngú ri ǎyīkō sī mí ní 'i zị rī sī, ǎzini fēfē mí ní sēé 'bá ngá ǎkó rī pi ní ẹsị be céré rī sī.

5 Lē mí pē ǎgō ụrụkọ ú'díkírīnǎ nōgó muzú Yópā gá 'dǎá, kọpi ǎ mụkí ágó rụ be ị ní zị Sịmónǎ Pétēro ri ịjị.

6 Ágó rī ímú ụmú rú, ịri ri adri Sịmónǎ riipi lǎ'bu nyiipi rī vé ǎngá. Sịmónǎ vé jó ịnyinǎnǎ yị tafu rī ǎ gǎrǎ gá.”

7 Mālāyíkā átapi ịri be rī kǎ 'deé mụú gí, koro Kōrōnōlǐyō ní ívé ǎtí'bá ịrị ni pi zizú ívé ǎngáráwá ǎzi ǎlu Múngú ri ịnjịpi ịnjịni be.

8 Ịri ní tã 'i nga'bá rī pi ụlūzú kọpi ní, ịri ní kúru kọpi pēzú muzú Yópā gá 'dǎá.

9 Kǎ mụú caá drị 'dini, ụtú mgbíngbi gé 'dǐgé, ǎtí'bá Kōrōnōlǐyō ní pēé muzú 'dǐ'bée kǎ caá ịnyinǎnǎ kụrụ Yópā vé rī gé 'dǎá, Pétēro nga tuú muzú Múngú ri zị jó ị ní sị drị be kpǎkpǎ rī agá ụrụ 'dǎá.

10 Ẹbírị fu ịri káyī, lē kōdō ngá nyaá, kǎ drī rií ínyá rī á'dí, ịri ní 'dezú ú'dú gé, ịri ní ịndrịlịkí ndrezú.

11 Kǎ rií ú'dú rī koó, ndre 'bụ zị 'i kú mgbọ, ngá ǎzi ẹpiǎgúgú sụ bōngó lǎrá rú ni tịni, ụpílé be sụ, rikí ịri ísú ímúzú vūgá nōó.

12 Ngá sụúpi bōngó tịni rī agá 'dǎá, ndre ǎnyǎpá ọsụkǎ be ǎndíǎndí pá be sụ rī pi, ǎ'á ẹcǐ'bá bēdrị sī rī pi be, ǎrínǎ rī pi be.

13 Kúru Pétěró ní ụ'dụkọ yìzú, ụ'dụkọ rĩ kīnī, “Pétěró, 'í nga ụrụ, mí urụ ̣nyāpá 'dī'bée ú'dí, 'í nya kọpi nyanya.”

14 Pétěró ní 'yozú kīnī, “Úpí, má ícọ tã 'dīri 'oó ku. Á nya drī ̣nyāpá ̣zāvū rú‡ 'dī'bée ̣lunāni kuyé.”

15 Pétěró ní gōzú ụ'dụkọ rĩ yìzú dīi, ụ'dụkọ rĩ kīnī, “Ngá Múngú ní údé uletere 'dī'bée, lē mī 'yo kọpi ̣zāvū rú 'dīni ku.”

16 Tã 'dīri nga 'i caá vú sī na, vúdri ni gé, koro ĩ ní bōngó lārá rú 'dīri sezú gōzú 'bū gé 'dāá.

17 Pétěró ẽ drī ábá céré céré, ri ũsū, ̣ndrīlīkī 'dīri vé ífífi ̣'di? Kúru ̣gō Kōrōnōlīyō ní pēé rī pi ní cazú Sīmōnā vé jó ̣súzú. Kọpi áwíkí pá tuú kání rī vé kēētīlē gá.

18 Kọpi zīkí nīzú ámázú dō Sīmōnā Pétěró ri adri 'dāgá.

19 Pétěró kã rií ̣ndrīlīkī 'í ní ndree 'dīri vé tã ũsū, ̣ndrī Uletere rī ní 'yozú ĩri ní kīnī, “Sīmōnā, ̣gō ụrụkọ'bée na, kọpi ri mi ndā.

20 'Í nga ụrụ, 'í sị mụzú vūgá 'dāá. 'Í 'de mụzú kọpi be trú, lē mī ũsū ku, má ĩpē kọpi ímúzú nī.”

21 Pétěró ní kúru sịzú mụzú vūgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “'Bá ĩmi ní rií ndāá rī, ĩri ma 'i. Tã ĩmi ní ma ndāzú rī ̣'di?”

22 Kọpi ní újázú ĩri ní kīnī, “Kōrōnōlīyō ĩ ní 'bāá ̣ngáráwá Rómā vé rī pi drīgē drīkoma rú rī ĩpē 'bā ímúzú nī. ĩri 'bá tã 'oópi pīrī ni, ̣njī Múngú ri ̣njīnjī, Yāhúdī rī pi céré ̣njīkī ĩri ̣njīnjī.

‡ 10:14 10:14 ̣nyāngā ̣zāvū rú rī: Tāmbī Mósē vé rī ̣'yī 'yozú kīnī, ̣nyakí ̣nyāpá ụrụkọ ĩ ní 'yoó kīnī, kọpi ̣zāvū rú 'dī'bée ku. 'Í lā Lẹvītīkā 11:1-32.

Mālāyíkā uletere Múngú vé rĩ 'yo ñri ní kīnī, mī mu ívé āngá 'dāá, mī mu 'í ní ụ'dụkọ múké Múngú vé rĩ ùlúú, 'í yị rí."

²³ Pétēro ní kúru 'yozú āgō 'dī'bée ní kīnī, kọpi ã lakí lala.

Pétēro pi 'deki muụ Kōrōnōlīyō vúgá

Kā muụ adrií drụ 'dīni, Pétēro pi ní 'dezú muzú 'bá 'dī'bée be trụ, āzini 'bá ụrụkọ Yēsū ri ẹ'yī 'bá gí Yópā gá 'dālé rĩ pi be.

²⁴ Kā muụ adrií drụ 'dīni, kọpi ní cazú kūrú Sīzērīyā vé rĩ gé, vūrā Kōrōnōlīyō ní rizú kọpi ùtēzú rĩ gé 'dāá, Kōrōnōlīyō zị ívé māríté rĩ pi ívé ùndī rĩ pi be cére ímụ Pétēro ri ùtēé.

²⁵ Pétēro kā fií caá Kōrōnōlīyō vé āngá 'bẹtị 'dāá, Kōrōnōlīyō ní kūmūcí ùtịzú Pétēro ri ñjịzú.

²⁶ 'Bo Pétēro ní ñri ruzú ingazú 'yozú ñri ní kīnī, "Í nga ụrụ. Ma nōri 'bá áda sū mí tịni."

²⁷ Pétēro ní rizú átázú ñri be, kọpi ní 'dezú fizú muzú jó agá 'dāá, vūrā 'bá kárákará rĩ pi ní ñ úmúzú rĩ gé.

²⁸ Pétēro ní 'yozú kọpi ní kīnī, "Ìmi nīkí rá 'yozú kīnī, 'bávé tǎimbị Yāhūdī vé rĩ ā'yī ku Yāhūdīgú ní 'i úmúzú adrizú 'bá adri'bá Yāhūdī rú ku rĩ pi be trụ, dōku tǎimbị ā'yī ku ñri ní muzú kọpi vúgá. 'Bo Múngú lū má ní kīnī, lē má 'yo 'yozú kīnī 'bá rĩ pi ụrụkọ adrikí pịrị ku 'dīni ku, dōku 'bá rĩ pi ụrụkọ āzāvū rú 'dīni ku.

²⁹ Mí kā 'bá rĩ pi pēé muụ má vúgá sī, sē má ní ímúzú mbēlējá ãní. Nóni ñmi lūkí má ní, ñmi zikí ma ímụ ã'di 'oó?"

³⁰ Kōrōnōlīyō ní újázú ĩri ní kīnī, “Ū'dú sù, á ri Múngú ri zìj mávé jó agá 'dǎá sâ nōri tìjì rĩ gé, sâ na ùndréná vé rĩ gé. Koro ágó āzi bōngó be imvesírílí ni ní ĩfūzú ímúzú pá tuzú má ẹndrẹtì gé.

³¹ ĩri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Kōrōnōlīyō, Múngú yì mívé zìngará mí ní rizú 'i zìzú rĩ gí, āzini fēfē mí ní rií sēé 'bá ngá ākó rĩ pi ní rĩ vé tā ca 'í vúgá 'dǎá gí.

³² Lě mí pē āgō ọrụkọ mụyú Yópá gá ágó ĩ ní zìj Sīmōnā Pétēro rĩ bīí. ĩri ri adri ágó āzi ĩ ní zìj Sīmōnā riipi lǎ'bú nyiipi rĩ vé āngá. Sīmōnā vé jó ĩnyinǎǎ yīj tafu rĩ ā gārā gá.’

³³ Má ní 'bá pēzú mụzú mbēlēǎ mí vúgá sī mi bīzú ijízú ānī, mí ícá múké. 'Bā Múngú ẹndrẹtì gé nō, 'bā ri ọ'dúkọ múké Úpí ní lūú mí ní rĩ tē yì mí tì gé.”

³⁴ Kúru Pétēro ní í'dózú átázú kīnī, “Ádarú á nī amá rá 'yozú kīnī, Múngú ẹndrẹtì gé, 'bá rĩ pi céré trōtrō.

³⁵ Múngú ā'yī 'bá 'i ru'bá rĩ pi, āzini 'bá tā 'o'bá pìrì rĩ pi āngū rĩ pi agásī céré.

³⁶ ĩmi yìkí ọ'dúkọ múké Múngú vé ĩ ní ũlūú 'bá ĩsērélē vé rĩ pi ní rĩ gí kīnī, Múngú ri ĩmi ní tākiri sē Yēsū Kúrísítō ā rụ sī, ĩri Úpí 'bá rĩ pi vé nì céré.

³⁷ ĩmi nīkí tā 'i 'oópi āngū Yūdáyā vé rĩ agá rĩ pi rá, tā rĩ í'dó 'i ngáá Gālíláyā gá, lókí Yūwánī ní tā bātízīmū vé rĩ ũlūzú rĩ ā vùdrī gé.

³⁸ ĩmi nīkí rá 'yozú kīnī, Múngú sē Índrí Uletere rĩ ású Yēsū Nāzērétāgú rĩ, āzini sē ĩri ní ũkpō, ẹcì āngū rĩ pi agásī tā múké 'oó 'bá rĩ pi

ní, āzini ídri 'bá ādróko§ ní éří 'bá ívé ni rú rĩ pi rá, ā'diātāsīyā Múngú ri ĩri be trų.

³⁹ "Bā Yēsũ vé 'bá áyúāyũ nŏ'bée, 'bá ndrekí tā Yēsũ ní 'oó kárákará āngũ Yāhúdĩ rĩ pi vé rĩ agá, āzini kũrũ Yērúsālémā vé rĩ agá rĩ rá. Kŏpi 'díkí Yēsũ ri drāá peři alambaku sġgé,

⁴⁰ 'bo ú'dų na ni gé, Múngú inga ĩri gŏó ídri rú drāngára gálésĩ rá, āzini Múngú i'da kpá ĩri sġé ndreé 'bá rĩ pi ní rá.

⁴¹ 'Bá rĩ pi céré ngakí ĩri ndreé kuyé, 'yġná 'bá ndrekí ĩri nĩ, 'bá rikí ngá nyaá, āzini ngá mvųú ĩri be trų lókí ĩri ní íngázú drāngára gálésĩla gĩ rĩ ā vųdrġ gé. Múngú ĩpġ 'bā nĩ, 'bā ũlũkí rĩ ĩrivé tā 'bá urųkŏ ní.

⁴² Múngú sġ 'bá ní tǎimbġ kġnĩ, lġ 'bā ũlũkí 'bá rĩ pi ní 'yozú kġnĩ, Múngú ĩpġ Yēsũ ri ímų 'bá ídri rú rĩ pi vé tā lġ 'bá ũdrā'bá gĩ rĩ pi be.

⁴³ Nġbġ rĩ pi céré átákí kġnĩ, 'bá Yēsũ ri ġ'yġ'bá gĩ rĩ pi, ĩ ímų kŏpi trũ ĩvé ũnjġkġnyā agásĩ rá ĩrivé rų sġ."

⁴⁴ Pġtġró kġ rií átá, Índrġ Uleterġ rĩ ní ímųzú 'bá ri'bá ú'dųkŏ rĩ yġ'bá rĩ pi ásúzú céré.

⁴⁵ Yāhúdĩ Yēsũ ri ġ'yġ'bá gĩ ĩ ní kŏpi ā ágélġ ġ tġ úlġ gĩ, ímų'bá Pġtġró be trų rĩ pi āyākí tā Índrġ Uleterġ rĩ ní 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ású ĩndĩ rĩ sġ rá.

⁴⁶ Kŏpi yġkí 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku 'dĩ'bée ri átá tġ āndġāndĩ ni pi sġ, āzini kŏpi ri Múngú ri

§ 10:38 10:38 *Ādróko*: Ādróko vé rų Sātānā 'i, ĩri āmbųgú ĩndrġ ũnjġ rĩ pi drġġé, gā tā Múngú vé ri 'dųgá ngagá sġ 'bų gé 'dālġ. Múngú ídrŏ ādróko ri ĩndrġ ũnjġ rĩ pi be 'bų gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lā l'dangára 12:7-9.

íngú.

Pétěró ní kúru 'yozú kīnī,

⁴⁷ “‘Bá adri'ba Yāhūdī rú ku 'dī'bée, Índrī Uleterē rī ású kòpì gí, sū ìrì ní 'bā ású rī tìnì, á nī rá bātízīmū ì ní lěé sěé kòpì ní rī, 'bá āzì ícò ugaá ku!”

⁴⁸ Kúru Pétěró ní tǎimbì sězú kīnī, ā sēkí kòpì ní bātízīmū Yēsū Kúrísítō vé rú sī. Vùdrī nì gé, kòpì ní Pétěró rì mǎzú, lě ā adri ì be cazú ù'dù āzì gé.

11

Pétěró ùlū ívé èzì ā tǎ

¹ Yēsū vé 'bá áyúāyū rī pì 'bá Yēsū rì è'yī'ba gí Yūdáyā gá rī pì be yìkí kīnī, 'bá adri'ba Yāhūdī rú ku rī pì è'yīkí ù'dúkò Múngú vé rī gí.

² Kúru Pétěró kǎ caá Yērúsālémā gá 'dǎlé, Yāhūdī è'yī'ba gí ì ní kòpì ágélé ē tì ùlì gí rī pì í'dókí Pétěró rì ideé.

³ Kòpì kīnī, “Ngá mí ní mụzú nga nyazú 'bá ì ní kòpì ā ágélé ē tì ùlì kuyé rī pì be trụ rī ā'di?”

⁴ Pétěró ní í'dózú tǎ 'i ngaápi rī ùlūzú kòpì ní céré, ku ālu nì kuyé,

⁵ kīnī, “Ụ'dù ālu, má kǎ ríí Múngú rì zì kūrú Yópā vé rī gé 'dǎá, á 'de ríí ù'dù koó, koro má ní ìndrīlìkì ndrezú. Ìndrīlìkì rī agá 'dǎá, á ndre ngá āzì āmbúgú rì ísì ímúzú 'bù gé 'dǎásì vūgá nōó, sū bōngó lǎrá rú ùpílé be sụ rī tìnì, ímụ pìrì má vúgá.

⁶ Má kǎ bōngó rī ā 'a ndreé, á ndre ānyāpá pá be sụ vū drìgé nōgó rī pì, nyālāgā ásé agá rī pì, ngá écì'ba bēdrī sī rī pì, āzì ãríná rī pì.

7 Má ní kúru ú'dúkọ yìzú, ú'dúkọ ri 'yo má ní kīnī, 'Pétēró, 'í nga ụrụ, mí ú'dị ãnyāpá 'dī'bée, 'í nya kọpi nyanya.'

8 “Má ní újázú ìri ní, má kīnī, 'Ádarú Úpí, á nya drī ngá āzāvū rú ì ní nyaá ku 'dī'bée kuyé.'

9 “Ụ'dúkọ rī ní gōzú átázú má ní 'bụ gé 'dāásī dījī kīnī, 'Lē mī zị ngá āzi 'yozú kīnī āzāvū rú 'dīni ku. Múngú údé kọpi uletere.'

10 Tā 'dīri nga 'i caá vú be na. Vùdrī ni gé, ì ní bōngó lārá rú 'dīri sezú mụzú 'bụ gé 'dāá.

11 “Koro 'bá na ì ní ìpēé íngázú kūrú Sizerīyā vé rī gélésī rī pi ní ícázú pá tuzú jó má ní adrizú rī tị gé.

12 Índrī Uletere rī ní lūzú má ní kīnī, mâ 'de mụzú kọpi be trụ. Lē mâ ụsū 'yozú kīnī, 'bá 'dī'bée adrikí Yāhūdī ku 'dīni ku. 'Bá áziyá Yēsū ri ẹ'yī'bá gí 'dī'bée mụkí má be trụ ālu, 'bá ní fizú Kōrōnōlīyō vé jó agá 'dāá.

13 Kōrōnōlīyō ní tã mālāyíkā ní índrészú 'í ẹndrẹtị gé ívé jó agá rī ūlūzú 'bá ní kīnī, mālāyíkā rī 'yo 'í ní kīnī, “Í pē 'bá ụrụkọ mụú Yópā gá Sīmōnā Pétēró vúgá 'dāá.

14 Pétēró ẹ ímụ rí ú'dúkọ múké rī ūlūú mí ní, āzini 'bá mívé jó āsámvú gé rī pi ní, ìmi ísúkí rí pangará.'

15 “Má kã í'dó ú'dúkọ múké rī ūlūú, koro Índrī Uletere rī ní ísízú kọpi ásúzú, sū ándúrú ìri ní 'bá ású rī tịni.

16 Kúru má ní tã Úpí ní 'yoó kīnī 'Yūwánī sē Bātízīmū rī yījī sī, 'bo ì ímụ ìmi ní bātízīmū rī sē Índrī Uletere rī sī' 'dāri ígázú.

17 Múngú sê dō Índrí Uletere rĩ 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní rá sũ ìri ní sēé 'bá ní lókí 'bá ní Úpí Yēsũ Kúrísítō ri ẹ'yĩ rĩ gé rĩ tịnì pírí, ma ā'di 'i ícópì āgátá gāápi tã Múngú vé rĩ sī?"

18 Kòpi kà tã Pétēró ní átá 'dĩri yị, kòpi gōkí āgátá gāá kuyé, kòpi í'dókí Múngú ri íngú. Kòpi ní 'yozú kìnì, "Bá ndrekí nóni Múngú sē drílé múké 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní ẹsì újázú ìvé ùnjìkányā agásì gí, kòpi ẹ ìsúkí rí ídri 'dání'dání rĩ ānì."

'Bá kánísā vé Ānītīyókā gá rĩ pi

19 Kā Sētēfánō ri 'dị drāá gí, 'bá Úpí ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi írékí ì muụ caá āngū Fōnísīyā vé rĩ agá, āngū Sáyípūrāsī vé rĩ agá, āzini kūrú Ānītīyókā vé rĩ agá, ā'diātāsīyā ì ní kòpi ọcụú rĩ sī. Kòpi rikí ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ùlūú muzú, kòpi ùlūkí 'yéṅá 'bá Yāhúđĩ vé rĩ pi ní.

20 'Bo 'bá Yēsũ ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi ā uruko íbíkí íngá Sáyípūrāsī gé, āzini Kūrēnē gá, agakí caá Ānītīyókā gá, Kòpi rikí ú'dúkọ múké Úpí Yēsũ vé rĩ ā tã ùlūú muzú 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní.

21 Ūkpō Múngú ní sēé kòpi ní rĩ sī, 'bá kárakará adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi újákí ẹsì Úpí Yēsũ ri ẹ'yìzú rá.

22 'Bá kánísā vé Yērúsálémā gá rĩ pi kà tã 'i ngaápi 'dĩri yị, kòpi pēkí Bārúnábā ri muụ Ānītīyókā gá.

23 Bārúnábā kà caá ẹsì múké Múngú ní 'bāá 'bá rĩ pi ní rĩ ndreé 'i mị sī, āyìkō fụ ìri ambamba,

ānī ímbá kōpi kīnī, kōpi ā 'bā́kí tã Úpí Yēsũ vé rī kú ĩ ẹ́sị agá títí.

²⁴ Bārúnábā ri 'bá múké, ẹ́pí Índrí Uletere rī sī, āzini ĩri 'bá ẹ̀'yĩ̀pí gí nì, ānī sē 'bá kárakará ẹ̀'yĩ̀kí Úpí ri rá.

²⁵ Bārúnábā ní ngazú mužú Tārāsísā gá, mužú Sáũlā ri ndāá.

²⁶ Bārúnábā ká Sáũlā ri ịsụ, ĩri ní Sáũlā ri ịjízú Ānītīyókā gá. Kōpi áwíkí rii adrii 'bá kánísā vé rī pi be ílì ālu. Bārúnábā pi Sáũlā be ímbákí 'bá kárakará. Í'dókí 'bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá rī pi zị Kūrīsītīyānī* Ānītīyókā gá 'dāá.

²⁷ Lókí 'dāri gé, nẹ́bĩ ụrụkọ'bée íbíkí íngá Yẹ́rúsālémā gá, ícákí Ānītīyókā gá.

²⁸ Nẹ́bĩ rī pi vé āzi rụ ní Āgábũ 'i. Índrí Uletere rī vé ũkpō sī, ĩri ní ngazú ụrụ sī, ĩri ní 'yozú kīnī, ẹ́bírí ri ímụ 'de ũnjí ũnjí āngũ Rómā vé rī agásí céré. (Tã 'dĩri nga 'i lókí Kālāwũdíyō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ní mālũngā ruzú rī gé.)

²⁹ 'Bá Yēsũ ā pámvú ũbĩ'bá Ānītīyókā gá rī pi ụsũkí ĩ ẹ́sị agá 'dāá kīnī, 'bá ālu ālu ẹ́ í'dú ngá sēé 'bá Yēsũ ri ẹ̀'yĩ̀'bá gí Yũdáyā gá rī pi ní, kōpi ẹ́ ĩzā kozú, ĩri ní ịsụ rī vú sī.

³⁰ Kōpi í'dúkí fẹ́fẹ́ ĩ ní soó rī sēé Bārúnábā pi drígé Sáũlā be, kōpi jìkí mužú sēé 'bá dríkoma rú Yẹ́rúsālémā gá 'dālé rī pi drígé.

12

* **11:26 11:26** *Kūrīsītīyānī*: 'Bá 'dĩ'bée ẹ̀'yĩ̀kí rá 'yozú kīnī, Yēsũ ri Kúrīsītō, pa ĩ nī. Zịkí kōpi Kūrīsītīyānī, ā'diātāsīyā kōpi ri Yēsũ Kúrīsītō ā pámvú ũbĩ.

'Bāgú Ēródē ọcụ 'bá kánísā vé rī pi

¹ Lókí 'dāri gé, 'bāgú Ēródē* uru 'bá kánísā vé rī pi ā uruko sēe rií ọcụú.

² 'Bāgú rī pē āngaráwá muụ Yókóbū Yūwánī ẹdrịpị ē drī lịí lịí āco sī.

³ Ēródē ká ndree tá 'í ní 'oó 'dīri sē Yāhūdī ambugu rī pi ní āyīkō, gō kpá āngaráwá rī pi pēe muụ Pétēro ri ruụ. Tā 'dīri nga 'i lókí Ụmụ ĩ ní Pángá ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī† gé.

⁴ Kā Pétēro ri ruụ, ĩri ní Pétēro ri 'bezú jó āngū ũ'yīzú rī agá, 'bā āngaráwá ngúlúmū sụ rií Pétēro rī ütēe, ngúlúmū ālu rī āngaráwá be sụ. Ēródē lē kōdō ē íjíkí Pétēro ri ĩfūú āmvé, 'í lị rí ĩrivé tá 'bá rī pi ẹndrẹtị gé Ụ'dụ Múngú ní Ełizú Jó rī pi tị gé sī rī‡ ā vúdřī gé.

* **12:1 12:1** *'Bāgú Ēródē*: 'Bāgú ĩ ní zị Ēródē Āgīrīpā rī, ĩri Ēródē Āmbúgú rī vé mvá vé mvá. 'Í lā Ezi 12:1-13:1. Sā ĩ ní Yēsū rī tịzú rī gé, Ēródē Āmbúgú 'dīri ru āngū rī nī. 'Í lā Mátayo 2:1-8; Lúkā 1:5. Ēródē Āmbúgú rī ká drāá, ĩrivé mvá Ēródē Ānītípā gō mālūngā rī ruụ nī sā Yūwánī ní bātízīmū sēzú Yēsū ní rī gé. 'Í lā Mátayo 14:1; Mārākō 6:14; Lúkā 3:1; Ezi 4:27. † **12:3 12:3** *Ụmụ ĩ ní Pángá ni 'Bāá Údrá ku rī nyazú rī*: Yāhūdī rī pi ri ụmụ 'dīri nya ca ụ'dụ ẹzīrī, kọpi ri ụ'dụ Múngú ní ĩ pazú adringará tųgērī rú 'bá Ējēpētō vé rī pi drígé sī rī vé tá ígá ānī. Ụmụ 'dīri ĩ ídó nya Ụ'dụ Múngú ní Ełizú Jó rī pi tị gé sī rī gé. 'Í lā Wűngará 12:17-20; Mátayo 26:2; Mārākō 14:1; Lúkā 2:41; Yūwánī 2:13; Ezi 12:4; 1 Kōrínítō 5:7; Ēbérē 11:28. ‡ **12:4 12:4** *Ụ'dụ Múngú ní Ełizú Jó rī pi tị gé sī rī*: Yāhūdī rī pi ri ụ'dụ Múngú ní ọtụ ełizú Īsērélē rī pi vé jó rī pi tị gé sī Ējēpētō gá 'dāá rī vé tá ígá. Ọtụ kọpi ẹ'bịpị ụbēkí kābīlō ā ārī ívé kẹtị ē ẹřife gá sī, sē Múngú ú'dị kọpi kuyé. Múngú ú'dị 'bá Ējēpētō vé kābīlō ārī ụbē'bá ívé kẹtị ē ẹřife gá sī kuyé rī pi vé anjī āgō kāyú rī pi ũdrāá 'bá ālu ālu vé 'bẹtị āsámvú gé sī rá. 'Í lā Wűngará 12:17-28.

⁵ 'Bo Pétêró kã rií adrií jó ãngũ ù'yîzú rĩ agá 'dãá, 'bá kãníšã vé rĩ pi rikí Múngú ri zîjî ïri ní éšî be céré.

Mâlâyíkã oyu Pétêró ri ïfúú jó ãngũ ù'yîzú rĩ agásî

⁶ Êródê kã lée ã ïjîkí Pétêró ri 'bá tâ lî'bá rĩ pi ẽndrẽtî gé, ïníñá 'dãri sî, ïsú Pétêró ri ú'dú ko, úmbékí drî ni pi ïrîtró ïmvê sî ãngáráwá ïrî ni pi ãsámvú gé, 'bãkí kôpi rií ïri ùtêé jó agá 'dãá. 'Bãkí kpá ãngáráwá urukô ïrî kêêtî jó rĩ vé rĩ ùtêé ãmvélésîla.

⁷ Koro mâlâyíkã Úpí vé rĩ ní ïndrêzú, ãzini ãcí ní dîzú ãngũ ïmgbêrêzú jó ï ní ãngũ ù'yîzú rĩ agá 'dãá, mâlâyíkã rĩ ní Pétêró ã rû'bá sazú, Pétêró ri aruzú, ïri ní 'yozú kîní, “Í nga uru mbêlê!” ïmvê ï ní Pétêró ã drî úmbézú rĩ ní 'i oyuuzú drî ni gé sî 'dezú vûgá.

⁸ Mâlâyíkã rĩ ní kúru 'yozú Pétêró ní kîní, “Í su mívê bõngó, 'í su mívê ngá pá gá, ãzini 'í su mívê bõngó akoó rûkû rĩ mî rû'bá gá, mí ùbî mâ pámvú ïmúzú!” Pétêró 'dú tâ rĩ ngaá sũ mâlâyíkã rĩ ní lûú 'í ní rĩ tîñî.

⁹ Pétêró ní fûzú jó ãngũ ù'yîzú rĩ agásî, ïri ní 'dezú muzú mâlâyíkã rĩ ã vûdrî gé sî. 'Bo sâ 'dãri gé, Pétêró ùsû 'yozú kîní, tâ mâlâyíkã rĩ ní 'oó 'dîri ïri tâ áda 'dîni kuyé, ùsû ngá rĩ urobî.

¹⁰ Pétêró pi mâlâyíkã rĩ be agakí ãngáráwá ï ní 'bãá drîdrî rĩ ã gârã gá sî, kôpi gôkí kpá agaá ãngáráwá ãzi rĩ ã gârã gá sî, kôpi ní cazú kêêtî ãmbúgú aya rú ï ní fûzú muzú kûrú agá rĩ gé. Kêêtî rĩ ní 'i zîzú ó'dúkúlegúsî, kôpi ní fûzú ãmvé

'dǎá. Kòpì mụkí lẹ̀tì ǎmbúgú rí drìgé sī, cìmgbá cazú lẹ̀tì rí vé ụ̀dụ̀ gé. Koro mǎlǎyíkǎ rí ní ìri kuzú.

11 Pétěró ímụ̀ tǎ 'i 'oópi 'dǎri nǎí ǎmá vúlé vúlé rú, ìri ní 'yozú kǎnǎ, “Ádarú tǎ 'dǎri tǎ égbì! Úpí ìpě ívé mǎlǎyíkǎ ímụ̀ ma paá 'bǎgú Ēródě drìgé sī, ǎzini tǎ ambugu Yǎhúdì vé rí pi ní ụ̀tǎí lěé ngáá má rụ̀'bá gá rí agásí gí.”

12 Pétěró kǎ tǎ 'dǎri nǎí ǎmá, ìri ní 'dezú mụzú Mǎrìyǎ vé ǎngá, Mǎrìyǎ ri Yūwǎnǎ ì ní zì Mǎrǎkō rí vé ẹ̀ndrẹ̀pì, ìsú 'bá kǎnísǎ vé rí pi úmúkí ì kǎrǎkará, kòpì ri Múngú ri zì.

13 Pétěró ní kẹ̀tì kǎnǎ rí vé rí gazú, mvá ụ̀kúná ǎzi ǎtí'bá rú rụ̀ ní Ródǎ 'i, ìri ní mụzú kẹ̀tì gé 'dǎá, lě nǎí ǎmá 'bá kẹ̀tì rí gaápi rí ǎ'di 'i.

14 Mvǎ ụ̀kúná rí kǎ Pétěró ǎ ụ̀'dúkọ̀ nǎí ǎmá, ǎyíkō fụ̀ ìri ambamba, gō njuú vúlé, zì kẹ̀tì rí kuyé, ìri ní lūzú 'bá rí pi ní kǎnǎ, “Pétěró ícǎ kuú kẹ̀tìlẹ̀ gá 'dǎá'dǎ!”

15 Kòpì ní újǎzú ìri ní kǎnǎ, “Mí drì ǎbá gí.” Mvǎ ụ̀kú rí kǎ ríí síí tǎ rí 'yoó dǎí dǎí. Kòpì gōkí 'yoó mvǎ ụ̀kú rí ní kǎnǎ, “Ìri ícǎ adri mǎlǎyíkǎ Pétěró ri ụ̀tẹ̀pì rí 'i.”

16 Pétěró ri nyo kẹ̀tì rí gaága, kòpì ní kẹ̀tì rí zìzú, kòpì kǎ Pétěró ri ndree, sě kòpì ní ǎyǎngǎrá.

17 Pétěró ní drì 'bezú kòpì ní kǎnǎ, kòpì ǎ újíkí kírì. Ìri ní tǎ Úpí ní 'i ìjìzú ìfūzú jó ǎngū ũ'yìzú rí agásí ǎmvé rí ụ̀lūzú kòpì ní. Ìri ní 'yozú kòpì ní

kîni, lê kôpi ã ûlûkî tâ 'dîri YökóbûŞ ní, âzini 'bá Yésû ri ẽ'yî' 'bá gí rî pi ní, kúru ïri ní 'dezú mužú vûrã âzi gé.

¹⁸ Kã muý adrii ù'bútîjã rî sî, ângáráwá Pétêró ri ütê' 'bá rî pi ẽ drî ábá céré céré, sê kôpi ní ùrî ambamba. Kôpi nîkî kuyé tâ íngóni ni 'o Pétêró be nî.

¹⁹ Êródê ní ângáráwá rî pi pèzú mužú Pétêró ri ndãá, 'bo kôpi ísúkî ïri kuyé. Ângáráwá rî pi kã Pétêró ri ndãá tí gí, Êródê ní ângáráwá rî pi uzîzú. Kã tâ pîrî ísú kuyé, lî tâ kôpi drîgê kîni, ã ú'dîkî kôpi ùdrãã 'dîisî rá.

Vúdrî ni gé, Êródê nga fûú Yüdayã agásî, mu adrii kûrú Sîzêrîyã vé rî agá lókiñã be mãdã.

Êródê vé drãngará

²⁰ 'Bãgú Êródê ãwã 'bá Táyã vé rî pi ní, âzini 'bá Sîdônã vé rî pi ní ùnjî ùnjî. Kôpi ní ï úmúzú trú, ï lèkî átã 'bãgú rî be. 'Bá 'dî'bée mukî ùndî ruý Bãlásîtä riipi ẽzî ngaápi 'bãgú rî ní rî be. Kôpi 'yokî Bãlásîtä ní kîni, ï lèkî tãkîri, ã'diãtãsîyã kôpi ri ãnyãngã ísú 'bãgú rî vé ãngû agá.

²¹ Ï ní ú'dú ãzi îpèzú 'bá 'dî'bée ã mukî rî átã ãní Êródê be. Ú'dú rî kã ícã, Êródê ní 'i úsúzú ívé bõngó ãmbügû vé rî sî, ïri ní úrizú ívé lúpã drîgê. Ïri ní átázú 'bá rî pi ní sã be ãco.

Ş **12:17 12:17** *Yökóbû*: Yökóbû cápîtä 'dîri agá rî ïri Yésû vé ẽdrîpi, ïri 'bá Yésû ri ẽ'yî' 'bá gí Yêrûsãlémã gá rî pi vé drîkoma. 'Í lâ Ezî 15:12-21; 21:18-19; Gãlätîyã 1:19. Lóki 'dîri gé, ísú ãküdê 'dîkî Yökóbû Yésû vé áyúáyü rî drãã gí. 'Í lâ Ezî 12:2.

22 'Bá rĩ pi ní útrézú ụ'dúkọ be ụrụ 'dǎá kínĩ, "Ụ'dúkọ mí ní átázú 'dĩri Múngú vé ni, adri 'bá áda vé ni kuyé."

23 Koro mǎlǎyíkǎ Úpí vé rĩ ní Ēródē ri gbǎzú í'dézú vūgá, ụ'bụ ní ịri nyazú drǎzú, ǎ'diātāsīyǎ Ēródē íngú Múngú ri kuyé.

24 Ụ'dúkọ múké Múngú vé rĩ ayi mužú ǎngū rĩ pi agásĩ, sē 'bá kárakarǎ pi ẹ'yíkí rá.

25 Bǎrúnábǎ pi Sáulǎ be, kọpi kǎ ịvé ẹzị ị ní mužú Yērúsǎlémǎ gá 'dǎá rĩ deę gí, kọpi ní gōzú mužú ǎnītīyókǎ gá, kọpi jíkí Yūwánĩ ị ní zịj Mǎrǎkō rĩ mužú ị vúgá sǐ ịndĩ.

13

Pěkí Sáulǎ pi Bǎrúnábǎ be mužú ụ'dúkọ múké rĩ ụlǔú

1 'Bá kǎnísǎ vé ǎnītīyókǎ agá rĩ pi ǎsámvú gé, nẹbĩ rĩ pi anigé, ǎzini 'bá ǎngū ímbá'bá rĩ pi anigé. 'Bá rĩ Bǎrúnábǎ 'i, Sīmīyónǎ ị ní zịj Náyjǎ 'i, Lūkíyǎ ímụpi Kūrénē gélésĩ rĩ 'i, Mǎnǎyénĩ (Ēródē ní úcé rĩ 'i), Sáulǎ sǐ.

2 Kọpi kǎ rií Úpí rĩ ịnjǐ, ǎzini rií ị a'bií* ǎnyǎngǎ nyangárǎ sǐ, Índrĩ Uletere rĩ ní 'yozú kọpi ní kǎnĩ, "Ími ịpěkí má ní Sáulǎ pi Bǎrúnábǎ be, ǎ'diātāsīyǎ á lē kọpi pēe mužú ẹzị má ní kọpi zịzú rĩ ngangárǎ gá."

3 'Bá kǎnísǎ vé rĩ pi kǎ rií Múngú ri zịj, ǎzini kọpi kǎ rií ị a'bií ngá nyangárǎ sǐ, kọpi ní drị

* 13:2 13:2 A'bi: Sǎ ǎzi sǐ Yǎhúdĩ rĩ pi ri ị a'bi, nyakí ịnyá ku, kọpi ri ẹsị 'bǎ rizú Múngú ri zịzú.

tîzú Sáulã pi drîgé Bārúnábã be, kôpi ní kúru 'bá 'dî'béé pëzú mužú.

Sáulã pi Bārúnábã be cakí Sáyipūrāsī gé

⁴ Índrí Uleteré rî ní Sáulã pi pëzú mužú Bārúnábã be ú'dúkó múké rî ũlüzú, kôpi ní cazú kŭrú Sêlúsîyã vé rî gé. Kôpi ní tuzú külúmgbá agá, kôpi ní mužú cazú ängü 'i liipi kú ngu yîi agá ã ní zîi Sáyipūrāsî rî gé.

⁵ Kôpi kâ mužú caá kŭrú Sâlâmîsî vé rî gé 'dälé, kôpi ní í'dózú tî Múngú vé rî ũlüzú Yâhúđî rî pi ní kôpivé Jó Múngú ri Zîzú rî pi agásî, kôpi jîkî Yŭwánî Mārākō† ri mužú ã vúgá sî índî, ã ãzã koó ězî sî.

⁶ Bārúnábã pi Sáulã be, kôpi mukí ängü 'i liipi kú ngu yîi agá rî agásî, kôpi ní cazú kŭrú Páfôsî vé rî gé. 'Dälé kôpi ísúkî Yâhúđîgú äzi újógú rú ni, ãri kpá nêbî ũnjó rú ni, rú ni Bārã Yêsü 'i.

⁷ Újógú 'dãri ri ězî nga ágó ämbúgú Sêrêgíyã Páulãsî Rómãgú 'bälé ängü 'dãri ã tã mbaápi rî ní. 'Bá rî pi céré ãnjîkî ágó ämbúgú 'dãri ãnjîjî, ã'diãtãsîyã nî tã ambamba. Ìri ní Bārúnábã pi zîzú Sáulã be, lë kôpi ã ímúkî 'í vúgá nölé, 'í lë ú'dúkó Múngú vé kôpi ní rií ũlúú 'bá rî pi ní 'đîri yîi índî.

⁸ Újógú Bārã Yêsü vé rú äzi Êlîmãsî, ãrivé rú 'đîri zîkî Ğîrîkî tî sî, lë Sáulã pi vé tã Bārúnábã be ku. Lë ágó ämbúgú rî ã ě'yî tã Úpî vé Sáulã pi ní rií ũlúú Bārúnábã be 'đîri ku.

† 13:5 13:5 Yŭwánî Mārākō: Yŭwánî Mārākō sî búkū Mārākō vé rî nî. 'Í lã ězî 12:12.

⁹ Kúru Sáulã ĩ ní kpá zị́ Páulũ 'dĩri ẹ́pí Índrí Uletere rĩ sī, ri újógú rĩ ẽ mị ndree. Ỉri ní 'yozú Ẽlĩmásĩ ní kĩnĩ,

¹⁰ “Mi mvá ãdróko vé ni, mi ãrí' bá tã pịrị rĩ pi vé ni. Mí ùnjó rú, mi ri 'bá rĩ pi ẽ mị ù'bã. Lẹ̀tị múké Úpí vé mí ní ugaá 'bá rĩ pi ní 'dĩri, mĩ ku rí ã vúgú ni ngõtụ?”

¹¹ Úpí ri mi ỉrĩnã rá, mĩ mị ri ímụ ẹ̀sị ụ'dụ be mǎdǎ, ndre ǎngũ ku.”

Koro ágó rĩ ẽ mị ní ẹ̀sịzú, 'de rií ǎngũ ọmvụ mụzú drị sī, ri 'bá ǎzi ndǎá, ǎ se rí 'ì drị mụzú.

¹² Ágó ǎmbúgú rĩ kǎ tã 'i ngaápi 'dĩri ndree, ỉri ní kúru Úpí ri ẹ̀'yịzú, ǎ'diǎtǎsīyǎ ǎyǎ tã Úpí vé ĩ ní ímbá 'dĩri sī.

Páulũ pi Bārúnábǎ be sẹ́kí tị kūrú ǎnītīyókǎ vé rĩ agá ǎngũ Pīsídīyǎ vé rĩ agá

¹³ Páulũ pi 'ì ọ̀gụ̀pịi be, ngakí kūrú Páfōsī vé rĩ agásī, kọpi mụkí kúlúmgbá sī, cakí kūrú Pěrígǎ vé rĩ agá, ǎngũ Pǎmĩfílíyǎ vé rĩ agá. Yūwánĩ Mǎrǎkō ní kọpi kuzú 'dǎgá, ỉri ní 'ì újázú gōzú vúlé Yẹ̀rúsǎlémǎ gá.

¹⁴ Páulũ pi ní ngazú Pěrígǎ gá 'dǎásī, kọpi ní 'dezú mụzú kūrú ǎnītīyókǎ vé rĩ gé ǎngũ Pīsídīyǎ vé rĩ agá. Kǎ mụyú adrií ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ gé, † kọpi fikí mụyú úrí Yǎhúdị rĩ pi vé Jó Múngú

† **13:14 13:14** Ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ: Ụ'dụ 'dĩri Yǎhúdị rĩ pi ní rizú uvuzú rĩ, ǎzini kọpi ní rizú Múngú ri zizú rĩ. Yǎhúdị rĩ pi ri ụ'dụ 'dĩri vé tǎ ígá kíní, Múngú gbi 'bụ pi vū be nĩ, ǎzini Múngú pa ỉ adringará tųgẹ̀rị rú rĩ agásī nĩ. Ụ'dụ Sǎbátǎ vé rĩ Yǎhúdị rĩ pi ri zị ụ'dụ ẹ̀zịrị, 'bo Kẹ̀lịkọ rĩ pi ri zị ụ'dụ ǎzịyǎ. 'Í lǎ Wűngará 20:8-11; Dětōrōnómẹ 5:12-16.

ri Zizú rĩ agá 'dǎá.

¹⁵ Kǎ tǎimbị Mósē vé rĩ lǎá, āzini tǎ nẹbị rĩ pi ní sǐi rĩ lǎá, 'bá adri' 'bá drīkoma rú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá rĩ pi ní ụ'dúkọ pēzú mužú Páũlũ pi ní Bārúnábā be kǐnĩ, "Ìmi 'bá ẹdrípịi, tǎ āzi dō anigé ìmi ní lēzú 'bá nǎ'bée ímbázú ānĩ, ìmi átákí."

¹⁶ Páũlũ ní ngazú urụ sǐ, ìri ní drị 'bezú 'bá rĩ pi ugazú ānĩ, ìri ní 'yozú kǐnĩ, "Ìmi 'bá Ìsērélē vé 'dǐ'bée, āzini ìmi 'bá adri' 'bá Yāhúdị rú ku Múngú ri ìnjị' 'bá ìnjịnjị 'dǐ'bée, ì yìkí drī ma ká.

¹⁷ Múngú Ìsērélē vé rĩ ìpē 'bá ẹ' 'bípịi nĩ, sē kọpi ní drīlé múké lókí kọpi ní adrizú Èjēpétō gá 'dǎá rĩ gé, ìjị kọpi ìfũú Èjēpétō agá 'dǎásĩ ùkpō ívé rĩ sǐ.

¹⁸ Múngú mba kọpi ā tǎ āngũ ā'wí cínýáfā rú rĩ agá 'dǎá caá ìlĩ pũkụ su.

¹⁹ Múngú ú'dị súrụ ẹzịrị āngũ Kǎnánā vé rĩ agá rĩ pi rá, 'dụ āngũ rĩ sēé ívé 'bá rĩ pi ní.

²⁰ Tǎ 'dĩri nga 'i caá ìlĩ mụdđrũlũ su pũkụ tọwụ.

"Vụdrị ni gé, Múngú sē kọpi ní 'bá tǎ lị' 'bá ni pi rií tǎ lị, cǐmgbá cazú lókí nẹbị Sāmūélē vé rĩ gé.

²¹ Kúru 'bá rĩ pi kǐnĩ, ì lēkí 'bāgú. Múngú ní Sǎũlā Kịsị mvọpị ri ìpēzú 'bāzú kọpi ní 'bāgú rú, sũ kọpi ní lēé rĩ tịni. Kịsị ìfũ úyú Bēnyēmìnē vé rĩ agá. Sǎũlā adri 'bāgú rú caá ìlĩ pũkụ su.

²² 'Bo Múngú nje Sǎũlā ri rá, gō Dǎwúđị ri 'bǎā 'bāgú rú Sǎũlā ā vūrā gá. Múngú átá ìrivé tǎ sǐ 'dǐni kǐnĩ, 'Dǎwúđị Yésē mvọpị vé tǎ sē má ní āyĩkō ambamba, ìri ícọ tǎ má ní lēé rĩ pi ārēvú 'dụ nga céré rá.'

23 “Múngú ẹzi kīnī, 'bá āzi ri ímú ìfū úyú Dāwúđí vé rī agá, ìri ímú 'bá Ìsērélē vé rī pi pa nī, 'bá rī Yēsū 'i.

24 Yēsū ní drī ímúzú kuyé rī gé, Yūwánī ri tị sēé 'bá Ìsērélē vé rī pi ní kīnī, kọpi ā újákí ẹsị, āzini kọpi ā rụkí bātízīmū.

25 Yūwánī ká rií ívé ẹzị deẹ, zị 'bá rī pi kīnī, ‘Ìmi ụsụkí, ma ā'di 'i? Ìmi ụsụkí ma 'bá Múngú ní ũyō nì sōó rī 'i? 'Bá rī adri ma 'i kuyé. 'Bá Múngú ní ũyō nì sōó rī, ìri ímú vúlé 'dī'dī. Má ícọ ìri ē ìzā koó ìrivé ngá pá gá njezú ku, ā'diātāsīyā ìrivé āmbūgū ndē mávé rī rá.'

26 “Ìmi úyú Ābūrámā vé 'dī'bée, āzini ìmi 'bá adri'bá Yāhúđí rú ku Múngú ri ñnjī'bá ñnjīnjī 'dī'bée, ìmi ímúkí ụ'dụkọ múké pangará vé nōri yīj, ā'diātāsīyā ìpēkí ụ'dụkọ rī 'bá rī pi ní cére.

27 'Bá adri'bá Yērūsālémā gá rī pi ìvé ambugu rī pi be cére nīkí áamá 'yozú kīnī, 'bá 'bá paápi rī Yēsū 'i 'dini kuyé. Kọpi nīkí tā nẹbī rī pi vé ì ní rií laá ụ'dụ Sābátā vé rī gé rī vé ífífí kuyé. Kọpi rikí átá Yēsū rụ'bá gá ũnjí, sū nẹbī rī pi ní átá rī tịnị.

28 Kọpi ísúkí tā ā pá ì ní lězú Yēsū ri 'dizú ni kuyé, kọpi ní Pílátō ri zizú kīnī, ā 'díkí ìri drāá rá.

29 “Kọpi ká tā nẹbī rī pi ní sī ìrivé tā sī rī 'dujú ngaá cére gí, ì ní ìrivé āvū í'duzú peṭi alambaku sígẹ 'dāāsī, jịzú sịzú 'bụ agá.

30 'Bo Múngú inga ìri gōó ídri rú drāngará gálésīla rá.

31 Yēsū i'da 'i vú be kárákará 'bá ímú'bá ìri be trụ íngázú āngū Gālíláyā vé rī gé cazú

Yērusālēmā gá rī pi ní. 'Bá 'dī'bée ndrekí Yēsū rí rá, kòpi rikí ìrivé tã ùlūú 'bá rī pi ní.

32 "'Bá nóni rí ù'dúkọ múké Múngú ní ẹzií 'bá ẹ'bípíi ní rī ùlū.

33 Múngú 'o nóni tã 'í ní ẹzií 'bá ẹ'bípíi ní 'dāri 'bá ní gí, inga Yēsū rí gōó ídri rú drāngará gálésíla rá. Sū ì ní sīí búkū Sāwúmā vé rī agá cápītā ìrī gé rī tịni,

" 'Mi Mvá mávé ni,
āndrū sī ma mí Ẹtẹpi.'

34 Tã Múngú ní Yēsū rí ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésíla 'dīri kīnī, ìrivé rú'bá ā ñma rí ku, Múngú 'yo ọtú tã ni ìnógósí kīnī,

'Ma ímú mí ní tākíri uletere má ní tã ni ẹzií Dāwúđi ní rī sē rá.'

35 Dāwúđi sī tã Yēsū ní lēé átá rī búkū Sāwúmā vé rī agá kīnī,

'Ma mívé 'Bá Uletere ni, mí ícọ mávé rú'bá sēé ñmaá ku.'

36 "Dāwúđi ní adrízú ídri rú rī gé, 'du tã Múngú ní ẹzií ì ní rī ngaá rá. Kā drāá, sīkí ìri vūrā ì ní ẹ'bípíi sīzú rī gé, ìrivé āvū ñma rá.

37 'Bo Múngú inga Yēsū rí drāngará gálésíla rá, ìrivé āvū ñma kuyé.

38 "Má ẹdrípíi má ọmvúpíi, ìmi yíkí drī ká! Ụ'dúkọ ì ní lūú ìmi ní 'dīri lū 'yozú kīnī, Yēsū rí ìmi trū ìmivé ùnjīkānyā agásí rá.

39 'Bá cére ìri ẹ'yī'bá gí rī pi, Múngú rí kòpi 'bā adri 'bá pìrì ni pi, Mósē vé tǎimbí ícọ kòpivé ùnjīkānyā ùjī ku.

40 Īmi ndrekí múké tã nêbĭ rĭ pi ní átá rĭ ã nga 'i ĩmĭ rŭ'báná gá ku. Kôpi kĭnĭ,

41 “ Īmi ndrekí drĭ ká, ĩmi 'báná ri'báná Múngú ri ide'báná rĭ pi,

lê ĩmi ãyãkĭ ãyãyã, ãzini lê ĩmi ũdrãkĭ rá.

Ū'dú ĩmi ní adrizú ídri rú rĭ gé, ma tã ãzi 'o ĩmi ní rá,

'báná ãzi ã ũlŭ dô ĩmi ní tã ni rá drããsĭyã, ĩmi ícókĭ ẽ'yĭĭ ku.' ”

42 Páŭlŭ pi Bãrŭnábã be kê ngaá fŭú Jó Múngú ri Zĭzú rĭ agásĭ, 'báná rĭ pi mãkĭ kôpi kĭnĭ, kôpi ẽ ĩgôkĭ ímŭ ĩ ní tã rĭ ũlŭú đĭ Sãbátã ímŭpi drŭ 'dĭri gé.

43 'Bá ĩ úmŭ'báná Múngú ri ĩnĭ'báná rĭ pi kê ayí, Yãhŭđĭ kárakarã, ãzini 'báná adri'báná Yãhŭđĭ rú ku Múngú ri ĩnĭ'báná rĭ pi 'dekĭ mŭŭ Páŭlŭ pi vú sĭ Bãrŭnábã be, Páŭlŭ pi Bãrŭnábã be mãkĭ kôpi kĭnĭ, lê ẽsĭ múké Múngú vé rĭ ã adri kôpi be mŭzú nyonyo.

44 Kã mŭŭ caá ũ' dú Sãbátã vé rĭ ãzi gé, 'báná kŭrŭ agá rĭ pi céré ímŭkĭ ũ'dŭkŭ Úpĭ vé rĭ yĭngará gá.

45 'Bo Yãhŭđĭ rĭ pi kê 'báná bĭtrĭká 'dĭ'bée ndree, tã ni 'de kôpi ẽ ẽsĭ agá ũnjĭ, kôpi u'dakĭ Páŭlŭ ri, kôpi ẽ'yĭkĭ tã ĩri ní átá rĭ kuyé.

46 Kúru Páŭlŭ pi Bãrŭnábã be, kôpi ní átázú 'báná 'dĭ'bée ní ũrĭ ãkŭ kĭnĭ, “Īmi Yãhŭđĭ rú, 'báná ũlŭkĭ ũ'dŭkŭ múké Múngú vé rĭ ĩmi ní drĭdrĭ. 'Bo ĩmi gãkĭ ũ'dŭkŭ rĭ sĭ! 'Dĭri lŭ uletere 'yozú kĭnĭ, ĩmi ícókĭ ídri 'dãni'dãni rĭ ĩsŭ ku. Nóni 'báná lĕkĭ mŭŭ ũ'dŭkŭ rĭ ũlŭú 'báná adri'báná Yãhŭđĭ rú ku rĭ pi ní.

47 Tã Úpĭ ní ẽzĭĭ 'báná ní rĭ, ĩri 'dĭni kĭnĭ,

“ ‘Á 'bã ĩmi adrií ũtúná rú
 'bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé,
 lē ĩmi ũlúkí tã ĩ ní 'bá pazú rĩ
 mužú āngũ rĩ pi agásĩ céré.’ ”

⁴⁸ 'Bá adri' 'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ,
 sē kōpi ní āyĩkō ambamba. Kōpi sēkí ōwō'dĩfô
 ú'dúkó Úpí vé 'dĩri sĩ. 'Bá ĩ ní ũpēē ídri 'dání'dání
 rĩ ĩsú' 'bá rĩ pi ẽ'yĩkí Úpí ri rá.

⁴⁹ Ụ'dúkó Úpí vé rĩ ayi mužú āngũ 'dãri agásĩ
 céré.

⁵⁰ 'Bo Yāhúđĩ drĩkoma rú rĩ pi muží ũkú
 ambugu Múngú ri ĩnjĩ' 'bá ĩnjĩnjĩ kũrú agá 'dãá rĩ
 pi ẽ drĩ úcĩ āgō drĩkoma rú kũrú agá 'dãlé rĩ pi be,
 kōpi íngákí Páũlũ pi drĩgé Bārúnábã be, ọcũkí
 kōpi ũnjí ũnjí. Kōpi drokí Páũlũ pi Bārúnábã be
 fũú ĩvé āngũ agásĩ āmvé.

⁵¹ Kúru Páũlũ pi Bārúnábã be, kōpi ní nyọkú
 ĩ pá ágélé gá rĩ wezú kú 'dãgá, lüzú kínĩ, ĩ gákí
 kōpi sĩ. Kōpi ní 'dezú mužú kũrú Īkónĩyōmũ vé
 rĩ gé.

⁵² Āyĩkō fụ 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá adri' 'bá
 Ānĩtĩyókã gá 'dãlé rĩ pi ambamba, āzini Índri
 Uletere rĩ ású kōpi rá.

14

Páũlũ pi Bārúnábã be sēkí tị Īkónĩyōmũ gé

¹ Páũlũ pi Bārúnábã be, kōpi kã caá Īkónĩyōmũ
 gé 'dãlé, kōpi fíkí Yāhúđĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú
 rĩ agá 'dãá, sũ kōpi ní ríí 'oó drĩdrĩ rĩ tịnị. Kōpi
 sēkí tị Múngú vé rĩ, úló 'bá rĩ pi ẽ ẹsị rá, sē Gĩrĩkí

rĩ pi 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi be kárakará újákí ẹsị Múngú rĩ ẹ'yǐzú rá.

² 'Bo Yāhúđĩ ẹ'yǐ'bá kuyé rĩ pi úcìkí 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ẹ drị, sẹ kọpi íngákí Páúlũ pi drịgé Bārúnábā be ùnjí.

³ Páúlũ pi Bārúnábā be áwíkí ríi tị Úpí vé rĩ sẹé lókí be áco ỳrị ákó. Úpí sẹ kọpi ní ùkpō tā āyāzú āyāyā ni pi 'ozú rá. Úpí i'da 'bá rĩ pi ní kīnī, ẹsị múké Úpí vé Páúlũ pi ní tā ni ùlũú Bārúnábā be ỳrị ákó 'dĩri, ìri tā áda.

⁴ 'Bá kùrụ agá rĩ pi acokí ì āsámwú ìrị, urụkọ ni pi ã'yǐkí Yāhúđĩ rĩ pi vé tā, urụkọ ni pi ã'yǐkí 'bá áyúāyũ rĩ pi vé tā.

⁵ 'Bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi Yāhúđĩ rĩ pi be, úmúkí ì ìvé ambugu rĩ pi be, kọpi lẹkí Páúlũ pi 'oó Bārúnábā be ùnjí, āzini kọpi lẹkí Páúlũ pi úvị írā sī.

⁶ 'Bo 'bá áyúāyũ ìrị 'dĩ'bée ká tā rĩ yị, kọpi ngakí ápá mụzú āngũ Lĩkónyā vé rĩ gé, mụkí adrii kùrụ Lēsítúrā vé rĩ agá, āzini Dērebē vé rĩ agá, āzini āngũ 'dāri ā gārā gá rĩ pi agá.

⁷ Kọpi rikí ụ'dúkọ múké rĩ ùlũú 'dālẹ.

Páúlũ pi Bārúnábā be cakí Lēsítúrā gá, āzini Dērebē gá

⁸ Páúlũ pi ká caá Lēsítúrā gá 'dāá, kọpi ịsúkí ágó āzi tìkí ìri kú ọgọrọvũ rú, tu ẹcị ku.

⁹ Páúlũ ká ríi tị Múngú vé rĩ ùlũú, ágó rĩ 'bā bí rizú tā Páúlũ ní ùlũú rĩ yịzú. Páúlũ ndre āngũ mụzú ágó rĩ vúgá 'dāá, Páúlũ nị rá 'yozú kīnī ágó rĩ ẹ'yǐ Yẹsũ rĩ gí, Páúlũ kīnī, Múngú ri ícọ ìri ídri rá.

10 Páũlũ ní ágó rĩ zịzú ụ'dụkọ be ụrụ 'dǎá kīnī, “Í nga ụrụ!” Koro ágó rĩ ní wazú ụrụ 'dǎá, ĩri ní í'dózú ẹcị tuzú.

11 'Bá rĩ pi kâ tǎ Páũlũ ní 'oó 'dĩri ndree, kọpi í'dókí átá ìvé tị Lĩkóniyǎ vé rĩ sī kīnī, “Ǽgō nǒ'bée adrikí sũ múngú rĩ pi tịni, kọpi újákí nóni ĩ ícá 'bá áda rú.”

12 Kọpi 'dakí Bǎrúnábǎ ã rú Zéwũ 'i,* 'dakí Páũlũ vé rĩ Hērémē 'i, ã'diātāsīyǎ Páũlũ ri átángá rĩ átá nī.

13 Jó 'bá rĩ pi ní rizú múngú Zéwũ vé rĩ ĩnjịzú rĩ, ĩri ĩnyinǎ kẹtìlẹ ĩ ní fizú mụzú kūrú rĩ gé rĩ ã gǎrǎ gá, Átálágú riipi ẹzị ngaapi jó rĩ agá rĩ ǎzini 'bá bītríká rĩ pi íjíkí tị ǎgō, ǎzini peṭi ã fũ ímụ 'bǎá kūrú rĩ vé kẹtìlẹ gá, ã'diātāsīyǎ átálágú rĩ 'bá bītríká rĩ pi be, kọpi lẹkí rǒbõnõ zǎá Bǎrúnábǎ pi ní Páũlũ be.

14 Bǎrúnábǎ pi Páũlũ be, kọpi Yésũ vé 'bá áyúáyũ ni pi, kọpi kâ tǎ 'dĩri yịi, kọpi gǎkí tǎ 'bá 'dĩ'bée ní 'oó rĩ sī, sē kọpi ũsíkí ìvé bǒngó ĩ rú'bá gá sī, kọpi njukí mụzú 'bá bītríká rĩ pi ǎsámvú gé 'dǎá, kọpi trekí ụ'dụkọ be ụrụ 'dǎá kīnī,

15 “Ǽnjīrī, ngá ĩmi ní rií 'oó 'dīni rĩ ã'di? 'Bá nǒ'bée 'bá áda sũ ĩmi tịni. 'Bá ímụkí nǒri Múngú ídri rú 'bũ pi gbiipi vũ be, yịi tafu rĩ be, ngá 'a ni gé rĩ pi be céré rĩ vé ụ'dụkọ múké rĩ ũlũ, ĩmi kukí ĩmivé múngú ĩ ní údé drị sī 'dĩ'bée ǎnī, ĩmi ẹ'yịkí Múngú adriipi ídri rú rĩ áyú.

* 14:12 14:12 Zéwũ pi Hērémē be: Gịrịkị rĩ pi ri múngú kárakará ni pi ẹ'yị. Zéwũ ri 'bǎgú múngú rĩ pi vé ni, Hērémē rĩ 'bǎgú rĩ vé 'bá áyúáyũ rĩ.

16 Ọtú ịnógósí 'dālé, Múngú ku 'bá àngũ rĩ pi agásí rĩ pi àrèvú céré ríkí tã 'oó sù ì ní lèé rĩ tịnị.

17 'Bo tã múké Múngú ní 'oó 'dĩ'bée sī lū 'yozú kìnī, Múngú ri ọtú anigé. Múngú ri ìmi ní yīgò sē 'dì 'bũ gélésīla, Ìri sē ìmivé ànyāngā ri dụ ànī. Ìri ìmi ní ínyá sē, sē ìmi adri ànī àyīkō sī”

18 Páülū pi ã átákí dō 'bá 'dĩ'bée ní 'dini drāāsiyā, tã 'dĩri fi kọpi drìgè àlunani kuyé. Kọpi lèkí drī nyo rọbọṅọ rĩ zāá Páülū pi ní zāzā.

19 Yāhūdī urukọ íngákí Ānītīyókā gálésīla, āzini Īkónīyōmū gálésīla, kọpi ìcīcīkīkī 'bá bītríká rĩ pi, kọpi íngákí Páülū drìgè ùnjí ùnjí, kọpi úvìkí Páülū ri írā sī. Kọpi seki Ìri mujú kūrú rĩ agásí àmvé 'dāá. Kọpi ụsụkí kìnī, Páülū drā gí.

20 'Bo 'bá Yēsū ã pámvú ùbī' 'bá rĩ pi ká ì úmú Páülū ã gārā gá sī kūrú, Páülū ní íngázú uru, Ìri ní 'i újázú gōzú vúlé kūrú rĩ agá 'dāá. Kā mujú adrií drū 'dini, Páülū pi ní ngazú muzú Bārúnábā be kūrú Dèrèbē vé rĩ gé.

Páülū pi Bārúnábā be újákí ì gōo kūrú kọpi ní ú'dúkọ múké rĩ ùlüzú rĩ pi agá

21 Páülū pi Bārúnábā be, kọpi ní ú'dúkọ múké Múngú vé rĩ ùlüzú Dèrèbē gá 'dālé, 'bá kárakarā újákí èsì Yēsū ri ẹ'yìzú rá. Kuru kọpi ní gōzú ngazú 'dāásī, kọpi ní ì újázú gōzú Lēsíturā gá, kọpi ní agazú muzú Īkónīyōmū gé, cazú Ānītīyókā gá, àngũ Pīsídīyā vé rĩ agá.

22 Kọpi 'dekí mujú 'bá Yēsū ã pámvú ùbī' 'bá rĩ pi ẹ èsì ímbá, kọpi ã adrikí rí ùkpó ùkpó ìvé ẹ'yīngará agá, kọpi kìnī, “'Bā ìzāngā nya

ambamba, 'bâ íbí fi mālũngã Múngú vé rĩ agá ndõ."

²³ Páũlũ pi Bārúnábã be, kôpi ûpêkí 'bá ù'bãã drĩkoma rú kãnísã rĩ pi agásĩ céré. Kôpi rikí Múngú ri zĩ, ãzini rikí ãnyãngã a'bíi, kôpi i'dakí 'bá 'dĩ'bée Úpí kôpi ní êsí 'bãã drĩ ni gé rĩ ẽndrẹti gé, ã ùtẽ rí kôpi.

²⁴ Páũlũ pi Bārúnábã be ngakí fũú Písídĩyã agásĩ, kôpi 'dekí mujú Pãmĩfĩliyã gá.

²⁵ Kôpi mují tĩ sêe kũrú Përigã vé rĩ agá, kúru kôpi ní agazú mujú kũrú Ātálĩyã vé rĩ gé.

Páũlũ pi Bārúnábã be újákí ĩ gõo Ānĩtĩyókã gá ãngũ Sírĩyã vé rĩ agá

²⁶ Kôpi ní ngazú Ātálĩyã gá 'dãgá, tuzú kũlúmgbã agá, mujú kũrú Ānĩtĩyókã vé rĩ gé, ãngũ Sírĩyã vé rĩ agá, vũrã kôpi ní ĩvé ẽçĩ í'dózú rĩ gé. 'Bá ẽ'yĩ'bá gí 'dãlé rĩ pi pêkí kôpi mujú êsí múké Múngú vé rĩ sĩ ẽzĩ rĩ ngaá, kôpi dekí ẽzĩ rĩ rá.

²⁷ Kôpi kã caá Ānĩtĩyókã gá 'dãlé, kôpi zĩkí 'bá kãnísã vé rĩ pi ímú céré vũrã ãlu gé. Kôpi ùlũkí tã Múngú ní ĩ ĩzã kozú, ãzini tã ĩri ní sêe 'bá adri'bá Yãhũdĩ rú ku rĩ pi ní êsí újázú Yèsũ ri ẽ'yĩzú rĩ.

²⁸ Kôpi áwíkí adrii 'dãlé lókí be ãco 'bá Yèsũ ã pámvú ùbí'bá rĩ pi be trú.

15

'Bá ambugu tã 'yo'bá Yërusãlémã gá rĩ pi

¹ Páũlũ pi Bārúnábã be kã rií adrii kũrú Ānĩtĩyókã vé rĩ agá ãngũ Sírĩyã vé rĩ gé 'dãá,

ãgõ ụrụkọ'béé ímụkí ãngũ Yũdáyã vé rĩ gélésíla, kòpì rìkí 'bá rĩ pì ímbá kíní, “Lìkí dō ìmí ágélé ě tị sụ Mósē ní ímbá ìvé tǎímbị agá rĩ tịnị kuyé, ìmí ícókí pangará ìsụ ku.”

² Tǎ 'dĩri sē Páũlũ pì Bārúnábã be fìkí ãgátá gǎá ãgõ 'dĩ'béé be sã be ãco tǎ kòpì ní ímbá 'dĩri sī. Kúru ĩ ní Páũlũ pì Ìpězú Bārúnábã be, 'bá ụrụkọ Yēsũ rì ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pì be, kòpì ã mụkí rì Yērúsālémã gá 'dǎá, kòpì ã átákí rì tǎ 'dĩri 'bá ĩ ní rìí áyúāyũ rĩ pì be, āzini 'bá kǎnísã vé drĩkoma rú rĩ pì be.

³ 'Bá kǎnísã vé rĩ pì ní Páũlũ pì pězú mụzú Bārúnábã be Yērúsālémã gá 'dǎlé, kòpì ní mungará gá lẹtì gé 'dĩgé, kòpì mụkí pá tuú ãngũ Fōnísíyã vé rĩ agá, āzini ãngũ Sāmāriyã vé rĩ agá, kòpì mụkí 'bá kǎnísã vé rĩ pì ndréé. Kòpì ní tǎ 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pì ní ẹsị újázú Yēsũ rì ẹ'yĩzú rĩ ùlüzú. Tǎ 'dĩri sē 'bá Yēsũ rì ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pì ní āyĩkō ambamba.

⁴ Páũlũ pì Bārúnábã be kǎ caá Yērúsālémã gá 'dǎlé, 'bá kǎnísã vé rĩ pì, Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pì be, āzini 'bá ambugu rĩ pì be céré ngakí kòpì ẹ'yĩ, kòpì ní tǎ Múngú ní ĩ ìzā kozú rĩ pì ùlüzú kòpì ní céré.

⁵ 'Bo Fārúsī ụrụkọ ẹsị újá' 'bá Yēsũ rì ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pì ní ngazú ụrụ, kòpì ní 'yozú kíní, “Lē 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku Yēsũ rì ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pì, ã ùlíkí kòpì ã ágélé ě tị rá, āzini lē kòpì ã 'dúkí tǎímbị Mósē vé rĩ ngáá.”

⁶ Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pì ní ĩ úmúzú 'bá kǎnísã vé drĩkoma rú rĩ pì be trụ, kòpì ní rizú 'bá adri' 'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pì vé tǎ átázú.

7 'Bá 'dĩ'bée átákí tã rĩ caá sâ be ãco. Vùdrĩ ní gé, Pétèró ní ngazú uru, ìri ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, “Má édrípìì, ìmi nĩkí rá 'yozú kìnĩ, Múngú ìpè ma ìmi àsámvú gé, mà ùlũ rí ú'dúkò múké rĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní, kòpi ã yìkí rí ú'dúkò múké rĩ, kòpi ẽ ẽ'yìkí rí bēnĩ.

8 Múngú nĩ 'bá ãlu ãlu vé ẹsì rá, 'dĩri lũ 'yozú kìnĩ, ã'yĩ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi rá, sē kòpi ní Índrí Uletere rĩ, sũ ìri ní sēé 'bá ní rĩ tìni.

9 Múngú ri 'bá rĩ pi ọ'dù céré trōtrō, sũ ìri ní 'bá ọ'dù rĩ tìni. Kòpi ní Múngú ri ẹ'yìí gí rĩ sī, sē ùjì kòpi vé ẹsì ícá kuú uletere.

10 Ngá ìmi ní rizú Múngú ri ù'bìzú, tã ẹnjìenjì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku Yésù ã pámvú ùbì'bá rĩ pi drìgé 'dìni rĩ ã'di? Tã ẹnjìenjì 'dĩri ndē 'bá ùkpō rá, dōku ndē kpá 'bá ẹ'bìpìì ã ùkpō rá.

11 'Bá ẹ'yìkí rá 'yozú kìnĩ, 'bávé Úpí Yésù vé ẹsì ní adrii múké rĩ sī, 'bá pangára ìsú rá, sũ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní pangára ìsú rĩ tìni.”

12 Bārúnábā pi Páulũ be, kòpi ká ríí ùkpō Múngú ní sēé ì ní tã ãyāzú ãyāyā ni pi 'ozú, āzini tã ù'dũ be túngú ni pi 'ozú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi àsámvú gé 'dĩri ùlũú, 'bá rĩ pi céré újìkí kírì, tēkí ríí yìì.

13 Páulũ pi ká tã rĩ átá deẹ gí, Yōkóbũ ní 'yozú kìnĩ, “Má édrípìì, ìmi yìkí drĩ ma ká!

14 Sìmónā Pétèró ùlũ 'bá ní tã Múngú ní í'dózú ẹsì 'bázú 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi drìgé, ìri ní 'bá urukọ 'duzú adrizú 'bá ívé ni pi rú rĩ vé tã rá.

15 Tã 'dĩri ru 'i tã ọtú nẹbĩ rĩ pi ní sĩa rĩ be trú, kìnĩ,

16 “ Tã 'dĩri ã vùdrĩ gé, ma Úpí 'i, ma úmvúlésĩ ìgõ ímú Dãwúđĩ vé jó árípi gí 'dĩri sị gõ rá. Ma gõ sị vữã ã ní kuú ándrú rú rĩ gé,

ma gõ ìri inga ùzi,

17 'bá àngũ ụrukọ'bée agá rĩ pi ã 'bākí rí ẹsị ma ndāzú,

āzini 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku, ẹsị 'bā'bée má drĩgé rĩ pi ã 'bākí rí ẹsị ma ndāzú,

ma Úpí 'i, á 'yo tã 'dĩri nĩ,

má ùpě 'bá 'dĩ'bée nĩ,'

18 Má ẹzi tã 'dĩri ọtú ìnógósị.

19 “Má ẹdrípịi má ọmvúpịi, lě 'bā 'bākí tã ẹnjịẹnjị 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku lě'bá Múngú ri ẹ'yĩ'bá rĩ pi drĩgé ku.

20 Lě 'bā siki kọkọbị sěe kọpi ní, lüzú kìnĩ, lě kọpi ã nyakí ànyāngã ã ní sěe ngá ã ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, lě kọpi ã 'bākí ọwũ ku, kọpi ã nyakí ànyāpá ã ní umbe ni píi drāá drị sị rĩ ku, āzini kọpi ã nyakí zāá ã āri ku.

21 Ǻ'diātāsīyā tāimbị Mósē vé 'dĩri ùlũkí mụzú kūrú Yāhúđĩ rĩ pi ní adrizú rĩ pi agásĩ, Sābātā ālu ālu, rikí tāimbị rĩ lāá Yāhúđĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ pi agá.”

Siki kọkọbị sěe 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku Úpí ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ní

22 Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rĩ pi 'bá ambugu rĩ pi be, āzini 'bá cére Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí Yěrúsālēmā gá rĩ pi be, ùpěkí 'bá ụrukọ'bée ã āsámvú gé 'dĩgé,

pěkí kôpi mụyú Ānītīyókā gá, kôpi mụkí Páũlũ pi be, āzini Bārúnábā sī. 'Bá ĩ ní ũpěé rī pi Yúdā ĩ ní zīī Bārīsábā pi* Sílā be, 'bá ĩrī 'dī'bée, kôpi drīkoma kānísā vé ni.

²³ Kôpi sīkí kọkọbị sēé 'bá 'dī'bée dríge kíní,

'Bá Yēsũ vé 'bá áyúāyũ rī pi 'bá ambugu rī pi be, 'bá ĩmivé édrípì, ĩmi 'bá adri 'bá Yāhúđì rú ku Yēsũ ri ẹ'yī 'bá gí kūrú Ānītīyókā vé rī agá, āngũ Sírīyā vé rī agá, āzini āngũ Kīlīkíyā vé rī agá 'dī'bée. 'Bá sēkí ĩmi ní mōdó.

²⁴ 'Bá yìkí kíní, 'bá urukọ 'bée ngakí nōósí mụyú ĩmi ní tã adripi pìrì ku ni ímbá, tã kôpi ní ímbá rī sē ĩmi ní āyīkō kuyé, 'bo 'bá pěkí kôpi nī kuyé.

²⁵ Kúru 'bá ní 'bá úmúzú, 'bá ā'yīkí 'bá āsámvú gé sī trú, lē 'bá ũpěkí 'bá urukọ 'bá āsámvú gé nōgó, 'bá pěkí rí kôpi 'bá ógúpì Bārúnábā be, āzini Páũlũ sī, kôpi ā mụkí rí ĩmi vúgá 'dīlé.

²⁶ 'Bá ĩ ní ũpěé 'dī'bée adikí ĩ sēé ĩzāngā nyaá 'bavé Úpí Yēsũ Kúrísítō vé tã sī.

²⁷ Kúru 'bá ri Yúdā pi pē mụzú Sílā be ĩmi vúgá 'dīlé, kôpi ā mụkí rí tã 'bá ní sī 'dīri ũlũú ĩmi ní tị sī.

²⁸ Índrì Uleterē rī i'da 'bá ní kíní, lē 'bá 'bākí tã ẹnĵẹnĵì ĩmi dríge ku. Lē ĩmi 'okí 'díní,

²⁹ lē ĩmi nyakí anyāngā ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé mungú rú rī pi ní rī ku, ĩmi nyakí zāā ā ārí ku, ĩmi nyakí anyāpá ĩ ní umbe ni píí drāá drì sī rī ku. Lē ĩmi 'bākí ọwụ mụzú bādārú ku. ĩmi 'dụkí

* 15:22 15:22 *Yúdā ĩ ní zīī Bārīsábā rī*: Yúdā Bārīsábā ri ícọ adri Yōsépā Bārīsábā vé édrípì.

dõ tâ 'dĩ'bée ngaá rá, ïmi ícõ adri múké.

Múngú ã adri ïmi be.

³⁰ Pēkí āgō 'dĩ'bée mužú Ānītīyókā gá. Kúru kōpi ní 'bá kánisā vé rĩ pi zizú ímúzú vūrā ālu gé, kōpi ní kōkōbĩ ĩ ní sī sēé ĩ drígé 'dĩri sēzú 'bá 'dā'bée ní.

³¹ 'Bá rĩ pi kâ kōkōbĩ rĩ lāá, kōpi adrikí āyĩkō sī, tâ ĩ ní sī kōkōbĩ rĩ agá rĩ ímbá kōpi ē ēsī rá.

³² Yúdā pi Sílā be, kōpi nébĩ, kōpi átákí átángá rĩ sâ be āco 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ē ēsī ímbázú, kōpi ã adrikí rí ũkpō ũkpó ïvé ẹ'yĩngará agá.

³³ Yúdā pi Sílā be, adrikí caá 'dālé lókí be mādā, 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi sēkí kōpi ní tākiri, kōpi ní kúru Yúdā pi pēzú mužú Sílā be kánisā Yērúsālēmā vé rĩ gé vúlé 'bá ándúrú ĩ pē'bá rĩ pi vúgá 'dāá.

³⁴ 'Bo Sílā áwí ïvé rĩ adrií Ānītīyókā gá 'dālé.†

³⁵ 'Bo Páulū pi Bārúnábā be áwíkí adrií Ānītīyókā gá 'dālé, kōpi 'bá urukō kárakarā ni pi be, ímbákí 'bá rĩ pi, āzini ũlūkí ú'dúkó Úpí vé rĩ 'bá rĩ pi ní 'dālé.

Páulū pi Bārúnábā be acokí ĩ Yūwánĩ Mārākō vé tã sī

³⁶ Kā mužú adrií mbāá mādā ã vúdrĩ gé, Páulū ní 'yozú Bārúnábā ní kīnĩ, “Lē 'bâ gōkí mužú vúlé kūrú 'bá ní ú'dúkó múké rĩ ũlūzú rĩ pi agá 'dāá, 'bâ mukí rí 'bá Úpí ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ndreé, 'bâ mukí rí nĩĩ dõ kōpi ri adri 'dāá íngóni.”

† 15:34 15:34 Átángá véřēsĩ 34 agá 'dĩri, búkū Ezî vé ĩ ní sī Gĩřĩkĩ tĩ sī drĩdrĩ rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Ezî vé vúlé rĩ agá rá.

37 Bārúnábā lē Yūwánī ĩ ní zị Mārākō ri jị mụzú ĩndī.

38 'Bo Páülū ā'yī Bārúnábā vé tā 'dīri āluṅani kuyé, ā'diātāsīyā Mārākō ku ĩ kú Pāmīfilíyā gá 'dāá, nga ẹzị ĩ be kuyé.

39 Páülū pi ní āgátá gāzú ĩ āsámvú gé sī Bārúnábā be, kōpi ní kúru ĩ acozú. Bārúnábā jị Mārākō ri mụzú 'í vúgá sī ĩndī, kōpi ní tuzú kúlúmgbā agá, 'dezú mụzú Sáyípūrāsī gé.

40 Páülū jị ívé rī Sílā ri mụzú, 'bá ẹ'yī' bá gí rī pi kínī, ẹsị múké Úpí vé rī ā adri kōpi be.

41 Kúru kōpi ní 'dezú mụzú āngū Sírīyā vé rī gé, āzini āngū Kílíkíyā vé rī gé, kōpi rikí 'bá kánísā vé rī pi ẹ ẹsị ūmíí.

16

Tīmōtéyō ko Páülū pi ẹ ịzā Sílā be ẹzị sī

1 Páülū pi Sílā be ngakí mụy kūrú Dērēbē vé rī gé, kōpi agakí caá kūrú Lēsítúrā vé rī gé. Kōpi cakí mụy 'bá Yēsū ā pámvú ūbīpi ni ịsụ, rụ ni Tīmōtéyō 'i, ịrivé ẹndrẹpị Yāhūdīzị, ịri 'bá Yēsū ri ẹ'yīpi gí ni, 'bo ẹtẹpị ri Gịrịkígú.

2 'Bá Yēsū ri ẹ'yī' bá gí Lēsítúrā gá 'dālé rī pi Īkónīyōmū gé rī pi be, rikí cére átá kínī, Tīmōtéyō ri 'bá múké.

3 Páulũ lē ĩri jĩĩ mužú 'í vúgá sĩ ĩndĩ, kúru Páulũ ní ágélé ni ē tị lizú,* ã'diātāsīyā Yāhúđĩ adri'bán vūrā 'dāri agá rĩ pi nĩkí rá 'yozú kínĩ, Tĩmōtéyō étépĩ ri Ĝĩrĩkĩgú.

4 Kòpi kâ rii éci mužú kũrú rĩ pi agásĩ ãlu ãlu, kòpi rikí kòkòbĩ† Yēsũ vé 'bá áyúáyũ rĩ pi ní sĩĩ 'bá ambugu Yērúsālémā vé rĩ pi be rĩ lǎá 'bá rĩ pi ní, lē kòpi ã 'duki tā ni ngaánga.

5 'Bá kǎnísā vé rĩ pi vé ẽ'yĩngará gō ícá ũkpó ũkpó. Ụ'dú ãlu ãlu, 'bá ẽ'yĩ' 'bá gĩ rĩ pi vé kǎlǎfe gō rii vaá mužú drĩgélé.

Páulũ ndre ĩndrĩlĩkĩ Mǎkēdōnĩyǎgú vé ni urobĩ agá

6 Páulũ pi ní ẹlizú mužú 'í ọgũpĩĩ Sílā pi be ǎngũ Pũrũgĩyā vé rĩ agásĩ, ǎzini ǎngũ Gǎlǎtĩyā vé rĩ agásĩ. Sā 'dāri gé, ĩndrĩ Uleterē rĩ ã'yĩ ku kòpi ní mužú tị sēzú ǎngũ Ẹzĩyā vé rĩ gé 'dǎlé.

7 Kòpi kâ mužú caá ĩnyĩnǎǎ ǎngũ Mészĩyā vé rĩ gé, kòpi lēkĩ kōdō mužú Bĩtũnĩyā gá, 'bo ĩndrĩ Uleterē Yēsũ vé rĩ ã'yĩ kòpi ní mužú kuyé.

8 Kúru kòpi ní ẹlizú mužú ǎngũ Mészĩyā vé rĩ agásĩ, kòpi ní cazú kũrú Tũrówā vé rĩ gé.

9 ĩnĩnǎ 'dāri sĩ, tā ǎzi i'da 'i Páulũ ní ĩndrĩlĩkĩ agá. Páulũ ndre ágó ǎzi Mǎkēdōnĩyǎgú tu pá, ĩri

* **16:3 16:3** *Ágélé ē tị lĩngará:* Páulũ lị Tĩmōtéyō ã ágélé ē tị, ã'diātāsīyā Tĩmōtéyō vé ẹndrėpĩ Yāhúđĩ, 'bo ĩrivé étépĩ Ĝĩrĩkĩ. Ĝĩrĩkĩ rĩ pi lĩkĩ ĩvé anjĩ ǎgō rĩ pi vé ágélé ē tị ku. 'Bá rĩ vé ẹndrėpĩ dō Yāhúđĩ, Yāhúđĩ rĩ pi ĩri ã'yĩ adri Yāhúđĩ rú. Sēzú Páulũ ní Tĩmōtéyō ã ágélé ē tị lizú ǎnĩ, Yāhúđĩ rĩ pi ã ã'yĩkĩ rĩ ĩri adrii 'bá ĩ vé ni. † **16:4 16:4** *Kòkòbĩ:* 'Í lǎ kòkòbĩ 'điri búkũ Ẹzĩ vé rĩ agá, Ẹzĩ 15:23-29.

ri 'i mã drî ĩrĭ sĭ, ágó rĭ ní 'yozú Páũlũ ní kĭnĭ, “Lĕ mĭ ímũ Măkĕdōnĭyă gá nõó 'bâ ĩză koó.”

¹⁰ Páũlũ kă tâ 'i i'daápi ĩndrĭlĭkĭ agá rĭ ndree, koro 'bá ní 'bâ útúzá 'dezú mužú Măkĕdōnĭyă gá. 'Bá nĭkĭ áamá rá 'yozú kĭnĭ, Múngú zĭ 'bâ mužú ú'dúkó múké rĭ ũlũú kōpi ní 'dălé.

Lúđĭyă újá ęsĭ

¹¹ 'Bá ní ngazú Tŭrówă gá 'dăgá, 'bá fĭkĭ kŭlúmgbă agá, 'bá ní mužú pĭrĭ Sămōtĕrĕsĭ gé 'dălé, kă mužú caá drĭ 'dĭni, 'bá ní cazú Nĕyăpólĭsĭ gé.

¹² 'Bá ní ngazú vŭră 'dări gé sĭ, 'bá ní cazú Pĭlĭpóyĭ gé. Kŭrú 'dări 'bá Rómă vé rĭ pi ruĭkĭ nĭ, kŭrú rĭ ndĕ kŭrú Măkĕdōnĭyă agá 'dălé rĭ pi rá. 'Bá adrĭkĭ 'dălé ú'dú be kărăkară.

¹³ Ú'dú Săbătă vé rĭ gé, 'bá ní fŭzú mužú kŭrú rĭ vé kĕĕtĭ gé sĭ âmve 'dăă, 'bá ní 'dezú mužú yĭtĭ gé 'dălé, 'bâ mužú rĭ vŭră Múngú ri zĭzú ni ĩsú bĕnĭ. 'Bá ní úrĭzú vŭgá, 'bá ní átázú ũkú ĩ úmú'bá kú 'dălé rĭ pi be.

¹⁴ Ũkú āzi kōpi āsămvú gé 'dăă, ruĭ ni Lúđĭyă 'i, ĩbĭ ímũ kŭrú Tăyĭtĭră vé rĭ gĕlésĭla, ĩri 'bá riĭpi bōngó ndrōlŭndrōlŭ ni ũzĭĭpi ni, āzini 'bá riĭpi Múngú ri ĩnĭĭpi ni. Múngú vé tâ fi ęsĭ ni gé, sĕ ę'yĭ tâ Páũlũ ní átá rĭ rá.

¹⁵ Sĕkĭ ĩri ní bătĭzĭmũ ĩrivé 'bá 'bĕtĭ āsămvú gé rĭ pi be, ĩri ní 'bâ zĭzú, 'bâ mužú ívé āngá. ĩri ní 'yozú kĭnĭ, “ĭmi ā'yĭkĭ dō 'yozú kĭnĭ má ę'yĭ Úpĭ ri gĭ, 'bá mužú ĩmi be adriĭ mávé āngá.” Si 'bá vŭgá sĭ, 'bá mužú ĩrivé āngá 'dălé rá.

'Yĭkĭ Páũlũ pi Sĭlă be jó āngŭ ũ'yĭzú rĭ agá

16 Ụ'dụ ̃lu 'bá‡ k̃a rii muṣú ṽrã Múngú ri zizú r̃i gé 'd̃áá, 'bá ̃súkí mvá ũkú t̃úg̃r̃i rú índr̃i ũnjí ní f̃ií dr̃i ní gé ní, ̃iri ri t̃a ímú' 'bá ̃i nga' 'bá dr̃i dr̃i 'd̃ilé r̃i pi ũl̃ú. Mv́a ũkú r̃i ri m̃ũf̃eng̃á ̃sú s̃e ívé ambugu r̃i pi ní ambamba t̃a ̃iri ní rii ũl̃ú r̃i s̃i.

17 Mv́a ũkú 'd̃iri 'de muṣú 'b̃a ṽudr̃i gé s̃i Pául̃ú pi be, ri útr̃e muṣú, “Ág̃o 'd̃i' 'b̃eé áti' 'bá Múngú ̃mbúgú 'bá dr̃ig̃é cére r̃i vé ní, k̃opi ímúkí ̃imi ní lét̃i pangará vé r̃i ũl̃ú.”

18 Mv́a ũkú r̃i 'o t̃a 'd̃iri 'd̃ini ụ'dụ be kárakar̃a. T̃a 'd̃iri s̃e Pául̃ú ní ̃z̃ang̃á, ̃iri ní 'i újázú 'yozú índr̃i ũnjí r̃i ní k̃iñi, “Ỹes̃ú Kúr̃ísit̃o ̃a rú s̃i, índr̃i ũnjí 'd̃iri, 'í f̃u mv́a ũkú 'd̃iri dr̃ig̃é s̃i ̃amvé.” Koro índr̃i ũnjí r̃i ní f̃uzú mv́a ũkú r̃i dr̃ig̃é s̃i.

19 Mv́a ũkú t̃úg̃r̃i rú r̃i vé ambugu r̃i pi k̃a ñi ámá 'yozú k̃iñi, lét̃i ázi ̃i ní g̃ozú m̃ũf̃eng̃á ̃sú s̃i ní 'd̃áyo, k̃opi ní Pául̃ú pi ruṣú Síl̃a be, sezú muṣú ṽrã ̃i ní t̃a l̃izú r̃i gé, k̃opi ̃a tukí rí pá 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ̃endret̃i gé.

20 K̃opi k̃a Pául̃ú pi s̃éé pá tuú 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ̃endret̃i gé, k̃opi ní 'yozú k̃iñi, “Ág̃o 'd̃i' 'b̃eé Ỹáhúđi, k̃opi ri 'bá 'báṽé k̃ur̃ú agá r̃i pi ̃e dr̃i iza.

21 K̃opi ri m̃er̃e 'bá ní l̃éé ku ní vé t̃a ímbá 'bá ní, 'bá 'bá Róm̃a vé r̃i pi, 'bá ̃ỹíkí rí t̃a ní, d̃oku 'bá 'd̃úkí rí t̃a ní ngaá.”

22 'Bá b̃it̃r̃iká r̃i pi ní ̃i úmú s̃ú Pául̃ú pi fuṣú Síl̃a be, 'bá t̃a l̃i' 'bá r̃i pi ní t̃a ímb̃i s̃ezú, ̃a ũs̃íkí k̃opiṽé b̃ongó rá, ̃a ũgb̃ákí k̃opi.

23 K̃opi k̃a Pául̃ú pi ũgb̃áá ũnjí ũnjí, ̃i ní k̃opi j̃izú 'bezú jó ̃ang̃ú ũ'ỹizú r̃i agá, ̃i ní l̃uzú 'bá ̃ang̃ú

‡ 16:16 16:16 T̃áffí 'bá 'd̃iri, Lúk̃a pi Pául̃ú pi be tr̃ú.

ūtēēpi rĩ ní, lē ã ütē kòpi múké múké, kòpi ã ápákí rí ku.

24 Ágó ãngũ ütēēpi rĩ 'du tā rĩ ngaá sũ ĩ ní lūú 'í ní rĩ tịni, jị kòpi suú jó ãngũ ù'yīzú rĩ agá ágágá 'dǎá, úmbé kòpi ã pá ãkpǎá pẹtị rụ'ba gá.

25 Kǎ muú adrií ìnị ágágá, Páũlũ pi Sílǎ be rikí Múngú rì zịi, ǎzini kòpi rikí úngó ngoó Múngú ní, 'bá urukọ ĩ ní ù'yī rĩ pi rikí tā kòpivé rĩ yị.

26 Koro dīngídīngí ní ãngũ ayazú ùkpō be, jó ãngũ ù'yīzú rĩ aya 'i dīngídīngí, jó ãngũ ù'yīzú rĩ vé kẹtị ùzịkí ĩ céré kú mgbo, ímvē ĩ ní 'bá rĩ pi ù'yīzú rĩ pi ucekí ĩ céré!

27 Ágó riipi jó ãngũ ù'yīzú rĩ ütēēpi rĩ kǎ muú aruú ú'dú gélesị, ịsụ kẹtị jó ãngũ ù'yīzú rĩ vé rĩ pi ùzịkí ĩ céré kú mgbo, ịri ní ívé ịlị ǎco rĩ í'dúzú lēzú 'i 'dịzú drǎzú 'dīisị rá, ǎ'diātāsīyǎ ụsụ déna 'bá ĩ ní ù'yī rĩ pi ápákí céré gí.

28 Páũlũ ní trezú kīnī, “Lē mī 'dị mi drǎá ku! 'Bǎ céré anigé.”

29 Ágó riipi jó ãngũ ù'yīzú rĩ ütēēpi rĩ ní ǎcí zịzú, ịri ni njuzú fizú jó agá 'dǎá, muzú í'dézú Páũlũ pi ẹnretị gé Sílǎ be, rụ'ba ni yǎ kpīrīkpīrī.

30 Ágó rĩ ní Páũlũ pi ịjịzú ịfūzú ǎmvé, ịri ní kòpi zịzú kīnī, “Ìmi mávé ambugu rĩ pi, mà 'o ǎ'di, mà ịsụ rí pangará ǎnị?”

31 Kòpi ní újázú ịri ní kīnī, “Mí ẹ'yī Úpí Yēsũ rì, mi pangará ịsụ rá, ǎzini mívé 'bá 'bẹtị ǎsámvú gé rĩ pi pangará ịsụ rá.”

32 Kúru kòpi ní ú'dúkọ Úpí vé rĩ ùlūzú ágó rĩ ní, ǎzini 'bá céré ịrivé 'bẹtị ǎsámvú gé rĩ pi ní.

33 Inị́nǎ 'dǎri gé, ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗepi rĩ ní kòpì jìzú mụzú vǔrǎ ǎzi gé, ỉri ní kòpìvè ǎzó ẽ mị ùjìzú. Koro ỉ ní ágó rĩ ní bǎtízĩmũ sēzú ỉrivé 'bá 'bētị ǎsámvú gé rĩ pi be céré.

34 Ágó rĩ ní Páũlũ pi jìzú mụzú Sílǎ be ívé ǎngǎ 'dǎá, ỉri ní ǎnyǎngǎ sēzú nyazú kòpì ní. Ágó rĩ ívé 'bá 'bētị ǎsámvú gé rĩ pi be céré adrikí ǎyĩkò sĩ, ǎ'diǎtǎsĩyǎ ỉ ní Múngú ri ẹ'yị́ gí rĩ sĩ.

35 Kǎ mụyú adrií drụ 'dĩni ù'bùtị́nǎ rĩ sĩ, 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ní ùgalaku rĩ pi pēzú mụzú ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗepi rĩ vúgǎ 'dǎá, kòpì ní tǎĩmbị sēzú kínĩ, ágó rĩ ǎ oyụ Páũlũ pi Sílǎ be mụyú 'dĩsĩ rá.

36 Ágó jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ ùtḗepi rĩ ní 'yozú Páũlũ pi ní kínĩ, “Bá tǎ lị'bá rĩ pi sēkí tǎĩmbị kínĩ, lē ǎ oyụkí ỉmi Sílǎ be mụyú 'dĩsĩ rá. Ỉmi ícọ mụ rá. Ỉmi mụkí tǎ be kírì.”

37 'Bo Páũlũ ní 'yozú ùgalaku rĩ pi ní kínĩ, “Bá adrikí dō 'bá Rómǎ vé ni§ drǎáǎsĩyǎ, kòpì ùgbǎkí 'bá gúnyǎ agǎ, kòpì 'bekí 'bá jó ǎngũ ù'yǐzú rĩ agǎ, ịsụ lịkí drĩ 'bávé tǎ kuyé.* Nóni kòpì lēkí 'bá pēé mụzú ǎmvé kírì, 'bá ǎzi ǎ nị nyo tǎ ni ku? Adri 'dĩni ku! Lē kòpì ẽ ímụkí 'bá oyụyú fũú nǎósĩ nĩ.”

38 Ùgalaku rĩ pi ní tǎ 'dĩri jìzú ùlũzú 'bá tǎ lị'bá rĩ pi ní. 'Bá tǎ lị'bá rĩ pi kǎ yị́ kínĩ, Páũlũ pi Sílǎ be 'bá Rómǎ vé ni pi, sē kòpì ní ỳrị.

§ 16:37 16:37 'Bá Rómǎ vé rĩ pi: Lókí Yésũ vé rĩ gé, 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ rụ 'bá rĩ pi ǎngũ ǎndiǎndí gé sĩ. 'Bá 'dĩ'bée ǎsámvú gé, 'bá Rómǎ vé rĩ pi mǎdǎ, 'bǎgú ǎmbúgú rĩ kòpì ùtḗ múké, ǎ'diǎtǎsĩyǎ kòpì 'bá ívé ni. * 16:37 16:37 Tǎĩmbị Rómǎ vé rĩ ǎ'yĩ ku ỉ ní 'bá Rómǎ vé rĩ gbǎzú ịsụzú lịkí drĩ ỉrivé tǎ kuyé.

39 Kôpi ní ímúzá trũngará zizú Páũlũ pi ẽndrẹti gé. Kúru kôpi ní Páũlũ pi jizú fũzú jó ăngũ ù'yìzú rĩ agásĩ ămvé, kôpi mázú kìnĩ, lẹ kôpi ă fũkí kũrú rĩ agásĩ rá.

40 Páũlũ pi Sílă be kâ ìfũú jó ăngũ ù'yìzú rĩ agásĩ, kôpi ní 'dezú mužú Lúdĩyă vé ăngá, kôpi ìsúkí 'bá Yèsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ìrivé ăngá 'dăá, kôpi ní 'bá Yèsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí 'dĩ' 'bée ẽ ẹsì ímbázú. Kôpi ní kúru 'dezú mužú.

17

Páũlũ vé ti sęngará Tēsălōnikē gá rĩ

1 Páũlũ pi ní ẹlizú mužú Sílă be kũrú Ămĩfipólĩsĩ vé rĩ agásĩ, ăzini kũrú Ăpōlōniyă vé rĩ agásĩ, kôpi ní cazú Tēsălōnikē gá. Yăhũdĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Zizú rĩ kũrú agá 'dăá anigé.

2 Páũlũ ní fizú Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dăá, sũ ìri ní rií 'oó nĩjĩ rĩ tĩnĩ. Săbătă na, ri tă Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní.

3 Ri tă Kúrísitō ní ìzăngă nyazú, ăzini ìri ní íngázú gōó ìdri rú drăngará gálésĩ rĩ vé tă ùlũú kìnĩ, “Yèsũ má ní rií ìrivé tă ùlũú nōri, ìri Măsíyă.”

4 Tă Páũlũ ní átá rĩ, 'bá ụrụkọ kôpi ăsámví gé 'dĩgé ẹ'yĩkí rá, kôpi gōkí Páũlũ pi ă pámvú ùbĩ Sílă be. Gĩrĩkĩ kărăkará Múngú ri ìnjĩ 'bá ìnjĩnjĩ rĩ pi, ùkú ambugu ì ní ìnjĩ ìnjĩ kũrú rĩ agá rĩ pi be, kôpi újákí ẹsì Yèsũ ri ẹ'yìzú rá.

5 'Bo tă 'dĩri 'de ambugu Yăhũdĩ rĩ pi vé rĩ pi ẽ ẹsì agá ùnjĩ. Kúru kôpi ní 'bá jōkōnĩ agá tă be ùnjĩ rĩ pi úmúzú, kôpi ní 'bá rĩ pi ìcĩcĩkĩzú tă ùnjĩ sĩ, 'bá rĩ pi ní rizú útrézú wĩnyá kũrú rĩ

agásĩ. Kôpi ní njuzú mužú Páũlũ pi ndāzú Sílā be Yāsónā vé āngá 'dāá, ĩ ĩjĩkĩ rĩ kôpi ímúzú 'bá bĩtrĩká rĩ pi āsámví gé nŏo.

⁶ 'Bo kôpi kâ caá 'bá 'dĩ'bée ĩsú 'dālé kuyé, kôpi ní Yāsónā pi ružú 'bá urukŏ'bée Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi be, ĩjĩzú ũgalaku kũrú agá 'dālé rĩ pi ẽndreŧĩ gé, kôpi ní útrézú ú'dũkŏ be uru 'dāá kĩnĩ, "Āgŏ 'bá rĩ pi ẽ drĩ iza 'bá vũ drĩgé sĩ céré rĩ pi, nŏni kôpi ícákĩ kpá kuú nŏ,

⁷ Yāsónā ẽ'yĩ kôpi ívé āngá. Kôpi ārěvú céré ñŏkĩ tãĩmbĩ 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ* ní ũŧĩ rĩ rá, kôpi kĩnĩ, 'bāgú āzi anigé, rú ni Yésũ 'i."

⁸ ũgalaku rĩ pi 'bá bĩtrĩká rĩ pi be, kôpi kâ tã 'dĩri yĩ, kôpi ẽ ẽsĩ ve rá.

⁹ Kúru ũgalaku rĩ pi lěkĩ Yāsónā pi 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi be, kôpi ā sěkĩ mũfěngā ĩ drĩ jezú ānĩ, ĩ oyukĩ rĩ kôpi mužú.

Páũlũ pi mužĩ Sílā be Běréyā gá

¹⁰ Āngũ rĩ kâ nĩ, 'bá Yésũ ri ẽ'yĩ'bá gĩ rĩ pi ní Páũlũ pi pězú mužú Sílā be Běréyā gá. Kôpi kâ caá 'dālé, kôpi ní fizú Yāhũđĩ rĩ pi vé Jó Múngú ri Žizú rĩ agá 'dāá.

¹¹ 'Bá Běréyā vé rĩ pi múké, ndě 'bá Těsālŏnĩkě vé rĩ pi rá, ā'diātāsĩyā kôpi 'bākĩ úvá rizú ú'dũkŏ múké Páũlũ ní ũlũú rĩ yĩzú. Ū'dú ālu ālu, kôpi rikĩ tã ĩ ní sĩ Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ lāá, kôpi lěkĩ nĩ dŏ tã Páũlũ ní átá rĩ tã áda.

* **17:7 17:7** *Bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ*: ĩri 'bāgú āmbúgú 'bāgú āngũ āndĩandĩ rĩ pi agá rĩ pi drĩgé, āngũ Yũdáyā vé rĩ drĩgé, āngũ Gālĩláyā vé rĩ drĩgé, āzini āngũ Yāhũđĩ rĩ pi vé rĩ drĩgé. 'Bá Rómā vé rĩ pi ívé 'bāgú āmbúgú rĩ žĩ ívé ŧĩ sĩ Kāyísárā.

12 Yāhūdī kárakará ẹ'yīkí Yésū ri rá, āzini ūkú ambugu Gīrīkī vé ĩ ní ñnjī ñnjī rī pi āgō Gīrīkī vé rī pi be, kōpi ẹ'yīkí Yésū ri rá.

13 Yāhūdī Tēsālōnikē gá rī pi kâ yiī kīnī, Páulū ri tị Múngú vé rī sēé Bēréyā gá 'dālé, kōpi ní kpá 'dezú mužú 'dālé 'bá bītríká rī pi ĩcīcīkízú, kōpi ā 'okí rí Páulū pi ũnjí.

14 Koro 'bá Yésū ri ẹ'yī' 'bá gí rī pi ní Páulū ri pēzú mužú yiī tị gé 'dāá, 'bo Sílā pi Tīmōtáyō be áwíkí adrii Bēréyā gá 'dāá.

15 'Bá Páulū ri jī' 'bá rī pi jīkí Páulū ri caá Ātēnésī gé, Páulū ní ẹzizú kōpi ní kīnī, lē kōpi ā újákí ĩ mužú lūú Sílā pi ní Tīmōtáyō be, kōpi ẹ ímúkí 'í vúgá sī mbēlē.

Páulū sē tị Múngú vé rī Ātēnésī gé

16 Páulū ká rií Sílā pi ũtēé Tīmōtáyō be Ātēnésī gé 'dālé, ẹsị ní ñsú ñzāngā, ĩri ní ngá ĩ ní údé múngú rú rī pi ndree kūrú agá 'dāá kárakará rī sī.

17 ĩri ní fizú Jó Múngú ri Zizú rī agá 'dāá, rizú átázú Yāhūdī rī pi ní, āzini 'bá adri' 'bá Yāhūdī rú ku Múngú ri ñnjī' 'bá rī pi ní. Ụ'dú ālu ālu ri kpá átá 'bá jōkōnī agá 'dālé rī pi ní.

18 Ngúlúmū tā nī' 'bá ambamba ĩ ní zīj Ēpīkúrīyā, āzini ĩ ní zīj Sītóyīkī ri' 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi í'dókí rií āgátá gāá Páulū be.

Urụkọ' 'bée rikí 'yoó kīnī, "Tā ágó 'dīri ní rií átá ífífí ākó 'dīri ā'di?"

Urụkọ' 'bée kīnī, "Índrészú ĩri ri tā Múngú túngú 'bá urụkọ' 'bée vé ni ā tā átá." Kōpi átákí 'dīni, ā'diātāsīyā Páulū ri ụ'dúkọ múké Yésū vé

rĩ ùlũú, àzini ri Yẹsũ vé íngángará gǒó ídri rú rĩ vé tã ùlũú.

¹⁹ Kúru kòpi ní Páũlũ ri jìzú mụzú pá tuzú 'bá ì úmú'bá tã lị'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi ẹndrẹti gé, kòpi ní 'yozú ìri ní kìnĩ, “Lě mĩ ùlũ 'bá ní tã ú'dí mí ní ríí ímbá 'dĩri, ìri tã ngóni ni?”

²⁰ Tã mí ní ríí átá 'dĩri, ọ'ụ 'bá bụ gé nǒó ù'dũ be túngú, 'bã úvã be lězú tã 'dĩri nịzú.”

²¹ ('Bá Àtēnésĩ vé rĩ pi jākã ímú'bá adri'bá 'dǎlé rĩ pi be, kòpi ríkí átá tã ì ní ímbá ú'dí 'dĩri vé tã sĩ, kòpi ríkí bụ 'bǎã tã rĩ yìzú ãnì.)

²² Kúru Páũlũ ní ngazú pá tuzú 'bá ì úmú'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi ẹndrẹti gé, ìri ní 'yozú kìnĩ, “Ìmi 'bá Àtēnésĩ vé 'dĩ'bée, á ndre ìmi 'bǎkí ẹsị céré rizú múngú rĩ pi ìnjìzú.

²³ ã'diātāsīyã má kã ríí ẹcị kũrú ìmivé rĩ agásĩ, á ndre ngá ìmi ní ríí ìnjì múngú rú rĩ pi kárakarã, á ndre vũrã rǒbǒnǒ zázú rĩ vé ãlu, síkí rụ'bá ni gé, MÚNGÚ Ì NÍ NỊ KUYÉ NI NÍ. Múngú ìmi ní ríí ìnjì, ìmi ní nị kuyé 'dĩri, á lě ìmi ní tã ni ùlũú.

²⁴ Múngú vũ gbiípi, àzini ngá vũ drịgé rĩ pi gbiípi céré rĩ, ìri Úpí 'bũ pi rụpí vũ be rĩ. Múngú adri jó bá áda ní sị rĩ agá ku.

²⁵ 'Bá àzi ícópí ìri ẽ ìzã koópi tã àzi sĩ 'dǎáyo, tã àzi ìri ní lěé 'bá àzi vúgá ni 'dǎáyo. Ìri ri 'bá ní ídri sē nĩ, ẹvịvị sē nĩ, àzini ìri ri 'bá ní ngá rĩ pi ãrěvú sē céré nĩ.

²⁶ 'Bá Múngú ní gbií vũ drịgé nǒgó rĩ pi, kòpivé úri íbì ìfũú 'bá ãlu rụ'bá gá, kòpivé úyú ã ayi rí vũ drịgé sĩ céré. Ụtị sã kòpi ní adrizú rĩ, àzini vũrã kòpi ní adrizú rĩ kú ìnógósị gí.

27 “Múngú 'o tã 'dĩri 'dínì, 'bá rĩ pi ã ndãkí rí 'i, 'bá rĩ pi ã rikí rí ãngũ rĩ ọmvú mužú drị sị, kọpi ẽ ịsụkí rí 'i ãnị. 'Bo Múngú vù 'bà ãlu ãlu rù 'bá gá sị rárá rú kuyé.

28 “Bá ní adrií ìri agá rĩ sị, ìri ri 'bá ní ùkpõ sē adrizú idri rú, ẹcị tuzú, ãzini 'bá ní adrizú anigé ãnị.’ Úngó ìmi ní sị rĩ pi ụrụkọ agá, lù 'bá ní kīnī, “Bà anjì ìrivé ni.’

29 “Sù 'bá ní adrií anjì Múngú vé ni rĩ tịnị, lē 'bà rikí ụsụ 'yozú kīnī, Múngú ri ngá ì ní údé dábù sị, aya ọgụ 'bá ọgụ ọgụ ni pi sị, dōku írā sị ni 'dínì ku, Múngú adri ngá ì ní údé drị sị ni ku.

30 Ọtụ 'bá ní drĩ tã nịzú kuyé rĩ gé, Múngú ụsụ 'bá drịgé ùnjí kuyé. 'Bo nóni Múngú lē 'bá rĩ pi ãrèvú céré ãngũ rĩ pi agásị ã újákí ẹsị.

31 Múngú útú ụ 'dụ 'í ní lēzú 'bá rĩ pi vé tã lizú pịrị vù drịgé nōgọ rĩ gí, ìri Yēsù ri ìpē ìmụ 'bá rĩ pi vé tã lị nī. Múngú 'da 'bá ní tã 'dĩri lüzú kīnī, ìri tã áda, ìri ní Yēsù ri ingáá gōó idri rú drāngará gálésìla rá rĩ sị.”

32 'Bá rĩ pi kà tã Páũlũ ní 'yoó, Yēsù drā, íngá gōó idri rú drāngará gálésìla rá 'dĩri yị, 'bá ụrụkọ 'bée rikí gụ ọ ãnị gụ ọ, 'bo ụrụkọ 'bée kīnī, “Lē mì ùlũ tã 'dĩri dī, 'bá lēkí yị.”

33 Páũlũ ní ngazú füzú 'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi ãsámvú gé sị.

34 'Bá rĩ pi ã ụrụkọ újákí ẹsị Úpí ri ẹ'yīzú rá, kọpi újákí ì ícá 'bá Páũlũ ã pámvú ùbī 'bá ni pi. Kọpi ãsámvú gé 'dāá, 'bá rĩ ãlu ni Dīyōnīsīyō 'i, Dīyōnīsīyō ri 'bá ì úmú 'bá ì ní zị ãrēpágō rĩ pi vé ọgụpị, 'bá rĩ ãzi ùkú ì ní zị Dāmārī 'i, 'bá

urukọ'béé be.

18

Páülũ sê tị Múngú vé rĩ Kōrínítō gá

¹ Kúru Páülũ ní ngazú füzú kūrú Ātēnésī vé rĩ agásī, ĩri ní 'dezú mužú Kōrínítō gá.

² Páülũ ca mužú Yāhúđǐgú āzi ịsú 'dǎlé, rú ni Ákúwílǎ 'i, tǐkí ĩri āngũ Pónítō vé rĩ agá, kọpi ímúkí drǐ ũkú ni Pírísílǎ be ú'dí rú Ítálíyǎ gélésíla, ā'diātāsíyǎ 'bǎgú Kǎlǎwúdíyō sē tǎimbị 'bá Yāhúđǐ vé rĩ pi ní kǐnǐ, lē kọpi ārēvú céré ā fúkí Rómǎ agásí rá. Páülũ muž kọpi ndree,

³ ịsú kọpivé ẹzị rizú māsámǎ údézú ni, sũ Páülũ ní ríi māsámǎ údé rĩ tịnị. Kúru Páülũ ri adrii kọpi be trụ, kọpi úmúkí ĩ ríi ẹzị rĩ ngaá trụ.

⁴ Sábátǎ ǎlu ǎlu, Páülũ ri 'bá rĩ pi ímbá Jó Múngú ri Zízú rĩ agá 'dǎá, ri Yāhúđǐ rĩ pi úbé Gíríkí rĩ pi be, kọpi ẹ ẹ'yíkí rí Yēsũ ri.

⁵ Sílǎ pi kǎ ímụ Tīmōtéyō be āngũ Mǎkēdōnáyǎ vé rĩ gé 'dǎásí, kọpi kǎ ícǎ Kōrínítō gá nǎlé, Páülũ 'bǎ ẹsị rizú tị Múngú vé rĩ sēzú sǎ céré, ri ũlũú Yāhúđǐ rĩ pi ní kǐnǐ, Yēsũ ri Kúrísítō.

⁶ 'Bo Yāhúđǐ rĩ pi ọwúkí tị Páülũ ní sēé 'dĩri rá, kọpi u'dakí Páülũ ri rá. Páülũ ní fúrúndị ívé bǎngó rụ'bá gá rĩ yazú, lǔzú kǐnǐ, 'í gǎ kọpi sǐ. ĩri ní 'yozú kọpi ní kǐnǐ, "Īmivé ǎrǐ ǎ ngo ĩmi drǐgé! Ícókí mǎ rú zị ǎnǐ ku! Ídózú ǎndrũ sǐ mužú drǐdrǐ, ma 'de muž adri 'bá adri'bá Yāhúđǐ rú ku rĩ pi ǎsámvú gé."

7 Páulũ ní füzú Jó Múngú ri zizú rĩ agásĩ, ĩri ní mužú fizú Tĩtõsĩ Yúsĩtõ* riipi Múngú ri ĩnjĩpi rĩ vé jó agá.

8 Kũrísípõ ĩ ní 'bãá drĩkoma rú Jó Múngú ri Zizú rĩ ũtēpi rĩ pi ívé 'bá 'bēṭi āsámvú gé rĩ pi be, ẹ'yĩkí Úpí ri rá. 'Bá kárákará Kõrínitõ gá 'dãlé rĩ pi yĩkí tĩ Páulũ ní sēé rĩ, kōpi ẹ'yĩkí Úpí ri rá, sēkí kōpi ní bātízĩmũ rá.

9 ĩnĩná āzi sĩ, Úpí Yēsũ ní átázú Páulũ ní urobí agá kĩnĩ, “Mĩ 'o ũrĩ sĩ ku, 'í sē tĩ Múngú vé rĩ mužú, lē mĩ újĩ kírĩ ku.

10 Ma mi ũtē rá, 'bá āzi ícó mi 'oó ũnjĩ āluṅáni ku, ā'diātāsĩyā 'bá mávé ni pi kárákará anigé kũrú nōri agá.”

11 Páulũ adri caá Kõrínitõ agá 'dãá ílĩ ālu ẹlĩ sĩ, ri ú'dúkõ Múngú vé rĩ ímbá 'bá rĩ pi ní.

12 Lókĩ Gálĩyõ ní adrizú gávānā rú āngũ Ākáyā† vé rĩ agá rĩ gé, Yāhúḍĩ rĩ pi ā ụrukõ úmúkĩ ĩ Páulũ ri ruú, kōpi jĩkĩ ĩri pá tuú gávānā ẹndrẹtĩ gé, ā lĩ rĩ ĩrivé tã.

13 Kōpi ní 'yozú kínĩ, “Ágó nōri ri 'bá rĩ pi ẹ drĩ úcĩ, kōpi ẹ ĩnjĩkĩ rĩ Múngú ri sũ 'bávé tãĩmbĩ ní lēé rĩ tĩnĩ ku.”

14 Páulũ kã lēé kōdō átá, Gálĩyõ ní 'yozú Yāhúḍĩ rĩ pi ní kĩnĩ, “Īmi Yāhúḍĩ 'dĩ'bée, tã ĩmi ní Páulũ ri tōzú rĩ, ĩdĩ té dō ālĩ, āzini 'o dō tã ũnjĩ, ma té ícó ĩmivé tã yĩ rá.

15 'Bo tã rĩ ní adrii átángá Páulũ ní átá rĩ vé tã, rú vé tã, āzini ĩmivé tãĩmbĩ vé tã rĩ sĩ, lē ĩmi

* **18:7 18:7** Tĩtõ: Tĩtõ adri Yāhúḍĩ ku. † **18:12 18:12** Ākáyā: Kũrú Kõrínitõ vé rĩ āngũ Ākáyā vé rĩ agá.

útúkí ìmi àsámvú gé sī útútū, átángá 'dī'bée sī, á lì tã ãní Páülū drīgé ku.”

¹⁶ Kúru ìri ní kòpi drozú füzú jó tã lìzú rī agásī ãmvé.

¹⁷ Kòpi ní Sòsīténī adriípi drīkoma rú Jó Múngú ri Zìzú rī agá rī ruzú, kòpi ní rizú ìri fuzú jó tã lìzú rī ëndrètì gé 'dīgé. 'Bo tã ni fi Gálīyò agá 'dãá ãlunjáni kuyé.

Páülū újã 'i gõo Ænitīyókã gá ãngū Sírīyã vé rī agá

¹⁸ Vúdrī ni gé, Páülū gõ adrií Kòrínitò gá 'dálé ú'dú kárakará. Ìri ní kúru 'bá Yésù ri ẹ'yī' bá gí rī pi kuzú, ìri ní tuzú kúlúmgbã agá, ìri ní 'dezú mužú ãngū Sírīyã vé rī gé, Pīrīsílã pi Ákúwílã be, kòpi 'dekí mužú Páülū pi be trú. Kòpi ní drī mužú kuyé rī gé, Páülū sē 'ì drī' bí rée rá, sē rée Kēnīkūrīyã gá 'dãá, ã'diātāsīyã ìri ní ũyò sòó Múngú ëndrètì gé gí rī sī.

¹⁹ Kòpi kã mužú caá Ēfésò gá 'dãá, Páülū ní Pīrīsílã pi kuzú Ákúwílã be, ìri ní 'dezú fizú Jó Múngú ri Zìzú rī agá 'dãá ọ'dúkùlẹgúsī, kòpi ní 'dózú átázú Yãhúdī rī pi be.

²⁰ Yãhúdī rī pi mākí kòdò ìri kìnī, ã adri caá ì be lókí be ãco, 'bo Páülū ã'yī kuyé.

²¹ Páülū kã lée 'deé mužú, ìri ní 'yozú kòpi ní kìnī, “Múngú lě dō rá, mà ìgõ ìmi vúgá nõó rá.” Kúru ìri ní tuzú kúlúmgbã agá Ēfésò gá 'dãgá, ìri ní 'dezú mužú.

²² Páülū kã mužú caá kūrú Sizerīyã vé rī gé, ìri ní ísízú vūgá, ìri ní 'dezú mužú 'bá Yésù ri ẹ'yī' bá

gí Yêrusâlémã gá 'dãlé rĩ pi eziú. Kúru ïri ní agazú muzú kûrú Ānītīyókã‡ vé rĩ gé 'dãá.

²³ Páulũ adri Ānītīyókã gá 'dãá ú'dú kárakarã. Vudrĩ ni gé, ïri ní 'dezú muzú āngũ Gālātīyã vé rĩ gé, āzini Pŭrŭgīyã vé rĩ gé, ri ẹcì 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí rĩ pi úndré āngũ 'dĩ'bée agásĩ, ri 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi ẹ ẹsì ímbá, kòpi ã adrikí rí ũkpó ũkpó ïvé ẹ'yīngará agá.

²⁴ Yāhúđígú āzi rú ni Āpólō 'i, tìkí ïri Ālĕkīzāndāriyã gá, ïri ní ícázú Ēfésō gá. Ímbákí ïri Búkũ Múngú vé rĩ sī, nĩ tã ni ambamba.

²⁵ Ímbákí ïri ní tã Úpí Yēsũ vé rĩ rá, āní sē ri tã Yēsũ vé rĩ ímbá 'bá rĩ pi ní úvá sī, ímbá tã rĩ múké múké. 'Bo bātízīmũ 'yéná ïri ní nĩ rá rĩ, ïri bātízīmũ Yūwánĩ ní sē rĩ.

²⁶ Āpólō ní 'dózú tì Múngú vé rĩ sēzú ũrĩ ākó Jó Múngú ri Zizú rĩ agá 'dãá. Pīrīsílã pi Ákúwílã be kã tì ïri ní sē 'dĩri yī, kòpi ní ïri zizú muzú ïvé āngá, kòpi ní tã Múngú vé rĩ vé ífífí ũlúzú ïri ní múké múké.

²⁷ Āpólō kã lēé 'deé mujú āngũ Ākáyã vé rĩ gé 'dãá, 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá gí Ēfésō gá rĩ pi ímbákí ïri ẹ ẹsì, kòpi sīkí kòkòbì sēé 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá Ākáyã gá 'dãlé rĩ pi ní kīnĩ, lē kòpi ẹ ẹ'yīkí Āpólō ri múké. Āpólō vé cangará 'dãlé rĩ ko 'bá Yēsũ ri ẹ'yī' 'bá ẹsì múké Múngú vé rĩ sī rĩ pi ẹ ïzã ambamba.

²⁸ Āpólō 'dó rií āgátá gāã Yāhúđĩ rĩ pi be ũkpō sī gúnyá agá, ri tã Búkũ Múngú vé rĩ agá rĩ ũlúú kòpi ní, lúzú 'yozú kīnĩ, Yēsũ ri Kúrísítō.

‡ 18:22 18:22 Kûrú Ānītīyókã: Kûrú Ānītīyókã 'dĩri āngũ Sírīyã vé rĩ agá.

19

Ezị Páülũ ní ngaá Ēfésō gá rĩ

¹ Āpólō kã rií adrií Kōrínítō gá 'dālé, Páülũ ní ẹlìzú muzú àngũ rĩ agásì, ìri ní cazú Ēfésō gá. Ca mujú 'bá Yésù ã pámvú ùbì' 'bá ni pi ịsù 'dālé.

² Páülũ ní kọpi zịzú kìnì, “Sà ìmi ní Yésù ri ẹ'yìzú rĩ gé, Índrì Uletere rĩ ású nyo ìmi rá?”

Kọpi ní 'yozú kìnì, “Índrì Uletere rĩ ású 'bà kuyé, 'bá yìkí 'yozú kìnì Índrì Uletere anigé 'dìni kuyé?”

³ Kúru Páülũ ní kọpi zịzú kìnì, “Bătízìmũ ì ní sēé ìmi ní rĩ, ìri bătízìmũ ngōri?”

Kọpi ní újázú kìnì, “Bătízìmũ ì ní sēé 'bá ní rĩ, Yūwánì ní tã ni ìmbá rĩ.”

⁴ Páülũ ní 'yozú kìnì, “Bătízìmũ Yūwánì ní sēé rĩ, ìri ẹsì újázú àní ùnjìkányā agásì. Yūwánì 'yo 'bá rĩ pi ní kìnì, lē kọpi ẹ ẹ'yìkí 'bá úmvúlésì ímùpi 'í vùdrị gé rĩ, 'bá úmvúlésì ímùpi rĩ Yésù 'ì.”

⁵ 'Bá rĩ pi kã tã Páülũ ní 'yoó 'dìri yìjì, vùdrị ni gé, ì ní kọpi ní bătízìmũ sēzú Úpí Yésù ã rụ sì.

⁶ Páülũ kã drị tịjì kọpi drịgé, Índrì Uletere rĩ ní kọpi ásúzú, kọpi ní rizú átázú tị àndiándí ni pi sì, àzini kọpi ní rizú tã Múngú ní ùlũú kọpi ní rĩ ùlũzú 'bá rĩ pi ní.

⁷ 'Bá Índrì Uletere rĩ ní ású rĩ pi vé kālāfe ri ícọ ca mụdrị drị ni ìrị rá.

⁸ Páülũ fi Jó Múngú ri Zịzú rĩ agá 'dālé, ri tị Múngú vé rĩ sēé ùrị ãkó caá mbāá na, ri kọpi úbé, ùlũ kọpi ní mālũngā Múngú vé rĩ ã tã, kọpi ẹ ẹ'yìkí rí tã 'í ní ùlũú rĩ bēnì.

9 'Bo Yāhūdī rī pi uruko ẽ drī ícá ũkpó ũkpó, kōpi gākí tã Páũlũ ní ímbá rī sī, kōpi átákí ũnjí Yēsũ vé tã sī gúnyá agá. Páũlũ ní kōpi kuzú. Īri ní ngazú muzú jó Tēránã vé ĩ ní rizú āngũ ímbázú rī agá 'dãá, jì 'bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ' 'bá rī pi muzú 'í vúgá sī ĩndĩ. U'dú ãlu ãlu, ri 'bá rī pi ímbá jó Tēránã vé rī agá 'dãá.

10 Páũlũ ímbá 'bá rī pi caá 'dãlé ílí ĩrĩ, Yāhūdī rī pi, āzini Ĝĩrĩkĩ adri' 'bá āngũ Ēzĩyã vé rī agá rī pi yĩkí ú'dúkó múké Úpí Yēsũ vé ĩ ní ũlũú 'dĩri rá.

11 Múngú sē Páũlũ ní ũkpõ āmbúgú tã āyāzú āyāyã ni pi 'ozú.

12 'Bá rī pi rikí Páũlũ vé lãmbá, āzini bōngó ĩri ní suú 'í bēdrĩ gé rī pi jĩjĩ mụyú 'bãá 'bá drã be rī pi ã rụ' 'bá úlózú ãní, kōpivé drã de ãní rá, āzini ĩndrĩ ũnjí rī pi fũkí kōpi drĩgé sī rá.

13 Yāhūdī uruko rikí ẽcĩ kũrú rī pi agásĩ, kōpi lēkí ĩndrĩ ũnjí rī pi* údró fũú 'bá rī pi drĩgé sī. Kōpi ũ'bĩkí rií ĩndrĩ ũnjí rī pi údró Yēsũ ã rụ sī. Kōpi rikí 'yoó kínĩ, "Yēsũ Páũlũ ní rií átá ĩrivé tã sī 'dĩri ã rụ sī, ĩmi ĩndrĩ ũnjí rī pi, ĩmi fũkí 'bá rī pi drĩgé sī rá."

14 Anji āgõ ẽzĩrĩ Sēkévã vé rī pi rikí tã 'dĩri 'oó nĩ. Sēkévã ri Yāhūdī rī pi vé átálágú atala rī pi drĩgé rī.

* **19:13 19:13** *Índrĩ ũnjí rī pi:* Índrĩ ũnjí rī pi ándúru málayíkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãá, kōpi ñókí tãĩmbĩ Múngú vé rī, Sātánã ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dãásĩ vúgá nõó, kōpi gókí ufuú ĩndrĩ ũnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ĩzāngã sē vũ drĩgé nõgó. 'Í lã l'dangára 12:7-9.

15 Ụ'dụ ãlu, kôpi kâ lëé índrí ùnjí droó ágó ãzi drìgé sī, índrí ùnjí rī ní 'yozú kôpi ní kīnī, “Á nī Yēsũ ri rá, á nī kpá Páũlũ ri rá, 'bo ĩmi ã'di pi?”

16 Ágó índrí ùnjí be rī ní wazú kôpi ruzú ọjọgọ sī, ndē kôpivé ùkpō rá. Fụ kôpi ùnjí ùnjí, kôpi ápákí ùfũú jó rī agásí ãmvé 'dãá rụ' bá be ule, ãrī ri raá kôpi ã rụ' bá gá sī.

17 Yāhúdī, āzini 'bá adri' bá Yāhúdī rú ku adri' bá Ēfēsō gá rī pi kâ tā 'dīri yī, ụrī fụ kôpi ambamba, sē kôpi ñnjīkí Úpí Yēsũ vé rụ ãní ambamba.

18 'Bá kárakará Yēsũ ri ẹ'yī' bá gí rī pi ùlúkí ìvé tā ùnjí ĩ ní 'oó rī pi rá gúnyá agá.

19 'Bá kárakará ándúrú adri' bá újógú rú rī pi úmúkí ìvé búkũ ùjögũ vé rī pi, kôpi íjíkí zãá gúnyá agá 'bá rī pi ẹndretị gé 'dìgé. Kôpi kâ mūfēngā ĩ ní búkũ rī pi jezú rī lãá, ãjē ni mūfēngā fífí ẹnjīpi ẹnjīenjī élfũ pũkú tōwú (50,000).

20 Kúru ú'dúkọ Úpí vé ĩ ní ùlũú rī, ayi mužú ãngũ rī pi agásí céré, ùkpō be ambamba.

21 Tã 'i ngaápi 'dīri ã vùdrī gé, Páũlũ ụsũ kīnī 'í lē 'deé mužú Yẹrúsálémā gá, 'i ẹlị mužú trãá ãngũ Mākēdōnīyã vé rī agásí, āzini ãngũ Ākáyã vé rī agásí. Īri ní 'yozú kīnī, “Á ca dō 'dãlé gí, á lē kpá 'deé mužú 'bá Rómã vé rī pi ndreé.”

22 Īri ní ìvé 'bá ĩrī ri' bá 'í ĩzã ko' bá rī pi pēzú mužú Mākēdōnīyã gá 'dãlé, 'bá rī Tīmōtáyō pi Ērésītō be, áwí ìvé rī adrií ãngũ Ẹzīyã vé rī gé 'dãlé lókí be mādã.

'Bá rī pi ñgānyākí ùnjí ùnjí Ēfēsō agá 'dãá

23 Lókí 'dãri gé, 'bá rĩ pi ãgãnyãkí ùnjí ùnjí Úpí vé tã ã ní ùlũú rĩ sĩ.

24 Ágò ãzi ùndógó riipi aya dĩpi ni, rú ni Dēmētīrīyō 'i, ĩri ri aya ógú' 'bá ógúōgū ni pi di mungú ũkú rú ã ní zĩ Ātēmĩ rĩ vé jó sızú ãní, 'bá ẹzĩ nga' 'bá ĩri be trũ rĩ pi ri mũfēngã ĩsú ambamba.

25 Dēmētīrīyō ní ívé 'bá ẹzĩ vé rĩ pi zızú ímúzá 'í vúgá nōó, zĩ kpá 'bá ri' 'bá ẹzĩ ãlu ãlu 'dĩri nga' 'bá rĩ pi ímúzá ĩndĩ, ĩri ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, “Ágō 'dĩ'bée, ĩmi nĩkí rá mũfēngã 'bá ní ĩsú ãmbúgú nōri, 'bá ĩsúkí ẹzĩ 'bá ní rií ngaá nōri sĩ.

26 Sũ ĩmi ní ndreé, āzini ĩmi ní yĩ rá rĩ tĩnĩ, ágó Páũlũ 'dĩri í'dó 'bá rĩ pi ě drĩ úcĩ kĩnĩ, mungú ĩ ní údé drĩ sĩ 'dĩri, adri mungú áda kuyé, úcĩ 'bá kárakará pi ě drĩ í'dózú Ēfēsō gá, cĩngbá cazú āngũ Ẹzīyā vé rĩ agásĩ céré.

27 'Bá rĩ pi céré ímú átá ẹzĩ 'bávé nōri ã tã sĩ ùnjí. Kōpi gōkí jó mungú ũkú rú Ātēmĩ 'dĩri vé rĩ ĩnjĩ ku, mungú 'dĩri í'dókí ĩri ĩnjĩ āngũ Ẹzīyā vé rĩ agásĩ céré, cazú vũ drĩgē sĩ céré. 'Bávé mungú adriipi ãmbúgú 'dĩri, tã ni ri ímú āvĩ 'bá rĩ pi agásĩ rá.”

28 'Bá ẹzĩ nga'bée rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ, kōpi ã 'a ve rá, kōpi í'dókí rií útré ú'dúkó be ụrũ 'dãá kĩnĩ, “Ātēmĩ ri ãmbúgú 'bá Ēfēsō vé rĩ pi vé ni!”

29 Kã mụú adrii mādã, 'bá kũrú agá rĩ pi céré ngakí rií útré. 'Bá rĩ pi ní Gáyō pi ruzú Ārĩsītārúkō be, njuzú muzú kōpi be vũrã 'bá rĩ pi ní rizú ĩ úmúzá áví ndrezú rĩ gé 'dãá. 'Bá ĩrĩ 'dĩ'bée ímúkí Páũlũ pi be trũ Mākēdōnīyā gá 'dãásĩ.

30 Páülũ lē kōdō mụyú 'i i'daá 'bá bītríká rī pi ẹnreṭi gé 'dāá, 'bo 'bá Yēsū ã pámvú ũbĩ'bá rī pi ugakí ìri sī.

31 Ūgalaku urukọ ǎngū 'dāri agá adri'bá Páülũ vé ũndĩ rī pi, kọpi ní ụ'dúkọ pēzú mụzú Páülũ ní, kọpi mākí ìri kínĩ, ã mụ vūrā áví úndrészú rī gé 'dāá ku.

32 'Bá ĩ úmú'bá rī pi ní í'dózú útrészú ụ'dúkọ be uru 'dāá, kọpi rikí útré létì be ǎndiǎndí. 'Bá rī pi ẹ drī ábá céré céré, kọpi nīkí kuyé 'yozú kínĩ, ĩ úmúkí ĩ vūrā 'dāri gé ǎ'di 'oó.

33 Yāhūdī rī pi ní Ālēkīzándā ri zezú mụzú pá tuzú ĩ ẹnreṭi gé 'dāá, kọpi ní 'yozú ìri ní kínĩ, “Mí ũlũ 'bá ní mívé tā.” Ālēkīzándā ní drī 'bāzú 'bá rī pi ã újíkí kírì, 'i ũlũ rí tā 'i ngaápi rī.

34 'Bo 'bá rī pi ká nījì áamá 'yozú kínĩ, Ālēkīzándā ri Yāhūdīgú, kọpi ní í'dózú útrészú ụ'dúkọ be uru 'dāá kínĩ, “Ātémī ri ǎmbúgu 'bá Ēfésō vé rī pi vé ni!”

35 Ūgalaku riipi tā kūrú rī vé rī sīpi rī ní 'bá rī pi ugazú újízú kírì, ìri ní 'yozú kínĩ, “Īmi 'bá Ēfésō vé 'dī'bée, 'bá ǎngū nōri agá rī pi ǎrēvú céré nīkí rá 'yozú kínĩ, 'bā ri jó múnjú Ātémī vé rī ütē nī. Kọpi nīkí rá 'yozú kínĩ, írā í'dépi 'bū gélésīla rī, í'dé vūrā nōri gé, 'bá rī pi ní rií ñjījī múnjú Ātémī rú 'dī.

36 Tā 'dīri ìri tā áda, 'bá ǎzi ícọ gǎá ku, lē ĩmi adrikí kírì, ã 'dekí tā gá mbēlējá ku.

37 Āgō ĩmi ní íjì nō'bée ũgūkí ngá 'bávé jó múnjú vé rī agá rī kuyé, kọpi u'dakí kpá 'bávé múnjú Ātémī ri kuyé.

³⁸ Dēmētīrīyō pi ívé 'bá ẽzị vé rĩ pi be, dō kōpi tã be anigé 'bá 'dĩ'bée be, jó tã lizú rĩ anigé, 'bá tã lị 'bá rĩ pi kpá anigé, kōpi tã rĩ lị nĩ.

³⁹ 'Bo dō tã āzi ìmĩ ẹsị agá túngú ni anigé ìmi lēkí átá, 'bá ri 'bá tã ụsũ 'bá kūrú agá rĩ pi ícọ tã 'dĩri útú nĩ.

⁴⁰ Tã 'bá ní ìgānyāzú ụ'dụ āndrũ rĩ agá nōri, ìri sē ì tã lị ānị 'bá drịgé. 'Bá ícókí 'bá úná tã 'dĩri agásĩ bā ku, ā'diātāsīyā tã 'bá ní ìgānyāzú 'dĩri vé ífífí 'dāáyo."

⁴¹ Ūgalaku rĩ kã tã 'dĩri 'yoó 'dínì, ìri ní kúru 'yozú kīnĩ, 'bá rĩ pi ã ayikí 'dīisĩ rá.

20

Páũlũ ẹlì mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ, āzini Gīrīkī vé rĩ agásĩ

¹ Ìgānyāngárá 'bá rĩ pi ní rizú útrézú 'dĩri kã újí, Páũlũ ní 'bá Yēsũ ã pámvú ūbĩ 'bá rĩ pi zizú ímúzú 'í vúgá nōó, ìri ní kōpi ẹsị ímbázú. Ìri ní 'yozú kīnĩ, mōdó ìmi ní, ìri ní kúru 'dezú mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ gé.

² Páũlũ ri ẹcị mụzú kūrú rĩ pi agásĩ, ri 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi ẹ ẹsị ímbá mụzú, kúru ìri ní cazú āngũ Gīrīkī* vé rĩ gé,

³ adri caá 'dāá mbāá na. Páũlũ útú 'i lēzú mụzú Sírīyā gá kúlúmgbá sī, 'bo Yāhūdī rĩ pi ní ìri ã tã líí rĩ sī, ụsũ, gō 'i újá, 'dụ lẹtị ẹlìpi mụzú āngũ Mākēdōnīyā vé rĩ agásĩ rĩ.

* **20:2 20:2** *Āngũ Gīrīkī vé rĩ*: Índrézú Páũlũ 'de mụy kūrú Kōrínītō vé rĩ agá, āngũ Ākáyā vé rĩ agá. Ākáyā ri āngũ Gīrīkī vé rĩ agá.

4 'Bá mu'ba Páulũ be trũ rĩ pi, Sõpátã Páyírãsĩ mvõpĩ íngápi Běréyã gá rĩ 'i, Ārĩsītārúkõ 'i, Sěkúndã 'i, 'bá 'dĩ'bée íngákí Tēsālōníkē gá, Gáyõ 'i, Tĩmõtáyõ 'i, 'bá 'dĩ'bée íngákí Děrebē gá, Tũkíkõ 'i, Tõrõfímũ 'i, 'bá 'dĩ'bée íbíkí íngá ãngũ Ęzĩyã vé rĩ agá.

5 'Bá 'dĩ'bée 'dekí mužú drĩdrĩ, kõpi muží 'bã tēé Tūrówã gá.

6 Ụ'dụ ĩ ní Ụmũ Pángã ni 'Bãá Údrá ku rĩ nyazú rĩ ã vùdrĩ gé, 'bá ní tuzú kúlúmgbã agá Pĩlípõyĩ gé 'dãgá, 'bá ní dezú mužú. 'Bá tukí ěcĩ caá ụ'dụ tõtõwũ, 'bá cakí mužú kõpi ịsụ Tūrówã gá, 'bá adrikí caá 'dãã ụ'dụ ẹzĩrĩ.

Íngákí Ęwũtíkõ ri gõó ídri rú drãngará gálēsĩ kũrũ Tūrówã vé rĩ agá

7 Kã mužú adrii ụ'dụ Sãbátã vé rĩ gé ùndrésĩ, 'bá ní 'bã úmúzú céré vũrã ãlu gé pángã Úpí vé rĩ nyangará gá. Páulũ ní í'dózú tị sězú 'bá rĩ pi ní, drũ 'dĩni, ĩri ní lēé mužumũ rĩ sĩ, sē tị rĩ caá cĩmgbá ịnịjã ágágá.

8 Ụ'yũkí lám bã kárakarã jó 'bá ní tuzú úrízú ụrũgégé rĩ agá 'dãã.

9 Páulũ kã rií tị rĩ sēé mužú sã be ãco, kẹrĩmvã Ęwũtíkõ úrĩ ívé rĩ kú sũbã gá, 'de ụ'dụ gé kpílĩkpílĩ, ĩri ní í'dézú jó ã 'a na ụrũgégé rĩ gé 'dãásĩ vũgã nõó. 'Bá rĩ pi kã ĩri ingãá, ịsụ ãkũdē drã gí.

10 Páulũ ní ịsízú ímúzú ụrũ 'dãásĩ vũgã nõó, ĩri ní ọvũzú, u'dezú ãvũ rĩ ruzú, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Īmi újíkí kírĩ, 'bá ãzi ã ngo ku, Ęwũtíkõ ri ídri rú.”

11 Kúru Páülũ pi ní gōzú tuzú jó agá urugégé 'dǎá, ĩri ní pánga í'dúzú ũndĩzú, kōpi ní nyazú trú. Páülũ átá cĩmgbá cazú ỳ'bútĩjǎ gá, ĩri ní kúru 'dezú mužú.

12 'Bá Yēsũ rĩ ẹ'yĩ' 'bá gí rĩ pi ní kēřĩmvá rĩ jizú mužú 'bētĩ 'dǎá ídri rú, ǎyĩkō fụ kōpi ambamba.

Páülũ átá ívé tǎ ỳdũ drĩkoma Ēfēsō vé rĩ pi ní

13 Páülũ ỳsũ, lě mužú pá sĩ křrú Ásō vé rĩ gé 'dǎá. Kúru 'bá ní 'dezú mužú drĩdrĩ kũlúmgbá sĩ Ásō gá 'dǎá, vũrǎ 'bá ní mužú 'bǎ řsúzú Páülũ pi be rĩ gé.

14 Páülũ caá 'bǎ řsú Ásō gá 'dǎá, ĩri ní tuzú kũlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú Mĩtĩléně gá 'dǎá trú.

15 Kǎ mužú adrii drũ 'dĩni, 'bá ní 'dezú mužú kũlúmgbá rĩ sĩ, 'bá ẹřĩkĩ mužú ǎngũ 'i lĩpi kú ngu yĩř agá Kĩyósĩ vé rĩ ǎ gǎrǎ gá sĩ. Kǎ mužú adrii drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Sǎmósĩ gé. Ụ'dú 'dĩri ǎ vũdrĩ gé drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Mĩlétō gá.

16 Páülũ ỳsũ ándúrú kĩnĩ, 'í lě agaá křrú Ēfēsō vé rĩ ǎ gǎrǎ gá sĩ, ǎ'diātǎsĩyǎ 'í lě sǎ izaá ǎngũ Ẹzřiyǎ vé rĩ agá 'dǎá ku. 'Í lě mužú mbělě mbělě, 'í ca rĩ Yērúsǎlémǎ gá, ícō dō rá, ỳ'dú Pēnĩtikósĩtǎ vé rĩ ẹ řsú rĩ 'i 'dǎlé.

17 'Bá kǎ caá Mĩlétō gá 'dǎá, Páülũ ní ỳ'dúkō pězú mužú drĩkoma kǎnĩsǎ vé rĩ pi ní Ēfēsō gá 'dǎá, lě kōpi ẹ ímúkĩ 'í vúgá nōō.

18 Kōpi kǎ ícá, Páülũ ní 'yozú kōpi ní kĩnĩ, "Lókĩ má ní ícázú ǎngũ Ẹzřiyǎ vé rĩ agá, 'bá ní adrizú ĩmi be rĩ gé, ĩmi nřĩkĩ mávé adringárá rá.

19 Yāhúđĩ rĩ pi ã ụrụkọ 'okí ma ũnjí, sē má ní ịzāngā ambamba, 'bo á 'bā ma kú mādā, á ri ẹzi ngaá Úpí ní.

20 Īmi nĩkí rá, má ní tị Múngú vé rĩ ũlūngará gá, má ũzụ ĩmi ní tã āzi āluṅáni kuyé, á ri tã rĩ ímbá gúnyá agá, āzini ĩmivé 'bẹtị āsámvú gé sī.

21 Á 'yo Yāhúđĩ rĩ pi ní, āzini 'bá adri'bá Yāhúđĩ rú ku rĩ pi ní tã ũkpó ũkpó, lē kọpi ã újákí ẹsị ũnjĩkānyā agásí rá, kọpi ẹ ẹ'yĩkí Múngú ri, āzini kọpi ẹ ẹ'yĩkí Úpí Yésụ Kúrísítō ri.

22 “Sụ Índrí Uleteré rĩ ní lūú má ní rĩ tịni, á lē nóni mụy Yẹrúsālémā gá, 'bo á nị kuyé dō tã ngóni ri mụ 'i nga má be 'dálé nī.

23 Kūrú ālu ālu má ní cazú rĩ agá, Índrí Uleteré rĩ ri ũlūú má ní kīnī, ĩ ma 'du 'be ịzāngā nya jó āngū ũ'yīzú rĩ agá.

24 'Bo tã ngóni ri dō 'i nga má be nī, má ũsụ ku, á lē ẹzi Úpí Yésụ ní sēé má ní rĩ ngaá caá ụđđ gé. Ẹzi ịri ní sēé má ní nōri, ma ri ụ'dụkọ múké Múngú vé ẹsị múké vé rĩ ã tã ũlū mụzú.

25 “Á ri ẹcị mālūngā Múngú vé rĩ ã tã ũlūú ĩmi ní, 'bo á nị rá ĩmi āsámvú gé 'dīgé, 'bá āzi gō ma ndree dđi ku.

26 Āndrū sī á lē 'yoó ĩmi ní 'díní, 'bá rĩ sē dō 'i fí drāngará 'dání'dání rĩ agá, adri mâ tã kuyé.

27 Ā'diātāsīyā má ũlū ĩmi ní tã Múngú ní lēé rĩ pi ārēvú céré rá.

28 “Lē ĩmi ũtēkí ĩmi ũtētē, āzini ĩmi ũtēkí kābīlō Índrí Uleteré rĩ ní sēé kuú ĩmi drígé rĩ pi ũtētē. Lē ĩmi úcékí kābīlō Múngú vé adri'bá kānísā agá, ịri ní jeé ívé ārí sī rĩ pi.

29 Á nǐ rá úmvúlésĩ á mụ dō gí, 'bá ụrukọ ímụ ífí ìmi ǎsámvú gé sǔ ǎrākíla tịnị, kọpi ímụ kǎbílō rī pi 'o ùnjí.

30 Ìmi ǎsámvú gé 'dǐgé, 'bá ụrukọ ímụ tǎ ùnjō vé ni ùlū, kọpi lēkí 'bá rī pi ǎ ǎ'yǐkí tǎ ì ní ríi ùlūú rī áyu.

31 Lē ìmi ndrekí múké! Ìmi ígákí tǎ má ní adrizú ìmi ǎsámvú gé nōgó cazú ílǐ na 'dǎri, á 'bǎ ẹsị rizú ìmi ímbázú ỳtúnjá pi ìnịnjá be mǐndrẹ be mị gé, ìmi adrikí rí ùkpó ùkpó ìmivé ẹ'yǐngará agá.

32 “Á ku nóni ìmi Múngú drǐgé, ìrivé ẹsị múké rī ǎ adri ìmi be, ǎ sē ìmi ǎ adrikí ùkpó ùkpó, ǎ sē ìmi ní ngá múké, ìmi ǎlēkí rí anjǐ ìri ní ỳpēé gí rī pi be trụ.

33 “Á 'bǎ ẹsị 'bá ǎzi vé mǔfēngǎ drǐgé kuyé, dōku 'bá ǎzi vé bōngó drǐgé kuyé.

34 Ìmi nǐkí rá, á ri ẹzị ngáá drǐ mávé nōri sǐ, mà ìzǎ kozú, ǎzini 'bá má ní rizú ẹzị ngazú kọpi be trụ rī pi ẹ ìzǎ kozú.

35 Ẹzị céré má ní ngáá rī pi agásǐ, má i'da ìmi ní létì ẹzị ngazú, ìmi kokí rí 'bá ùkpō ǎkó rī pi ẹ ìzǎ ǎnǐ. Ìmi ígákí Úpí Yésũ vé tǎ ìri ní 'yoó 'dǎri kǐnǐ, “Bá riipi ngá sēepi rī, ìri tǎkírǐ ịsụ 'bá ngá ẹ'yǐpi rī ndē rá.”

36 Páulū kǎ átángá 'dǐri átá, kọpi ní kǔmūcǐ ỳtǐzú 'bá 'dǐ'bée be trụ, ìri ní Múngú ri zizú.

37 'Bá rī pi kǎ ríi Páulū ri u'deé ẹzịi bēdrǐ sǐ, kọpi ngakí céré ríi ngoóngo.

38 Kọpi céré adrikí kú ìzǎngǎ sǐ, ǎ'diātǎsǐyǎ Páulū ní 'yoó kǐnǐ kọpi ícókí 'i ndreé dǐi ku rī

sî. Kôpi ní kúru Páũlũ ri jizú mužú kũlúmgbaga 'dǎá.

21

Páũlũ 'de mužú Yẽrusǎlémã gá

¹ 'Bá kǎ 'bá kǎnísǎ vé drĩkoma rú Ēfésõ vé rĩ pi kuú, 'bá ní tuzú kũlúmgbaga agá, 'bá ní mužú pĩri cazú Kósĩ gé. Kǎ mužú adrií drũ 'dĩni, 'bá ní cazú Rõdésĩ gé, kúru 'bá ní gõzú 'dezú mužú Pátarã gá.

² 'Bá ní kpá gõzú tuzú kũlúmgbaga agá, 'bá ní mužú ãngũ Fõnísĩyã vé rĩ gé.

³ 'Bá ní ãngũ 'i lĩpi kú ngu yĩi agá ĩ ní zĩi Sáyĩpũrǎsĩ rĩ ndrezú, 'bá agakĩ ĩrivé wõõkõ ándrelé rú rĩ gélésĩla, 'bá ní mužú Sírĩyã gá. 'Bá mužú sũ Táyã gá, vũrã ĩ ní rizú ngá kũlúmgbaga agá rĩ pi u'duzú ãmvé rĩ gé.

⁴ 'Bá ĩsũkĩ 'bá Yẽsũ ã pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi 'dǎgá, 'bá adrikĩ kôpi be caá ú'dú ézĩrĩ. Índrí Uletere rĩ ású kôpi, kôpi 'yokĩ Páũlũ ní kĩnĩ, lẽ Páũlũ ã mužú Yẽrusǎlémã gá 'dǎlé ku.

⁵ 'Bávé sǎ adrizú 'dǎgá rĩ kǎ deǎ, 'bá ní 'dezú mužú. 'Bá Yẽsũ ã pámvú ũbĩ 'bá rĩ pi ãrẽvú céré, ĩvé ũkú rĩ pi be, ĩvé anjĩná rĩ pi be, kôpi jĩkĩ 'bá fũzú kũrú rĩ agásĩ cĩmgbá cazú yĩi tĩ gé 'dǎá, 'bá ní kúru kũmũcí ũtĩzú Múngú ri zizú.

⁶ 'Bá ní kúru kôpi eziizú, 'bá ní tuzú kũlúmgbaga agá, kôpi ní ĩ újázú gõzú 'bẽtĩ.

⁷ 'Bá ní ngazú Táyã gá 'dǎgá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá mužú sũ Põtõlẽmisĩ gé, 'bá ní 'bá õgũpĩi Yẽsũ ri ẽ'yĩ 'bá gĩ rĩ pi eziizú, 'bá adrikĩ kôpi be 'dǎgá 'yéná ú'dú ãlu.

8 Kã muḡ adrií drũ 'dîni, 'bá ní 'dezú muḡú kũrú Sîzerîyã vé rĩ gé, 'bá muḡí adrií Pîlípũ vé ãngá. Pîlípũ ri 'bá ú'dúkó múké Múngú vé rĩ ùlũúpi ní, ìri 'bá ì ní ùpêé ézîrî ri'bá ãnyãngã awa'bá Yêrúsâlémã gá 'dãlé rĩ pi vé ógúpi.

9 Pîlípũ ri anji ùkú be sụ, kôpi céré ãgõ ãkó, kôpi ri tâ Múngú ní ùlũú kôpi ní rĩ ùlũ 'bá rĩ pi ní.

10 'Bá adrikí kũrú Sîzerîyã vé rĩ agá 'dãá ú'dú be kárakarã, nèbî ãzi rú ni Ægábũ 'i, íbî ímú ãngũ Yũdáyã vé rĩ gélésî.

11 Ágó rĩ kã ímú 'bã ndrengará gá, í'dú Páulũ vé gõ rií 'yîi úpîlé gá rĩ, úmbé 'î pá ãní, ãzini 'î drî ãní, ìri ní 'yozú kîñî, "Índrî Uletere rĩ lũ má ní kîñî, 'Ambugu Yãhúđî rĩ pi vé Yêrúsâlémã gá rĩ pi ímú gõ nõri vé é'dîpa rụ, kôpi ìri úmbé, kôpi ìri sê 'bá adri'bá Yãhúđî rú ku rĩ pi drîgé." "

12 'Bá kã tâ 'dîri yîi, 'bã 'bá Yésũ ri ẹ'yî'bá gí rĩ pi, 'bá adri'bá ãngũ 'dãri agá rĩ pi be, 'bá mãkí Páulũ ri, 'bá kîñî, ã mu Yêrúsâlémã gá 'dãá ku.

13 Kúru Páulũ ní újázú kîñî, "Ngã ìmi ní rizú ngozú rĩ ã'di? Æzini ngá ìmi ní rizú ìzãngã sêzú mã éşî agá 'dîni rĩ ã'di? Á lë 'bá ãzi ã uga ma ku. Má ã'yî úmbéngará rĩ rá, ãzini má ã'yî muḡ drãá Yêrúsâlémã gá Úpí Yésũ vé rụ ã tâ sî rá."

14 'Bá kã ndreé 'bá ícókí Páulũ ri ugaá 'bã ku, 'bá ní kúru ìri oyuzú. 'Bá ní 'yozú, "Úpí ã 'o tâ rĩ sũ 'î éşî ní lëé rĩ tîñî."

15 Tã 'dîri ã vudrî gé, 'bá ní 'bávé ngá pi ùdrõzú, 'bá ní 'dezú muḡú Yêrúsâlémã gá.

16 'Bá Yēsũ ã pámvú ũbĩ'bá adri'bá kũrú Sīzerĩyã vé rĩ agá rĩ pi ã uruko jikí 'bâ mužú Mēnēsónã vé ãngá. Mēnēsónã íbí ímú Sáyípũrāsī gélésī, ĩri ĩnógósī 'bá Yēsũ ri ẽ'yĩpi gí ní.

Páũlũ ca Yērúsálémã gá

17 'Bá kã caá Yērúsálémã gá 'dãá, 'bá ẽdrĩpĩ, ãzini 'bá ọmvúpĩ ẽ'yĩkí 'bâ drĩ ĩrĩ sī.

18 Kã mužú caá drũ 'dĩni, 'bá ní ngazú mužú Páũlũ pi be Yókóbũ ri ndrezú, 'bá cakí ĩsú 'bá ambugu rĩ pi céré 'dãlé anigé.

19 Páũlũ ní kọpi ẹzizú, ĩri ní tã Múngú ní 'oó 'bá adri'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé, ú'dúkọ múké 'í ní ũlũú rĩ ã tã sī rĩ ũlũzú kọpi ní céré.

20 'Bá rĩ pi kã tã 'dĩri yĩ, kọpi íngúkí Múngú ri rá. Kúru kọpi ní 'yozú Páũlũ ní kínĩ, "'Bá ẽdrĩpĩ, 'í ndre drĩ ká, Yāhũdĩ élfũ kárakará ẽ'yĩkí Yēsũ ri rá, kọpi céré 'bãkí ẹsĩ rizú tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ 'duzú ngazú.

21 Yāhũdĩ Yēsũ ri ẽ'yĩ'bá gí Yērúsálémã gá nõgó rĩ pi yĩkí kínĩ, mi ri Yāhũdĩ adri'bá 'bá adri'bá Yāhũdĩ rú ku rĩ pi ãsámvú gé rĩ pi ímbá kínĩ, kọpi ã 'dukí tãĩmbĩ Mósẽ vé rĩ ngaá ku, kọpi ã sėkí ĩvé anjĩná rĩ pi ã ágélé ẽ tĩ úlĩ ku, dõku kọpi ã 'dukí mēre Yāhũdĩ rĩ pi vé rĩ ngaá ku.

22 'Bo nóni kọpi yĩkí kínĩ, mí ícá nõgó gí, 'bâ 'okí rí íngóni?

23 Lẽ mĩ 'du tã 'bá ní lũú mí ní rĩ ngaंगा. Āgõ uruko'bée sũ 'bá ãsámvú gé nõgó sőkí ándúru

ũyō* Múngú ẹndrẹti gé.

24 Ɔmi ngakí mujú ągō 'dĩ'bée be trú, Ɔmi 'okí lā'bĩ rú'bá ũjĩzú adrízú uletere rĩ kọpi be trú. Mí ũfē mũfēngā ĩ ní kọpi ẹ drĩ'bí fazú rĩ ũfēfē, 'bá ąlu ąlu ą nĩ rí 'yozú kínĩ, tǎ ĩ ní 'yoó mĩ tǎ sĩ 'dĩri adri tǎ ąda ku, mi 'bá riipi Mósē vé tǎimbĩ 'dụpi ngaápi ni.

25 “'Bá sĩkí kọkọbĩ sēé 'bá adri'bá Yǎhúdĩ rú ku Yésũ ri ẹ'yĩ'bá gí rĩ pi ní. 'Bá kǎnĩ, lē kọpi ą nyakí ínǎ ĩ ní sēé ngá ĩ ní údé múngú rú rĩ pi ní rĩ ku, kọpi ą nyakí ąnyǎpá ĩ ní ąrĩ ni lị dǎá vũgá kuyé rĩ ku, kọpi ą nyakí ąnyǎpá ĩ ní umbe ni pií drǎá drĩ sĩ rĩ ku, kọpi ą 'bǎkí ọwũ ku.”

26 Kúru kǎ mujú adrii drũ 'dĩni, Páũlũ pi ní ngazú mujú ągō sụ 'dĩ'bée be trú, kọpi ní lā'bĩ rú'bá ũjĩzú ule rĩ 'ozú. Kúru Páũlũ ní 'dezú mujú Jó Múngú vé rĩ ągá 'dǎá, ĩri ní ụ'dụ rú'bá ũjĩzú rĩ vé ẹngará ą tǎ lũzú kọpi ní, ą zǎkí rí 'bá ąlu ąlu ní rọbọᅇ.

Páũlũ vé rụngára

27 Ụ'dụ ẹzĩrĩ rú'bá ũjĩzú rĩ kǎ lēé ẹẹẹẹ, Yǎhúdĩ urukọ íngá'bá ąngũ Ẹzĩyǎ vé rĩ gé rĩ pi ndrekí Páũlũ ri Jó Múngú vé rĩ ągá 'dǎá. Kọpi íngákí Páũlũ drĩgé, kọpi rúkí ĩri,

28 kọpi ní í'dózú útrézú ụ'dúkọ be uru 'dǎá kínĩ, “Ɔmi 'bá Ɔsērelē vé 'dĩ'bée, Ɔmi kokí 'bá ĩzǎ! Ągó 'dĩri ímbá 'bá rĩ pi ąngũ rĩ pi ągásĩ céré kǎnĩ, 'bávé 'bá rĩ pi ụnjí, ązini 'bávé tǎimbĩ rĩ ụnjí, ązini 'bávé Jó Múngú vé uletere nōri ụnjí. Íjĩ 'bá

* 21:23 21:23 Sōkí ąndúru ũyō: 'Í lǎ tǎ Yǎhúdĩ rĩ pi ní ũyō sōzú rĩ búkũ Kǎlǎfe vé rĩ ągá. Kǎlǎfe 6:1-27.

adri'ba Yāhūdī rū ku rī pi ímú Jó Múngú vé rī ã bóró gá nõó ímú vūrã uletere rī izaá ícá āzāvũ rú.”

²⁹ Ā'diātāsīyā kōpi ndrekí ándúru Tōrōfímũ Ēfēsōgú rī rikí adrií Páulũ be trų kŕurú agá 'dãá, kōpi ũsŭkí déna Páulũ íjĭ Tōrōfímũ rī ímú Jó Múngú vé rī agá nĩ.

³⁰ 'Bá kŕurú agá rī pi ārėvú céré íngákí Páulũ drĭgė ũnjĭ ũnjĭ, 'bá rī pi ínjúkí vūrã āndiāndí ni pi agásĭ, kōpi ruĭkí Páulũ ri, ízėkí ĩri ĩfũú Jó Múngú vé rī agásĭ āmvė. Koro kōpi ní kĕĕtĭ kání rī vé rī pi ũpĭzú.

³¹ 'Bá rī pi kã lėé kōdô Páulũ ri 'dĭjĭ drãá, koro ũ'dŭkô ní cazú ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé† íngápi Rómã gá rī vúgá 'dãá kĭnĩ, 'bá Yĕrúsãlémã vé rī pi ĩgãnyãkí kuú ũnjĭ ũnjĭ.

³² Koro ĩri ní ívé ũgalaku rī pi zĭzú āngáráwá rī pi be, kōpi ní njuzú muzú 'bá bĭtrĭká rī pi āsámvú gé 'dãá. 'Bá ĩgãnyã'bá rī pi kã ũgalaku āmbúgú rī ndree ívé āngáráwá rī pi be, kōpi kukí Páulũ vé fungará āní.

³³ Ũgalaku āmbúgú rī ní Páulũ ri ruzú, ĩri ní tãĭmbĭ sėzú kĭnĩ, ā úmbėkí Páulũ ri ímvė ĩrĭ sĭ. ĩri ní 'bá rī pi zĭzú kĭnĩ, “Ágó nōri ā'di 'i? Ágó rī 'o ā'di ā tã?”

³⁴ 'Bá rī pi uruĭkô ngakí rií útrė ũ'dŭkô be uru 'dãá létĭ be āndiāndí. 'Bá rī pi ní rií útrė ũ'dŭkô be uru 'dãá rī sĭ, sė ũgalaku āmbúgú rī ĩsú tã pĭrĭ Páulũ vé tã sĭ kuyé. ĩri ní tãĭmbĭ sėzú kĭnĩ, ā

† 21:31 21:31 Ũgalaku āmbúgú āngáráwá rī pi vé rī: ĩri āngáráwá élfũ ālu rī pi ě drĭ kóopi ni.

jìkí Páũlũ ri vũrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá.

³⁵ Páũlũ kã mužú caá vũrã ã ní rizú tuzú mužú urugégé 'dãá rĩ gé, 'bá bĩtrĩká rĩ pi ãngányãkĩ ãnjĩ ãnjĩ, ãngáráwá rĩ pi ní Páũlũ ri 'duzú mužú kídĩ sĩ, 'bá bĩtrĩká rĩ pi ã 'okí rĩ ãrĩ ãnjĩ ku.

³⁶ 'Bá bĩtrĩká 'dekĩ mužú Páũlũ ã vudrĩ gé sĩ, kôpi rikĩ útré ú'dúkó be uru 'dãá kĩnĩ, "Ã 'dĩkĩ ãrĩ drãá rá, ã 'dĩkĩ ãrĩ drãá rá!"

Páũlũ átá ívé tã 'bá bĩtrĩká rĩ pi endrĩtĩ gé

³⁷ ãngáráwá rĩ pi kã lée Páũlũ ri jĩjĩ fĩ vũrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dãá, Páũlũ ní ãgalaku ãmbúgú rĩ zizú kĩnĩ, "Mĩ nyo ícò ma ã'yĩ átángá átá rá?"

ãmbúgú rĩ ní 'yozú Páũlũ ní kĩnĩ, "Mĩ ícò átángá rĩ átá Gĩrĩkĩ tĩ sĩ rá?"

³⁸ Mĩ adri nyo Ējēpētōgú ándúru waápi ásé agá ãrĩ'bágú rú 'bá ãngũ ú'dĩ'bá ni pi be élfũ sũ (4,000) rĩ 'i kuyé?"

³⁹ Páũlũ ní újázú kĩnĩ, "Ma Yãhũdĩgú, tĩkĩ ma kũrũ Tãrãsisã vé rĩ agá, ãngũ Kĩlĩkĩyã vé rĩ agá, kũrũ 'dĩrĩ ã rú kũkũ. Mĩ ã'yĩ ma, mã átá 'bá rĩ pi ní."

⁴⁰ ãgalaku ãmbúgú rĩ ní 'yozú Páũlũ ní kĩnĩ, "Mĩ átá." Kũru Páũlũ ní pá tuzú vũrã ã ní rizú tuzú mužú urugégé rĩ gé 'dãá, ãrĩ ní drĩ 'bãzú 'bá bĩtrĩká rĩ pi ã ãjĩkĩ kĩrĩ. 'Bá rĩ pi kã újĩ kĩrĩ gĩ, ãrĩ ní kũru átázú kôpi ní ãrãmãyĩkĩ tĩ sĩ.

22

1 Páülũ ní 'yozú 'bá bítríká rĩ pi ní kĩnĩ, “Má édrípìì má étépìì, ìmi yìkí drĩ ma ká, mà ùlũ mávé tã ìmi ní.”

2 Kòpì ká yìì Páülũ átá ì ní tã rĩ Àrāmáyìkì tì sī, kòpì újìkì cére kírì. Kúru Páülũ ní 'yozú kĩnĩ,

3 “Ma Yāhúdīgú, tìkì ma kūrú Tārāsísā vé rĩ agá, āngū Kílìkíyā vé rĩ agá, á mba Yērúsālémā agá nōgó. Gāmālīyélē ímbá ma, á nī tǎimbì 'bá é'bípìì vé rĩ múké múké, āzini á 'bā ésí cére rizú Múngú rì ìnjìzú, sū ìmi ní ríì ìnjì àndrū nōri tìjì.

4 Má ọcụ 'bá Yēsū ā pámvú ùbì' 'bá rĩ pi ùnjì ùnjì, ú'dìkì uruko' 'bée ùdrāá rá. Má uru ùkú rĩ pi āgō rĩ pi be ìjì ímú ú'bé jó āngū ù'yìzú rĩ agá.

5 Átálágú āmbúgú atala rĩ pi drīgé rĩ, āzini 'bá rì' 'bá tã lì' 'bá rĩ pi be, kòpì ícò tã má ní ríì njeé nōri ẹtì rá. Ā'diātāsīyā á mụ kōkōbì é'yì kòpì vúgá jìì mụzú drìkoma adri' 'bá Dāmāsékē agá rĩ pi ní, mà mụ rì 'bá Yēsū rì é'yì' 'bá gí rĩ pi uruú ìjì ímú ọcụ Yērúsālémā gá.

6 “Má ní ríì mungára gá létì gé 'dīgé, má kã caá ìnyinā Dāmāsékē gá 'dāá, ācì ní dīzú 'bù gé 'dāāsī mà gārā ìmgbērēzú kūrū.

7 Má ní ngazú í'dézú vūgá, má ní ú'dúkọ yìzú, ú'dúkọ rĩ ní 'yozú má ní kĩnĩ, ‘Sáülā! Sáülā! Ngá mí ní rizú ma ọcụzú 'dínì rĩ ā'dì?’

8 Má ní zìzú, ‘Úpì, mì ā'dì 'i?’ Īrì ní újázú kĩnĩ, “Bá mí ní ríì ọcụ rĩ, ìrì ma 'i Yēsū Nāzērétāgú rĩ.’

9 ‘Bá má ní ríì mụú kòpì be trú rĩ pi ndrekì ācì dīpì rĩ rá, 'bo kòpì yìkì ú'dúkọ ríipì átápì má be rĩ kuyé.

10 “Má ní kúru zìzú, ‘Úpí, mâ 'o ã'di?’ Úpí ní 'yozú kīnī, ‘Í nga ụrụ, 'í mụ Dāmāsékē gá. 'Í ca dō 'dālé gí, tā ĩ ní lēé mī 'o rī, ĩ ũlū mī ní rá.’

11 Ācí dīpī āngū ĩngbērēēpī mâ gārā gá sī 'dīri, sē mâ mị ẹsī rá, 'bá mụ'bá má be trụ rī pi sekí ma mụzú Dāmāsékē gá 'dāá nī.

12 “Ágó āzi rụ ni Ānānyā 'i, ĩri ri adri Dāmāsékē gá 'dāá. ĩri 'bá Múngú ri ĩnjīpī ĩnjīnī nī, 'dụ tāmbị Mósē vé rī ngaá ĩndī, Yāhūdī adri'bá 'dālé rī pi ārēvú céré ĩnjīkí ĩri ĩnjīnī.

13 Ágó rī ní ímúzú pá tuzú mâ gārā gá, ĩri ní 'yozú kīnī, ‘Má ẹdrịpị Sáulā, mī mị ẹ zī 'i!’ Sā 'dāri gé, koro mâ mị ní 'i zīzú āngū ndrezú.

14 “Īri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Múngú 'bá ẹ'bípī vé rī ĩpē mī, mī nī rí tā 'í ẹsị ní lēé rī, mī ndre rí Yēsū 'Bá tā be Pịrị rī, āzini mī yị rí ĩrivé átángá ĩri ní átá rī.

15 Mī mụ rí tā mī ní ndreé mī mị sī, āzini mī ní yị mī bī sī rī ũlūú 'bá rī pi ní céré.

16 Ngá nóni mī ní ríí tēé rī ã'di? 'Í nga ụrụ, ā sēkí mī ní bātízīmū, mī ũjī mívé ũnjīkānyā rá, 'í zị Múngú ri.'

17 “Má kã ma újá gōó Yērusālémā gá 'dāá, á fi Jó Múngú vé rī agá Múngú ri zị, á ndre ĩndrīlīkí,

18 á ndre Úpí ri ĩndrīlīkí rī agá 'dāá, ĩri ní 'yozú má ní kīnī, ‘Í ku Yērusālémā ri mbēlē, ā'diātāsīyā mávé tā mī ní ũlūú rī, 'bá nōgó rī pi ā'yīkí ku.'

19 “Má ní újázú ĩri ní, ‘Úpí Yēsū, 'bá 'dī'bée nīkí rá 'yozú kīnī, á ri ẹcị Jó Múngú ri Zìzú rī pi agásī,

á ri 'bá Yésũ ri ẹ'yĩ 'bá gí rĩ pi uruú ù'yĩ jó ãngũ ù'yĩzú rĩ agá, á ri kòpi ùgbáá ùnjí ùnjí.

²⁰ Lókí ĩ ní Sètēfánō mívé tā ùlũupi rĩ 'dìzú drāzú rĩ gé, á tu pá 'dālé, má ã'yĩ tā nì ma 'ì, á ri 'bá Sètēfánō rĩ 'dì 'bá rĩ pi vé bōngó ùtēé ma 'ì.'

²¹ “Úpí ní kúru 'yozú má ní kīnī, “Í mụ, á lē mi pēé mụzú rárá rú 'bá adri 'bá Yāhúđi rú ku rĩ pi ǎsámvú gé.’ ”

²² 'Bá bītríká rĩ pi 'bākí bī rizú tā Páũlũ ní rii átá 'dīri yizú cīmgbá cazú Páũlũ ní ívé átángá 'dīri átázú dezu rĩ gé. Kúru kòpi ní í'dózú útrézú ú'dúkó be uru 'dāá, “ǎ 'díkí ĩri drāá 'dīisĩ rá, 'bá 'dīni 'dīri ícókí ĩri kuú adrii ídri rú ku!”

²³ 'Bá bītríká 'dī'bée rikí útré, kòpi unjekí ĩvé bōngó akoó rũkũ rĩ pi ùsĩ 'dīisĩ rá, ǎzini kòpi rikí fúrúndi úmvú yĩ uru 'dāá.

Páũlũ pi ǎngáráwá ǎmbúgu Rómā vé rĩ be

²⁴ Ūgalaku ǎmbúgu ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ ní tǎĩmbí sēzú, ǎ jikí Páũlũ ri mụzú vūrā ǎngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé 'dāá. Kīnī ǎ gbākí Páũlũ ri, ǎ gōkí ĩri zị, ǎ lũ rí tā 'bá rĩ pi ní rizú útrézú ívé tā sī rĩ.

²⁵ ǎngáráwá rĩ pi ká Páũlũ ri úmbé, lēé ĩri gbáá, Páũlũ ní ūgalaku rĩ zizú kīnī, “Tǎĩmbí ǎ'yĩ nyo kīnī ĩ Rómāgu gbā ịsụ ǎkũdē nķí ịrivé ūnjĩkányā kuyé 'dīni rá?”

²⁶ Ūgalaku rĩ ká tā 'dīri yị 'dīni, ĩri ní 'dezu mụzú ūgalaku ǎmbúgu rĩ vúgá 'dāá, ĩri ní 'yozú kīnī, “Ágó 'dīri Rómāgu píri, 'í lē ǎ 'okí ĩri íngóni?”

27 Ûgalaku ãmbúgú rĩ ní 'dezú mužú Páũlũ vúgá 'dãá, ĩri ní Páũlũ ri zizú kĩnĩ, “Í lũ má ní, mi Rómãgú?”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Ë, ma Rómãgú.”

28 Ûgalaku ãmbúgú rĩ ní 'yozú kĩnĩ, “Má ũfẽ mũfẽngã ãmbúgú, má ní ma újázú ícázú Rómãgú rú ãní.”

Páũlũ ní újázú kĩnĩ, “Tĩkĩ ma Rómãgú rú.”

29 Ængáráwá lě'bá Páũlũ ri uzĩ'bá rĩ pi kã yĩĩ kĩnĩ, Páũlũ ri Rómãgú, kôpi unjekĩ ĩ mužú 'dĩísĩ rá. Ûgalaku ãmbúgú rĩ kã nĩĩ áamá 'yozú kĩnĩ, 'í 'yĩ Páũlũ ri ímvě sĩ gĩ, sě ũrĩ gō fiĩ ẹsĩ ni gé ambamba.

Jĩkĩ Páũlũ ri Yãhũdĩ tã lĩ'bá rĩ pi ẹndrẹtĩ gé

30 Kã mužú adriĩ drũ 'dĩni, ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ lě tã Yãhũdĩ rĩ pi ní Páũlũ ri tōzú rĩ nĩĩ, ĩri ní Páũlũ ri oyuuzú, ĩri ní tãĩmbĩ sězú atala atala rĩ pi drĩgě rĩ pi ní 'bá tã lĩ'bá rĩ pi be, kôpi ã úmúkĩ ĩ céré vũrã ãlu gé. ĩri ní kúru Páũlũ ri íjĩzú pá tuzú kôpi ẹndrẹtĩ gé.

23

1 Páũlũ ní ãngũ ndrezú 'bá tã lĩ'bá rĩ pi vúgá 'dãá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Má ẹdrĩpĩ, á nga ẹzĩ Múngú ní ẹsĩ be múké cĩmgbá ícázú ụ'dụ ãndrũ rĩ gé.”

2 Koro átálágú ãmbúgú Ænãníyã ní 'yozú 'bá pá tu'bá Páũlũ ã gãrã gá rĩ pi ní kĩnĩ, kôpi ã sakĩ Páũlũ ẹ tĩ.

3 Páulũ ní 'yozú ïri ní kîñĩ, “Mí índré sũ ãbi ï ní njõó búya imve sî rî tîñi! * Múngú ri mi sa rá. Mí úrí mávé tâ liî sũ tâimbî rî ní lëé rî tîñi, 'bo mi mî ngúlúpí sî, 'í ñõ tâimbî rî gí, mí ní 'yozú ã sakí ma ãñi!”

4 'Bá pá tu' 'bá Páulũ ã gārã gá rî pi ní 'yozú kîñĩ, “Mí lë 'dîri átálágú ãmbúgú Múngú vé rî 'daá?”

5 Páulũ ní újázú kîñĩ, “Má édrípîi, á ñî kuyé 'yozú kîñĩ ágó 'dîri átálágú ãmbúgú, ã'diâtāsīyā sîkî Búkũ Múngú vé rî agá kîñĩ, 'Lë mî átá átángá ùnjî ïmivé drîkoma ïmi ruþpi rî ní ku.’”

6 Páulũ ñî áamá rá 'yozú kîñĩ, 'bá tâ li' 'bá rî pi ã uruḵo Sādókē, uruḵo' 'bée Fārúsî, ïri ní átázú ú'dúkó be uru 'dāá kîñĩ, “Má édrípîi, ma Fārúsîgú, má étépî ri Fārúsîgú. ïmi ri tâ li má drîgê má ní êsî 'bāá íngángará ídri rú drāngará gálésî rî drîgê rî sî.”

7 Páulũ kã tâ rî 'yoó 'dîni, tâ 'dîri íjî ágátá Fārúsî rî pi ãsámvú gé Sādókē rî pi be.

8 Sādókē rî pi kîñĩ, 'bá rî drã dô gí, gõ íngá ídri rú ku, kôpi kîñĩ, mālāyíkã 'dāáyo, índrî kpá 'dāáyo, 'bo Fārúsî rî pi ê'yîkî ïvé rî kîñĩ, ngá 'dî' 'bée céré anigé.

9 'Bá rî pi ní 'dózá útrézú ú'dúkó be uru 'dāá, Fārúsî tâimbî ímbá' 'bá rî pi ã uruḵo ungakí uru, kôpi 'dókî rîí ágátá gāá úkpõ sî kîñĩ, “'Bá ísúkî tâ ùnjî ágó 'dîri rú' 'bá gá kuyé. Sâ āzi sî, índrî, dôku mālāyíkã átá ïri be nî.”

* 23:3 23:3 *Ábi ï ní njõó búya imve sî rî*: ïri 'bá 'i 'bāápi 'bá pîri rú, 'bo riípi ùnjîkányã 'oópi ni. 23:5 23:5 Wűngará 22:28

10 Ægátá rĩ gō ícá ùnjí, sē ùgalaku ãmbúgú ãngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ùrĩ, ùsũ kòpi Páùlũ ri ùndĩ kpélékpélé. Ìri ní tǎimbí sēzú ãngáráwá rĩ pi ní, kòpi ã mụkí Páùlũ ri ípá 'bá 'dĩ'bée drìgé sī, kòpi ã jìkí ìri gōó vùlé vùrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dǎá.

11 Ìníná 'dǎri sī, Úpí Yēsũ ní 'i 'i'dazú Páùlũ ní, ìri ní 'yozú kīnī, “Páùlũ, lē mí 'o ùrĩ sī ku. Mí ùlũ mávé tǎ Yērusǎlémǎ gá nōgó gí, lē mí mụ kpá ùlũú Rómǎ gá 'dǎlé.”

Yǎhúdĩ rĩ pi líkí Páùlũ vé tǎ lēzú ìri 'dìzú

12 Kǎ mụy adrii drũ 'dĩni, ù'bùtịnǎ rĩ sī, Yǎhúdĩ rĩ pi úmúkí ì cére vùrã ãlu gé, kòpi sòkí ùyō kínī, ì nyakí ngá ku, ãzini ì mvukí ngá ku, ùdũ ni, ì 'dìkí dō Páùlũ ri drǎá ùgbále gí ká.

13 'Bá ì úmú'bá Páùlũ ã tǎ lí'bá rĩ pi vé kǎlǎfe aga pũkú sụ rĩ rá.

14 Kòpi ní ngazú mụzú atala atala rĩ pi drìgé rĩ pi vúgá 'dǎá, ãzini 'bá ambugu rĩ pi vúgá 'dǎá, kòpi ní 'yozú kínī, “'Bá sòkí ùyō, 'bá kīnī, 'bá ícókí ngá nyaá ku, ùdũ ni, 'bá 'dìkí dō Páùlũ rĩ drǎá ùgbále gí ká.

15 Kúru ìmi 'bá tǎ lí'bá rĩ pi, lē ìmi zìkí ùgalaku ãmbúgú rĩ, ẽ ìjì Páùlũ ri ìmi ẹndrẹtì gé. Lē ìmi 'bǎkí ìmi sũ ìmi lēkí ìrivé tǎ uzìjì nǎjì múké múké rĩ tịnì. 'Bá lēkí ìri 'dìjì, ìsù ícá drĩ vùrã tǎ lizú rĩ gé nōgó kuyé.”

16 'Bo Páùlũ ọmvúpì vé mvá ágó rú rĩ kǎ tǎ ì ní Páùlũ ã tǎ lizú 'dĩri yìjì, ìri ní njuzú mụzú vùrã ãngáráwá rĩ pi ní adrízú rĩ gé 'dǎá, ìri ní tǎ rĩ ùlũzú Páùlũ ní.

17 Kúru Páũlũ ní ùgalaku àlu àngáráwá rĩ pi vé rĩ zìzú ímúzú 'í vùgá nǒó, ìri ní 'yozú kīnī, “'Í jì mvá ágó 'dĩri mujú ùgalaku àmbúgú rĩ vùgá 'dǎá, mvá ágó rĩ tǎ be, lě lūú ìri ní.”

18 Kúru ìri ní mvá ágó rĩ jìzú ùgalaku àmbúgú rĩ vùgá 'dǎá.

Ùgalaku rĩ ní 'yozú kīnī, “Páũlũ ì ní 'yĩ rĩ zì ma mujú 'í vùgá 'dǎá, kīnī, mà íjì mvá ágó rĩ mí vùgá nǒó, à'diātāsīyā ìri tǎ be, lě lūú mí ní.”

19 Ùgalaku àmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ ẽ drị ruzú, ìri sezú gǎrǎ gá, ìri ní mvá ágó rĩ zìzú kīnī, “Tǎ mí ní lěe lūú má ní rĩ íngóni?”

20 Páũlũ ómvúpi vé mvá rĩ ní 'yozú ìri ní kīnī, “Ambugu Yǎhúđì vé rĩ pi lěkí ímú mi zì drị sī, mí jì rí Páũlũ ri pá tuú 'bá tǎ lị 'bá rĩ pi ẹndrẹtị gé, kọpi lěkí ì 'bǎá sụ kọpi lěkí ìrivé tǎ uzịjị nịjị múké múké rĩ tịjị.

21 'Bo lě mí à'yĩ kọpivé tǎ 'dĩri ku, à'diātāsīyā 'bá rĩ pi cekí ìri kú létị gé 'dǎá'dǎ, kọpivé kǎlǎfe agá pũkú sụ rĩ rá. Kọpi sǒkí ùyō kīnī, ì nyakí ngá ku, àzini ì mvukí ngá ku, ụđđụ ni, ì 'dịkí dō ìri drǎá ùgbále gí ká. Kọpi útúkí ì kú ùrě, kọpi ri tē yị, dō mi tǎ rĩ újǎ íngóni.”

22 Ùgalaku àmbúgú rĩ ní mvá ágó rĩ pězú mužú, ìri ní 'yozú mvá ágó rĩ ní kīnī, “À lūkí 'bá àzini 'yozú kīnī, mí ùlū má ní tǎ rĩ gí 'dini ku.”

Pěkí Páũlũ ri mujú Sizeriyyā gá

23 Kúru ùgalaku àmbúgú àngáráwá rĩ pi vé rĩ ní ívé ùgalaku ìrị ni pi zìzú ímúzú 'í vùgá nǒó, ìri ní 'yozú kọpi ní kīnī, “Lě ìmi ùpěkí àngáráwá

mụdđrũlũ ịrĩ, ịmi ụpẹkí kpá ăngáráwá nju'bá hūsánĩ sị ní pi pụkú ẹzịrĩ, ązini ịmi ụpẹkí ăngáráwá ọjụ be mụ'bée pá sị ní pi mụdđrũlũ ịrĩ, kọpi ả adrikí kuú ừrē, kădō caá sả ừrōmĩ ịnịnả vé ní gé, lē kọpi ả 'dekí mụụ Sịzérĩyả gá.

24 Ịmi sēkí Páulũ ní hūsánĩ, ịmi jikí ịri mụzú gávănả Félẹkĩsị vúgá 'dảá, ịmi ụtẹkí ịri mụzú múké."

25 Ầbúgú ăngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kọkọbị sịzú 'dini kĩnị,

26 Ma Kălăwũdịyō Lísịyả 'i, Gávănả Félẹkĩsị ị ní ịnịjị ịnịjị rĩ, á sē mí ní mōdó.

27 Yăhũdị rĩ pi rụkí ágó 'dĩri, kọpi lẹkí kōdō ịri 'dị' dị, má ní ịcázú mávé ăngáráwá rĩ pi be, má kả nịjị ảmả ịri Rómăgú, má ní ịri ẹrịzú kọpi drígé sị.

28 Á lē nịjị kọpi tōkí dō ịri ảsị, kúru má ní ịri jizú kọpivé 'bá tả lị' bá rĩ pi ẹndrẹtị gé.

29 Má ịsụ nịjị kìnị, tōkí ịri tảimbị ịvé rĩ ả tả sị, 'bo tả ảzi ị ní ịcózú ịri 'yịzú, dōku ịri 'dịzú ní 'dảáyo.

30 Kả ừlũú má ní kìnị, Yăhũdị rĩ pi likí ịri ả tả, kọpi lẹkí ịri 'dịjị, koro má ní ịri pězú mụzú mí vúgá 'dị. Á 'yo 'bá ịri tō' bá rĩ pi ní, má kìnị, lē kọpi ả ừlũkí tả kọpi ní ịri tōzú rĩ mí ẹndrẹtị gé.

31 Kúru ăngáráwá rĩ pi ní tả rĩ 'dụzú ngazú sị ị ní ẹzịjị ị ní rĩ tịnị, kọpi ní Páulũ ri jizú mụzú ịnịnả rĩ sị cĩngbả cazú Ầnịtịpătịrísị gé.

32 Kả mụụ adrií drũ 'dini, ăngáráwá ẹcị' bá pá sị rĩ pi ní ị ừjázú ịgōzú vúlé vữrả ăngáráwá rĩ pi ní adrizú rĩ gé nōó, kọpi kukí ăngáráwá nju'bá hūsánĩ sị rĩ pi jikí Páulũ ri mụzú nị.

³³ Kōpi kâ muų caá Sīzērīyā gá 'dālé, kōpi ní kōkōbī rī sēzú gávānā ní, kōpi ní Páulū ri sēzú drī ni gé.

³⁴ Gávānā ní kōkōbī rī lāzú, ĩri ní Páulū ri zizú kīnī, “Mí íbī íngá āngū ngōri gé?” Kā muų nīí áamá 'yozú kīnī Páulū íbī íngá Kīlīkiyā gá,

³⁵ ĩri ní 'yozú kīnī, “Ma ímú mívé tā yī, ĩsú ākūdē 'bá mi tō'bá rī pi ícákí nōgó gí.” Kuru ĩri ní tāimbī sēzú kīnī, ā jīkí Páulū ri jó āmbūgū vé Ēródē† ní ọtú sīj rī agá, ā ütēkí ĩri ütētē.

24

Tōkí Páulū ri Félēkīsī ẹnđrẹtị gé

¹ Kā muų adrii ú'dú tōwú ā vūdrī gé, átálágú āmbúgú Ānānīyā pi ambugu Yāhúđī rī pi vé rī pi ā uruko'bée be, Tērītúlā tāimbī nīipi ambamba rī be, kōpi ní ngazú muųú Sīzērīyā gá 'dāá, kōpi ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rī ũlūzú gávānā Félēkīsī ní.

² ĩ ní Páulū ri zizú fizú jó agá 'dāá, Tērītúlā ní tā ĩ ní Páulū ri tōzú rī njezú Félēkīsī ẹnđrẹtị gé, ĩri ní 'yozú kīnī, “Félēkīsī ĩ ní ĩnjī ĩnjī rī, 'í sē 'bávé āngū adri kīri lókí be āco, mí ní adrii úmī be rī sī, mí újā nōni 'bávé āngū ícá múké gí.

³ Āmbúgú 'bávé rī, 'bā āyīkō sī āmbúgú tā mí ní 'oó 'điri sī.

⁴ Á lē sēe mī ri āndēe kárakarā 'dīni ku, á mā mi, lē mī 'bā ẹsị múké 'bávé tā yizú sānjá be mādā.

† 23:35 23:35 Ēródē: Ēródē 'điri 'bāgú sà ĩ ní Yēsū ri tizú rī gé rī. 'Í lā Mātáyo 2:1-18.

⁵ “Bá ɪsúkí n̄jí áamá 'yozú kɪnĩ, ágó 'dĩri 'bá tã ũnjí 'oópì ní, ɪri ri 'bá rĩ pi ɪcĩcĩkĩ, sē Yāhūdī rĩ pi ri tã ũnjí 'o muzú vū drīgē sī céré. ɪri drīkoma 'bá ri' 'bá Yēsū Nāzērētāgú rĩ ã pámvú ũbĩ' 'bá rĩ pi vé ní.

⁶ ɪri ri Jó Múngú vé rĩ iza, 'bá ní ɪri ružú ānĩ. ('Bá lēkí ɪrivé tã liḡ sū tǎɪmbḡ 'bávé rĩ ní lēé rĩ tɪnḡ.

⁷ 'Bo āngáráwá rĩ pi vé āmbúgú Lísīyā ímú ũkpō be ɪri paá 'bá drīgē sī nĩ.

⁸ Sē tǎɪmbḡ 'bá ɪri tō' 'bá rĩ pi ní kɪnĩ, kōpi ē ímúkí tã rĩ ũlūú mí ɛndrētḡ gé nōgō.)^{*} Lē mī uzḡ ɪri, mī ícó n̄jí áamá 'yozú kɪnĩ tã 'bá ní ɪri tōžú rĩ, ɪri tã áda.”

⁹ Yāhūdī rĩ pi ngakí céré ā'yī kɪnĩ, tã Tērītúlā ní 'yoó 'dĩri, ɪri tã áda.

Páulū nje ívé tã Félēkīsī ɛndrētḡ gé

¹⁰ Kúru gávānā ní drḡ sužú Páulū vúgá 'dāá, ɪri ní 'yozú kɪnĩ, ã átá átángá rĩ. Kúru Páulū ní 'yozú kɪnĩ, “Á n̄jí rá ílí kárákará, mī 'bá riipi tã liḡpi ní āngū nōri agá, ma āyīkō sī mávé tã nježú mí ɛndrētḡ gé.

¹¹ “Mī ícó n̄jí áamá rá 'yozú kɪnĩ, mávé cangará Yērúsālēmā gá 'dālé rĩ vūdrī ní vū drī caá ú'dú mudrī drī ní ɪrī kuyé, á mu 'dālé Múngú ri zḡ.

¹² 'Bá ma tō' 'bá rĩ pi ɪsúkí ma āgátá gāngará gá 'bá āzi be Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá kuyé, á 'yo tã ũnjí 'bá rĩ pi ní ɪgānyāžú ānĩ Jó Múngú ri zḡ rĩ agá 'dāá kuyé, dōku kūrú agá 'dāá kuyé.

^{*} 24:8 24:8 Átángá véřēšḡ 6-8 agá 'dī' bée, búkū Ezi vé ɪ ní sī Gīrīkḡ tḡ sī drīdrī rĩ agá 'dāáyo, 'bo gōkí sī búkū Ezi vé vúlé rĩ agá rá.

13 Ngá ãzi lūúpi 'yozú kínĩ tã kòpi ní ma tōzú 'dĩri, ìri tã áda 'díní 'dāáyo.

14 “Má ã'yĩ rá 'yozú kínĩ, ma ri lẹ̀tì Úpí Yésù vé rĩ ã pámvú ùbĩ, 'bo kòpi kínĩ lẹ̀tì má ní ùbĩ 'dĩri adri lẹ̀tì áda rĩ kuyé. 'Bo ma ri Múngú 'bá é 'bípìì vé rĩ ìnjì, ma kpá ri tãimbì Mósè vé rĩ 'dụ nga, ãzini tã nẹ̀bì rĩ pi ní sǐ rĩ 'dụ nga.

15 Á 'bã ẹ̀sì Múngú drìgé, sù 'bá 'dĩ'bée ní 'bãá rĩ tìnjì, Múngú ri úmvúlésì 'bá tã 'o'bá pìrì rĩ pi inga drāngará gálésì rá, ãzini ìri kpá 'bá tã 'o'bá pìrì ku rĩ pi inga rá.

16 Ì'diātāsīyā ú'dụ cére ma ri ẹ̀sì 'bã tã pìrì 'ozú Múngú ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ãzini 'bá rĩ pi ẹ̀ndrẹ̀tì gé.

17 “Má adri ãmvé 'dãá ílì be kárakará, má ní kúru ímvízú ìgòzú mávé 'bá rĩ pi vúgá Yẹ̀rúsālémã gá nǒó, má ìjì mǔfēngā ímúzá ìndì mávé 'bá ngá ãkó rĩ pi ē ìzā kozú, ãzini má ímú Múngú ní rǒbǒjǒ zǎá.

18 'Bá ma tǒ'bá rĩ pi kâ ma ìsù Jó Múngú vé rĩ ã bóró 'dãá, ìsù ãkūdē á dẹ lã'bĩ mēre vé adrizú ãní ule rĩ vé tã gí. 'Bá bǐtríká rĩ pi má gārā gá 'dāáyo, 'bá rĩ pi ìgānyākí kuyé.

19 “‘Bo sâ 'dãri gé, Yāhūdī ụrụkọ anigé āngū Ẹ̀zīyā vé rĩ agá 'dãá, lē kòpi ē ímúkí ma tǒó nĩ, lē kòpi ē ímúkí pá tuú mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé nǒgó, kòpi ē ímúkí rí tã ùnjì ì ní ma tōzú rĩ 'yoó nĩ.

20 Lē mī zì 'bá nǒ'bée, kòpi ã lǔkí rí mí ní tã Yāhūdī rĩ pi vé 'bá tã lị'bá rĩ pi ní ìsù má rụ'bá gá ùnjì rĩ.

21 Sâ ãzi sǐ, kòpi ícọ ma tǒ mí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, tã má ní átá ú'dúkọ be ụrụ 'dãá, má ní 'yoó, “Bá ùdrā'bá gí rĩ pi íngá gǒ ídri rú rá rĩ sǐ.”

22 Félĕkĩsĩ ní Yĕsũ vé tã nĩĩ múké múké rĩ sĩ, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Āngáráwá rĩ pi vé ũgalaku āmbúgú Lísīyā ícá dō gí ká, ma íbí mívé tã lì ndō.” Kúru ĩri ní átángá rĩ ā 'yongárá ugazú.

23 ĩri ní tǎimbĩ sĕzú ũgalaku āngáráwá rĩ pi vé rĩ ní kĩnĩ, ā ũtĕkĩ Páŭlũ ri múké, 'bo ā oyuķĩ ĩri ěĉĩ āmvé ĩndĩ, ĩrivé ũndĩ rĩ pi ě ěĉĩķĩ rí ĩri ndree, ā kokĩ rí ĩri ě ĩzā bĕsĩnĩ.

'Yĩķĩ Páŭlũ ri jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yĩzú rĩ agá

24 Ʋ'dú mǎdā ā vudrĩ gé, Félĕkĩsĩ pi ní ímúzá ũķú ni Dŭrŭsílā Yāhúđĩzĩ rĩ be. ĩri ní Páŭlũ ri zizú ímúzá, kōpi ní bĩ 'bǎzú rizú tã Páŭlũ ní rií átá tã Kúrísítō Yĕsũ ri ě'yĩzú rĩ vé rĩ yizú.

25 Páŭlũ kā rií átá kōpi be tã 'ongárá pĩrĩ rĩ vé tã sĩ, tã 'bá rĩ ní 'i ũtĕzú rĩ vé tã sĩ, āzini Ʋ'dú ĩ ní ímú tã lizú rĩ vé tã sĩ, sĕ Félĕkĩsĩ ní ũrĩ. ĩri ní 'yozú kĩnĩ, “Tā 'dĩri ca gí! 'Í mu 'dĩsĩ rá, má ĩsú dō tã 'dĩri tã áda, ma íbí mi zĩ ndō.”

26 'Bo ěsĩ ni gé 'dǎá, ũsũ Páŭlũ ā je 'ĩ drĩ mũfĕngā sĩ, ri Páŭlũ ri zĩ ímú 'í vúgá nōó đĩ đĩ, ri átá ĩri be.

27 Ílĩ ĩrĩ ā vudrĩ gé, gōķĩ Pōrōsīyāsĩ Fĕsītō ri 'bǎá gávānā rú Félĕkĩsĩ ā vŭrā gá, 'bo Félĕkĩsĩ oyu Páŭlũ ri jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agásĩ kuyé, ā'diātāsīyā lĕ Yāhúđĩ rĩ pi ě ěsĩ ā adri rí 'í ní múké.

25

Páŭlũ tu pá Fĕsītō ěndrĕtĩ gé

1 Kâ Fésitō ri 'bǎá gávānā rú gí, ú'dú na ã vudrĩ gé, ĩri ní ngazú kũrú Sízérĩyā vé rĩ agásĩ, ĩri ní 'dezú mužú Yẽrúsálémā gá.

2 Fésitō kǎ mužú caá 'dǎlé, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, ambugu Yǎhúdĩ rĩ pi vé rĩ ã uruko'bee be, kōpi ní tā ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ ũlũzú ĩri ní.

3 Kōpi ní Fésitō ri mǎzú, ã ã'yĩ ĩvé tā, lē ē ĩjĩkĩ Páulũ ri ímúzú Yẽrúsálémā gá nōó, ã'diātāsĩyā kōpi lēkĩ ĩ útú Páulũ ri 'dĩ drǎá létĩ gé 'dĩgé.

4 Fésitō ní újázú kōpi ní kĩnĩ, "Yĩkĩ Páulũ ri kú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá kũrú Sízérĩyā vé rĩ agá 'dǎá'dǎ, ẽsĩ mǎdǎ, á lē 'deé mužú 'dǎá.

5 Lē ambugu ĩmivé rĩ pi uruko, 'bǎ mužĩ kōpi be trũ, Páulũ 'o dō tā āzi ũnjĩ ni rá, kōpi ã mužĩ rĩ ĩri tōó 'dǎlé."

6 Fésitō adri Yẽrúsálémā gá 'dǎá ú'dú ārō, dōku ú'dú mužrĩ, ĩri ní kúru 'dezú mužú Sízérĩyā gá 'dǎá, kǎ mužú adriĩ drũ 'dĩni, ĩri ní kúru úrízú jó tā lĩzú rĩ agá 'dǎá, ĩri ní 'yozú kĩnĩ, ē ĩjĩkĩ Páulũ ri ímũ pá tuú 'í ẽndrẽtĩ gé.

7 Páulũ kǎ ífĩ jó agá nōó, Yǎhúdĩ ímũ'bǎ Yẽrúsálémā gálésĩ rĩ pi tukĩ pá ĩri ã gǎrǎ gá, kōpi tōkĩ ĩri tā ũnjĩ ũnjĩ ni pi sĩ. Tǎ kōpi ní ĩri tōzú 'dĩ'bee ícó lũú 'yozú kĩnĩ, tā 'dĩ'bee tā áda ku.

8 Páulũ gǎ tā ĩ ní 'i tōzú rĩ, kĩnĩ, "Á 'o tā ũnjĩ Yǎhúdĩ rĩ pi vé tǎĩmbĩ ñozú kuyé, dōku má átá Jó Múngú vé rĩ ã tā ũnjĩ kuyé, dōku má átá 'bǎgú āmbúgú Rómǎ vé rĩ ã tā ũnjĩ kuyé."

9 Fésitō lē ambugu Yǎhúdĩ vé rĩ pi ē ẽsĩ ã adri 'í ní múké. Kúru ĩri ní Páulũ ri zĩzú kĩnĩ, "Mĩ ã'yĩ mužú Yẽrúsálémā gá 'dǎlé rá, mĩ muž rĩ pá tuú má ẽndrẽtĩ gé, mǎ lĩ rĩ mívé tā 'dǎlé?"

10 Páulũ ní újázú kīnī, “Á tu nóni pá jó ĩ ní rizú tã lizú 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ã rú sī rĩ agá, lē ã lĩkí mávé tã nōgó. 'Í nĩ múké múké 'yozú kīnī, á 'o tã āzi ũnjí Yāhūdī rĩ pi ní kuyé.

11 Á 'o té dō tã ũnjí ĩ ní ícózú ma 'dizú ni rá, má ícó té 'dĩngará rĩ vé tã gāá ku. 'Bo dō tã Yāhūdī ímụ'ba 'dī'bée ní ma tōzú rĩ adri tã áda kuyé, 'bá āzi ícó ma sēé kōpi drĩgé ku. Á lē mávé tã jĩjĩ 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ẹndrẹti gé, ã lĩ rí mávé tã nĩ.”

12 Fésītō kã tã rĩ átá ívé 'bá tã lĩ'ba rĩ pi be, ĩri ní 'yozú Páulũ ní kīnī, “Mí lē 'bāgú āmbúgú Rómã vé rĩ ã lĩ mívé tã nĩ. Mi ícó mụ 'bāgú Rómã vé rĩ vúgá 'dāá rá.”

'Bāgú Āgĩrĩpā mụ Fésītō vúgá

13 Kã mụyú adrií ú'dụ mādã ã vudrĩ gé, 'bāgú Āgĩrĩpā pi ọmvúpị Bērīnīkē be, kōpi ní 'dezú mụzú Fésītō ri ndrezú Sīzérīyā gá 'dāá.

14 Kōpi ní adrií 'dālé ú'dụ be kárakará rĩ sī, Fésītō ní tã ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ ũlũzú 'bāgú rĩ ní. ĩri ní 'yozú kīnī,

“Félēkīsī ku ágó āzi ĩ ní 'yĩ rĩ kú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá nō.

15 Má kã mụyú Yērúsálémã gá 'dāá, atala atala rĩ pi drĩgé rĩ pi, 'bá ambugu Yāhūdī vé rĩ pi be, kōpi ũlũkí tã ĩ ní Páulũ ri tōzú rĩ, kōpi kīnī, má lĩ tã drĩ ni gé.

16 Má ní 'yozú kōpi ní, má kīnī, ‘Tāĩmbị Rómã vé rĩ ã'yĩ ĩ ní tã lizú 'bá āzi drĩgé ịsụ nje drĩ ívé tã kuyé 'dĩni ku.’ Drĩdrĩ ni, 'bá rĩ pá tu 'bá 'i tō'ba

rĩ be 'bá tã lì'bá rĩ pi ẹnḍẹti gé, ìri ívé tã nje ùgbále, ì íbì ìrivé tã lì ndõ.

17 “Kòpi kâ ícá má vúgá nǎó, má iza sâ kuyé, kã mujú adrií drũ 'dínì, má ní átázú má kǎnĩ, ǎ ìjìkí Páũlũ ri má vúgá vũrã ì ní rizú tã lizú rĩ gé nǎó.

18 'Bá ìri tǎ'bá rĩ pi kâ tã rĩ njeé, tã kòpi ní ìri tǔzú rĩ adri sũ má ní ǔsũ rĩ tĩnì kuyé.

19 Tã má ní ìsú rĩ, kòpi rikí ǎgátá gǎá ì ǎsámvú gé sǐ ìvé mǎrẽ Yǎhúdĩ vé rĩ ǎ tã sǐ, ǎzini kòpi rikí ǎgátá gǎá ágó rụ be Yésũ, drǎapi gí, Páũlũ ní 'yoó ìri ìdri rú rĩ vé tã sǐ.

20 “Á ndǎ lẹti tí tã 'dĩri uzizú nĩzú ǎnì, kúru má ní Páũlũ ri zizú, dǎ lǎ rá, ǎ mučí ìrivé tã lị Yẹrúsǎlémǎ gǎ.

21 'Bo Páũlũ ní zizú kǎnĩ, ǎ 'yĩkí 'i kú jó ǎngũ ù'yĩzú rĩ agá nǎgó, cĩmgbá 'bǎgú rĩ ǎ lì rí ívé tã nĩ. Kúru má ní átázú má kǎnĩ, ǎ 'yĩkí ìri kú nǎgó, cĩmgbá cazú ụ'dụ má ní ímúzú ìri pǎzú muzú 'bǎgú ǎmbúgú Rómǎ vé rĩ vúgá rĩ gé.”

22 Kúru ǎgĩrípǎ ní 'yozú Fésĩtǎ ní kǎnĩ, “Á lǎ ágó 'dĩri vé tã yị mǎ bì sǐ.” Fésĩtǎ ní újázú ǎgĩrípǎ ní kǎnĩ, “Mi ícǎ ìrivé tã yì drũ sǐ rá.”

Páũlũ tu pá ǎgĩrípǎ ẹnḍẹti gé

23 Kã mujú adrií drũ 'dínì, ǎgĩrípǎ pi ní ímúzú Bǎrĩnìkǎ be, kòpi ní ífízú jó tã lizú rĩ agá nǎó, 'bá rĩ pi ngakí céré kòpi ìnjị ambamba, kòpi ímúkí ùgalaku ǎngáráwá rĩ pi vé rĩ pi be, 'bá ambugu ambugu kũrú agá rĩ pi be trụ. Fésĩtǎ ní átázú kǎnĩ, ẽ ìjìkí Páũlũ ri ífì jó agá nǎó.

24 Fésītō ní 'yozú kīnī, “‘Bāgú Āgīrīpā, ĩmi 'bá ímụ' 'bá rī pi be céré, ĩmi ndrekí drī ágó 'dīri ká! Yāhúdī adri' 'bá Yērúsālemā gá, āzini Sizerīyā gá rī pi be céré, ímụkí kuú má vúgá nō, kōpi lēkí ā 'dīkí Páulū ri drāá 'dīisī rá.

25 'Bo má ísú tā ũnjí ĩ ní ícózú ĩri 'dizú drāzú rá ni kuyé. 'Bo ĩri ní lēé 'bāgú Rómā vé rī ā lì ívé tā nī rī sī, má ũsū, á lē ĩri pēé mužú Rómā gá.

26 'Bo má ísú tā ā pá má ní kōkōbị sızú sēzú 'bāgú rī ní kuyé. Nóni má íjị ĩri ímụ pá tuú ĩmi ẹndrẹti gé, agaápi rá rī, 'bāgú Āgīrīpā, má íjị ĩri mí ẹndrẹti gé, mī uzị rí ĩri, mâ ísú rí tā má ní lēé sī rī ānī.

27 'Á' 'diātāsīyā á pē dō 'bá ĩ ní 'yī rī 'bāgú rī vúgá 'dāá ísúzú sīkí ĩrivé tā kuyé, tā 'dīri adri múké ku.”

26

Páulū átá ívé tā 'bāgú Āgīrīpā ẹndrẹti gé

1 Āgīrīpā ní 'yozú Páulū ní kīnī, “Má ā'yī rá, mí átá mívé tā.” Kúru Páulū ní drị suzú ụrụ, ĩri ní í'dózú átázú kīnī,

2 “‘Bāgú Āgīrīpā, ma āyīkō sī mí ní ma ā'yī ụ'dú āndrū rī gé tā Yāhúdī rī pi ní ma tōzú rī átázú mí ẹndrẹti gé rī sī.

3 Á nī rá mí nī 'bávé mērē Yāhúdī vé rī rá, āzini mí nī tā 'bá ní ẹ'yī sēepi 'bá ní 'bā acozú Yāhúdī rú rī rá. Kúru á mã mi drị ĩrī sī, lē mī 'bā bị mávé tā yizú ẹsị mādā sī.

4 “Yāhúdī rī pi ārēvú céré nīkí ma rá í'dózú ānjīnā gá 'dāá. Kōpi nīkí tā má ní rií 'oó 'bávé āngū agá, āzini Yērúsālemā agá rī rá.

5 Kòpì nìkí mávè tã caá lókí be aco, kòpì ícò mávè tã ùlũ rá, dõ kòpì ã'yìkí rá. Kòpì ícò lũ mí ní kìnĩ, ma Fārúsìgú, ma rì mēre 'bávè rĩ ã tã 'du nga rá.

6 Ìndrũ sī á tu pá nō, lèkí mávè tã lị, ã'diātāsīyā má ní ẹsị 'bāá tã Múngú ní ẹzị 'bá ẹ'bịpị ní rĩ 'duy ngaá rĩ sī.

7 “Súrú mụdrị drị ni ñrị Ìsērélē vé rĩ pi 'bākí ẹsị rizú tã ñri ní ẹzị rĩ ùtēzú, ãní sē kòpì ri Múngú ri ñnị ùtúná pi ñnị be. Á 'bāgú, ẹsị má ní 'bāá rĩ sī, Yāhūdī rĩ pi ní ma tōzú ãní.

8 Ngá ìmi ní ùsụ kìnĩ, Múngú ícò 'bá ùdrā 'bá gí rĩ pi ídrí gōó ídrí rú ku rĩ ã'di?

9 “Ándúrú má ùsụ, á lē tã rĩ pi 'oó, ã ọwukí rí Yēsū Nāzērētāgú rĩ ã rụ ãní.

10 Tã 'dīri á 'o Yērūsālēmā gá 'dāá rá. Atala atala rĩ pi drīgè rĩ pi sēkí má ní ùkpō, má urụ 'bá Yēsū ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi íjị ímụ ú'bé jó ãngũ ù'yízú rĩ agá, kádō lée kòpì ú'dị, ma kpá ri tã ni ã'yì, ã ú'díkí kòpì ùdrāá rá.

11 Á ri ẹcị jó Múngú ri zizú rĩ pi agásī, á ri 'bá Yēsū ri ẹ'yì 'bá gí rĩ pi ọcụ, kòpì ẹ idekí rí Yēsū ri ãní. Á ri kpá ẹcị kūrú urukọ ãmvé rĩ pi agásī, má ọcụ kòpì ùnjí ùnjí.

12 “Ụ'dụ ãlu, atala atala rĩ pi drīgè rĩ pi sēkí má ní ùkpō rá mụzú ãní Dāmāsékē gá.

13 Á 'bāgú, ma kã rií mụy lètị gé sī, ùtú mgbímgbi gé 'dīgè, á ndre ãcì dī íngázú 'bù gélésìla, ìmgbērē m̄ gārā, ãzini 'bá má ní ẹcị

kôpi be rĩ pi ã gãrã kúrũ, ìrivé ñḡngará ãngũ ìmgbèrèépi rĩ ndè ùtú vé ñḡngará rá.

14 'Bá ní céré u'dezú vūgá, má ní ù'dúkọ yizú ìngázú 'bũ gélésĩ, ìri ní 'yozú má ní Ārāmáyĩkĩ tị sĩ kĩnĩ, 'Sáũlã, Sáũlã! Ngá mí ní rizú ma ọcũzú 'dĩni rĩ ã'di? Ûmbã mí ní rií fụú má be 'dĩri, ìri tã azakaza vé ni.'

15 “Má ní zizú, má kĩnĩ, ‘Úpí, mí ã'di 'i?’

“Úpí ní újázú kĩnĩ, “Bá mí ní rií ọcũú rĩ, ìri ma 'i Yésũ 'i.

16 Mí ìngá pá tuú ụrụ sĩ. Má i'da ma mí ẹnḡrẹti gé, á lè mi ìpèé adrií átí'bá mávé ni, mí mụ rí mávé tã mí ní ndreé mí mị sĩ rĩ ùlũú, ãzini tã má ní ùmvúlésĩ ìmụ ùlũú mí ní rĩ ùlũú 'bá rĩ pi ní.

17 Ma ìmụ mi pa 'bá ìmivé rĩ pi drígé sĩ rá, ãzini 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi drígé sĩ rá. Ma mi pè mụ 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi vúgá 'dãá,

18 mí mụ rí kôpi ã mị zĩĩ, kôpi ã ìfũkí rí tã ìnịná vé rĩ agásĩ rá, kôpi ã adrikí rí ùtúná agá, kôpi ã ìfũkí rí ùkpõ Sātánã vé rĩ agásĩ ãmvé, kôpi ã adrikí rí 'bá Múngú vé ni, Múngú ã trũ rí kôpi ìvé ùnjĩkányã agásĩ rá. Kôpi ẹ'yĩkí dō ma gí, kôpi ì újá adri uletere 'bá Múngú vé ni.'

19 “‘Bāgú Āgĩrĩpã, ìndrĩlĩkĩ ìngápi 'bũ gélésĩla 'dĩri, á 'dụ tã ni ngaá rá.

20 Má í'dó tị Múngú vé rĩ ùlũú 'bá Dāmāsékè vé rĩ pi ní, 'bá Yẹrúsālémã vé rĩ pi ní, ãzini má ùlũ ãngũ Yũdáyã vé rĩ agásĩ céré, á gō kpá caá 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rĩ pi ãsámvú gé, á 'yo, má kĩnĩ, lè kôpi ã kukí ùnjĩkányã ãní, kôpi ã ẹ'yĩkí Múngú rí áyu, tã kôpi ní 'oó rĩ, ã lũ rí 'yozú kĩnĩ kôpi újákí ẹsị gí.

21 “Ụ'dụkọ múké má ní ùlũú 'dĩri sị, Yāhúdị rī pi rukí ma Jó Múngú vé rī ã bóró gá 'dǎá, kòpi lēkí kòdò ma 'dị.

22 'Bo Múngú ko mà ìzā cǐmgbá ícázú ụ'dụ ãndrū rī gé, á tu pá nōgó, á lē tā rī ùlũú 'bá rī pi ní céré, í'dózú 'bá ì ní ndree kuú ẹzị ãkó rī pi ní, āzini 'bá ì ní ñjị ñjị rī pi ní. Má ímbá tā āzi túngú ni kuyé, má ímbá tā nẹbị rī pi ní ùlũú rī, āzini tā Mósē ní 'yoó ìri ímụ 'i nga drịdrị 'dílé rī.

23 Má kīnī, Kúrísítò ri úmvúlésí ímụ ìzāngā nya rá, ì ímụ ìri inga drāngará gálésí drịdrị, ìri ímụ dī ụtúná rú ívé 'bá rī pi āsámvú gé, āzini 'bá adri'bá Yāhúdị rú ku rī pi āsámvú gé.”

24 Páülü kǎ rií átá, Fésítò ní trezú ụ'dụkọ be uru 'dǎá kīnī, “Páülü! Mí drị ábá gí, mívé lāngará ambamba rī sē mí drị ábá nī.”

25 Páülü ní újázú kīnī, “Āmbúgú Fésítò, mà drị ábá kuyé. Tā má ní átá 'dĩri, ìri tā áda, ìri ífífí be.

26 'Bāgú Āgīrípā nī tā má ní átá 'dī'bée céré rá, sē má ní rizú átázú ụrī ãkó 'dī. Tā 'dī'bée ní rizú ì ngazú rī gé, nī rá, ã'diātāsīyā tā 'dī'bée nga 'i ụgúzā rú kuyé.

27 'Bāgú Āgīrípā, mí ẹ'yī nyo nẹbị rī pi vé tā rá? Á nī rá mí ẹ'yī rá.”

28 Āgīrípā ní Páülü ri zizú kīnī, “Mí ụsụ, mi ícò ma úbé ícá Kūrísītīyānī rú sà mādānā nōri agá rá?”

29 Páülü ní újázú kīnī, “Mi dō mi újá sàṅá nōri agá rá yā, dō mi íbí mi újá ndō yā, ma Múngú rì zì mí ní, āzini 'bá mávé tā yì'bá ãndrū nō'bée

ní, ìmi ícákí rí sù má tị̀nị, adri 'yozú kìnì sù ì ní ma 'yíi nōri tị̀nị ku.”

³⁰ 'Bāgú Āgīrīpā, gāvānā Fésītō, Bērīnīkē, 'bá jó agá rī pi be céré, kōpi ní ngazú ụrụ.

³¹ Kōpi kà ríi fūú mụzú āmvé 'dāá, kōpi rikí átá ì āsámvú gé sī kìnì, “Ágó 'dīri 'o tā āzi ì ní ícózú ìri 'dizú drāzú ni kuyé, 'o kpá tā āzi ì ní ícózú ìri 'yīzú ni kuyé.”

³² Āgīrīpā ní 'yozú Fésītō ní kìnì, “Ágó 'dīri ā 'yo dō 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī ā lị ívé tā nī 'dini ku, ì té ìri trū rá.”

27

Páulū 'de mụzú Rómā gá kúlúmgbā sī

¹ Āgīrīpā kà 'yoó 'bā 'dekí mụú kúlúmgbā sī Ítālīyā gá, ì ní Páulū pi ẹzizú 'bá ụrụkọ ì ní ũ'yíi rī pi be kú ũgalaku Júlīyāsī drīgé. Júlīyāsī ri ũgalaku āngaráwá ì ní zịi ngúlúmū 'bāgú āmbúgú Rómā vé rī pi vé ni.

² 'Bá ní tuzú kúlúmgbā íbipi íngápi Ādrāmātiyō gá rī agá, kúlúmgbā rī lē ẹcị mụzú vūrā ìri ní pá tuzú rī pi gé sī, āngū Ẹzīyā vé rī agá. 'Bá tųkí Mākēdōnīyāgú be trụ, ágó rī ā rụ Ārīsītārúkō 'i, íbí íngá Tēsālōnīkē gá.

³ Kā mụú adrii drū 'dini, 'bá ní cazú kūrú Sīdónā vé rī gé, Júlīyāsī 'bā ẹsị múké Páulū ní, ā'yī Páulū ri mụú ívé ũndī rī pi vú, kōpi ā sēkí rí ìri ní ngá ìri ní lēé rī.

⁴ 'Dāgá 'bá gōkí fíi kúlúmgbā agá dīi, ũlì ní ívịzú 'bá vúgá nōlé ũkpō be, 'bá ní kúru 'dezú mụzú, 'bá agakí āngū 'i lịpi kú ngụ Sáyípūrāsī

vé rĩ ã gārã gá sī, ùlì v̄ìp̄i ùkp̄ō be 'd̄iri ã 'o rí 'bâ ùnjí ku.

⁵ 'Bá mụkí ȳì tafu rĩ agásī, 'bá agakí ãngũ Kīlīkiyā vé rĩ ã gārã gá sī, āzini 'bá agakí ãngũ Pāmīfīliyā vé rĩ ã gārã gá sī, 'bá ní kúru cazú kūrú Mírã vé rĩ gé, ãngũ Lísīyā vé rĩ agá.

⁶ Ūgalaku rĩ ịsụ kúlúmgbá āzi íbì íngá Ālěkīzāndārīyā gá, lē mụụ Ítālīyā gá, ịri ní 'yozú kīnī, 'bâ tụkí kúlúmgbá rĩ agá.

⁷ 'Bá rikí mụụ kúlúmgbá rĩ sī mādā, 'dụ ụ'dụ kárakará, 'bá nyakí ịzāngā ambamba. 'Bá ká rii 'bāá caá ịnyịná Kīnídō gé, ùlì rĩ vé v̄ingará sē 'bá útrúkí 'bâ mụzú dr̄dr̄ kuyé. Kúru 'bá ní 'bâ újázú mụzú w̄ọk̄k̄ ándrélé rú rĩ gé, cazú ãngũ 'i l̄ìp̄i kú ngụ ȳì agá Kūrétē vé rĩ gé. 'Bá agakí kūrú Sālīmónē vé rĩ ã gārã gá sī.

⁸ 'Bá agakí mụzú Kūrétē ã gārã gá sī, 'bá nyakí ịzāngā ambamba, 'bá ní kúru cazú vūrã kúlúmgbá rĩ pi ní pá tuzú rĩ gé, ịnyịñá kūrú Lásīyā vé rĩ gé.

⁹ 'Bá izakí sâ ambamba, ã'diātāsīyā sâ kílóngóro vé rĩ gé, ùlì rĩ v̄i ùkp̄ō be ambamba, kúlúmgbá rĩ ícọ mụụ ãní bā ku, ã'diātāsīyā Ụ'dụ ì ní rizú Ānyāngā A'bizú* rĩ aga gí. Páulū ní 'yozú ūgalaku kúlúmgbá agá rĩ pi ní kīnī,

¹⁰ "Āgō 'dī'bée, á n̄i rá 'bá útrúkí dō 'bâ mụzú kúlúmgbá rĩ sī dr̄dr̄, 'bávé kúlúmgbá, 'bávé

* **27:9 27:9** Ụ'dụ ì ní rizú Ānyāngā A'bizú rĩ: Ụ'dụ 'd̄iri ìlì ālu agá, átalágú āmbúgú rĩ fi Jó Múngú vé rĩ agá 'dāá vū be ālu, ịri mụ ārí uya Vūrã Uleteretere rĩ agá 'dāá, 'bá Ịsērélē vé rĩ pi tr̄zú ãní ív̄e ùnjikānyā agásī, 'bá Ịsērélē vé rĩ pi rĩ ãnyāngā a'bi ụ'dụ 'd̄iri gé. 'Í lā Lēv̄it̄ikā 16; Ēb̄erē 9-10.

oḡu kũlúmḡba agá rĩ pi, 'bâ ngúlú be céré, 'bâ drĩlé ũnjí ịsú rá.”

¹¹ 'Bo ũgalaku rĩ ã'yĩ tã Páũlũ ní 'yoó rĩ kuyé, ã'yĩ tã kũlúmḡba é'dípa ní 'yoó rĩ, ãzini ágó kũlúmḡba újĩpi rĩ ní 'yoó rĩ áyu.

¹² Vũrã 'dĩri kũlúmḡba rĩ pi ní rizú pá tuzú rĩ, ịri vũrã ũnjí, ã'diãtãsiyã lókí kílongóro vé rĩ ũnjí†, 'bá ícókí adrií 'dãgá bã ku, 'bá kárakarã pi ũsũkí kìnĩ, lē 'bã 'dekí mužú kũlúmḡba rĩ sĩ Fõyĩnikē gé, ã'diãtãsiyã ịri vũrã múké kũlúmḡba rĩ pi ní mužú pá tuzú ni, lókí kílongóro vé rĩ gé 'bã mukí rí adrií 'dãgá. Vũrã kũlúmḡba rĩ pi ní pá tuzú 'dĩri Kũrétē gá, ịri vũrã ụtú ní 'dengará gálé rú rĩ gé, vũrã 'dãri gé, 'bã rĩ pi ícó ãngũ ndre ándrelé rú, ãzini úrúlé rú.

Ūlí vjĩpi ũkpõ be yjĩ tafu rĩ agá rĩ

¹³ Ūlí rĩ kã í'dó vjĩ ũkpõ be mãdã ándrelésĩla, 'bã kũlúmḡba újĩ' 'bã rĩ pi ũsũkí kìnĩ, ị ícó mu rá. Kõpi ni ũmḡbũ rĩ ịsézú yjĩ agá 'dãásĩ, kõpi ní mužú ãngũ 'i lĩjĩpi kú ngụ yjĩ agá Kũrétē vé rĩ ã gãrã gá sĩ.

¹⁴ Kã mužú adrií mãdã, ũlí ní ívịzú ímúzú 'bã vúgá nólé ũkpõ be, ũlí rĩ íbí ívị ãngũ 'i lĩjĩpi kú ngụ yjĩ agá rĩ gé 'dãásĩ, ãsámvú ãngũ úrúlé rĩ pi vé ụtú ní ịfũzú rĩ be rĩ gélésĩla.

† 27:12 27:12 *Lókí kílongóro vé rĩ: ãngũ Ịsērélē vé rĩ gé 'dãá, lókí kílongóro vé rĩ gé, ẹcị tungará ũkpó ũkpó, ã'diãtãsiyã yjĩgó ri 'dị ambamba, sē ãngũ rĩ igbe igbe. Sã 'dãri gé, ũlí rĩ vjĩ ũkpõ be, sē kũlúmḡba ícó pá tuú 'dãgá ku.*

15 Ùlì rĩ vị ùkpõ be, sē 'bá ícókí kùlúmgbà rĩ jị́ bǎ ku. 'Bá kukí ùlì rĩ ri kùlúmgbà rĩ vị́ mụzú nĩ.

16 'Bá agakí ǎngũ 'i lị́pi kú ngụ yị́ agá ì ní zị́ Kāwúdǎ rĩ ǎ gǎrǎ gá sī, vūrǎ 'dǎri gé, ùlì ícó vị́ ùkpõ sī ku. 'Bá ụ́'bị́kí kùlúmgbà ídri pazú rĩ ísé, 'bá ị́súkí ị́zǎngǎ ǎnì ambamba.

17 'Bo 'bá ísékí kùlúmgbà ídri pazú rĩ kùlúmgbà ǎmbúgú rĩ agá nǎo rá. 'Bá kùlúmgbà újị́ 'bá rĩ pi ù'yíkí bǎákú kùlúmgbà rĩ ǎ rụ́ 'bá gá sī kúrụ́, kùlúmgbà rĩ úmbézú, ǎ adri rí ǎnì ùkpó ùkpó. Kọ́pi 'okí ụ́rị́ sī, ùlì rĩ ní lēé kọ́pi vị́ mụzú ǎngũ cinyáfǎ rú ì ní zị́ Sārātísī rĩ gé rĩ sī, kọ́pi u'dukí ngá ì ní úmbé kùlúmgbà rụ́ 'bá gá bǎákú sī rĩ pi ú'bé yị́ agá, kùlúmgbà rĩ ǎ mụ rí ǎnì mǎdǎ. Ùlì rĩ ri kùlúmgbà rĩ vị́ mụzú nĩ.

18 Ùlì rĩ vị́ ùkpõ be, kǎ mụ́ adri drụ́ 'dini, kọ́pi u'dukí ngá kùlúmgbà agá rĩ pi ú'bé yị́ agá.

19 Kǎ mụ́ caá ụ́'dụ na ni gé, kọ́pi u'dukí ngá ẹ́zị ngazú kùlúmgbà agá rĩ pi ú'bé cére yị́ agá.

20 Ùlì vị́pi ùkpõ be 'dĩri vị́ caá ụ́'dụ be kárakarǎ, ọ́zụ ụ́tụ́ rĩ ẽ mị, ǎzini ọ́zụ línýǎ rĩ pi, sē kọ́pi índrékí ku, 'bá ụ́sụ́kí 'bá ícókí ídri ku.

21 'Bá adrikí ụ́'dụ be kárakarǎ, 'bá nyakí ngá kuyé. Páülǎ ní ngazú pá tuzú ụ́rụ́ sī, ị́ri ní 'yozú kīnī, "ǎgō 'dĩ'béé, ị́mi yị́kí té dō tǎ má ní 'yoó rĩ rá, 'bá ícókí té ị́fúú Kūrétē agá 'dǎásī ku, ngá 'dĩ'béé ícókí té ábá ku.

22 'Bo á lē nóni 'yoó ị́mi ní kīnī, lē ị́mí ẹ́sị́ ǎ adri ùkpó ùkpõ, ǎ'diǎtǎsīyǎ ị́mi ǎsámvú gé 'dị́gé, 'bá ǎzi ícó drǎá ǎlunǎni ku, kùlúmgbà rĩ 'yégá ábá nĩ.

23 “Ma 'bá Múngú vé ni, ma ri Múngú ri ìnjĩ. Ìnjĩ ájée rĩ sĩ, ìpě ívé mǎlǎyíkǎ ímụ pá tuú má gārā gá,

24 Ìri ní 'yozú má ní kǐnĩ, ‘Páũlũ, mí 'o ũrĩ sĩ ku, mi mụ pá tu 'bāgú āmbúgú Rómā vé rĩ ẹndreṭi gé rá. Mí tǎ sĩ, Múngú vé ẹsị múké rĩ sĩ, Ìri 'bá kǔlúmgbā agá rĩ pi ídrí céré rá.’

25 Āgō 'dĩ'béé, ìmi 'okí ũrĩ sĩ ku, má ẹ'yĩ tǎ Múngú ní 'yoó rĩ rá, tǎ rĩ ímụ 'i nga sũ Ìri ní 'yoó má ní 'dĩri tịni.

26 Ūlĩ rĩ ímụ kǔlúmgbā rĩ vị mụ pá tu āngũ 'i lịpi kú ngu yịi agá 'dāri gé.”

27 Ūlĩ vị yịi tafu rĩ drĩgé sĩ ụtúná pi ìnjĩá be, caá ú'dú mụdrị drị ni sụ, kǎ mụú caá ìnị ágágá, 'bá kǔlúmgbā rĩ újì'bá rĩ pi ní nǐzú ámázú 'yozú kǐnĩ, ì 'bǎkí caá yịi tafu Ádĩrĩyǎ vé rĩ tị gé āngũ nyōókú rú rĩ gé gí.

28 Kọpi ní aya āzi í'dúzá 'yǐzú bǎá sĩ, 'bezú yịi agá 'dǎá, yịi rĩ vé kungára ámázú ānị, Kọpi ịsụkí nịi, yịi rĩ vé kungára ca pá ágélé mụdũrũlũ ālu pũkú ịrĩ (120). Kọpi kǎ ì útrú mụzú drĩdrĩ, kọpi ịsụkí nịi, yịi rĩ vé kungára ca pá ágélé pũkú úrõmĩ (90).

29 'Bá kǔlúmgbā újì'bá rĩ pi 'okí ũrĩ sĩ, kọpi ụsụkí kǐnĩ, 'bā mụ 'bā ẹsị írǎ rụ'bá gá, kọpi u'dukí ụmgbũ ì ní ù'yĩ sụ kǔlúmgbā rụ'bá gá rĩ pi ú'bé yịi agá, kọpi zíkí Múngú ri kǐnĩ, lě āngũ rĩ ówụ ì ní mbělē mbělē.

30 'Bá kǔlúmgbā rĩ újì'bá rĩ pi lěkí kōdō ngaá ápá kǔlúmgbā rĩ agásĩ rá, kọpi í'dúkí kǔlúmgbā ídri pazú rĩ suú yịi agá 'dǎá, 'bá rĩ pi ã ụsụkí rí

kínì ì ri ùmgbù ú'bé yíí agá 'dǎá, kùlúmgbà rī ẹndrẹtị gé.

³¹ Páulū ní 'yozú ũgalaku rī ní, āzini āngáráwá rī pi ní kīnī, “‘Bá kùlúmgbà rī újì'‘bá rī pi dō kùlúmgbà rī agá nǒó 'dǎáyo, ìmi ícókí ídri ku.”

³² Kúru āngáráwá rī pi ní bǎákú kùlúmgbà ídri pazú rī ù'yízú rī pi úlízú, kòpi ní kùlúmgbà rī kuzú 'dezú yíí agá 'dǎá.

³³ Āngū rī kǎ 'bǎá rii ówù, Páulū ní kòpi mǎzú, lē kòpi ā nyakí ínyá. Īri ní 'yozú kīnī, “‘U'dú mụdrị drị ni sụ 'dī'bée agá, ìmi rikí adrii ìzāngā sī, ìmi nyakí ngá kuyé.

³⁴ Á mǎ ìmi, lē ìmi nyakí ngá, ìmi adrikí rí ídri rú. Ìmi 'okí dō 'dínì, 'bá āzi ícó ádrá ìmi āsámvú gé 'dǐgé ku.”

³⁵ Páulū kǎ tǎ rī átá 'dínì, ĩri ní pánga í'dúzú, ĩri ní ówǒ'dífô sēzú Múngú ní 'bá rī pi ẹndrẹtị gé 'dǐgé. Īri ní pánga rī āndǐzú, ĩri ní í'dózú nyazú.

³⁶ Tǎ 'dīri ímbá kòpi ē ẹsị, kòpi gōkí ngá nyaá rá.

³⁷ 'Bávé kǎlǎfe mụdǔrǔlǔ ĩrī pǔkú ẹzịrị drị ni áziyá (276) kùlúmgbà agá 'dǎá.

³⁸ 'Bá rī pi kǎ ngá rī nyaá ẹpízú gí, kòpi u'dukí ānyāngā rī ē ìmbítá ú'bé yíí agá, kùlúmgbà rī ē ẹnjì rí ku.

Ūlì ũkpō be ni vī kùlúmgbà rī ũñóó kpélékpélé

³⁹ Āngū rī kǎ ówù, kòpi nǐkí āngū nyọókú rú rī áamá kuyé, 'bo kòpi ní āngū cínyáfǎ rú ni ndrezú yíí gārā gá 'dǎá, kòpi ní ũsǔzú, ì lēkí kùlúmgbà rī jìjì mụzú āngū cínyáfǎ rú rī gé 'dǎá.

40 Kúru kòpì ní bǎákú ì ní ùmgbù rĩ pi úmbézá rĩ pi úlízú, ùmgbù rĩ pi ní u'dezú yǐ ã ndúgé 'dǎá, kòpì ní kpá ngá kúlúmgbá rĩ újízú rĩ oyuzú. Kòpì ní bǒngó kúlúmgbá rĩ endrètì gé ùlì ní rii vii anigé kúlúmgbá rĩ viipi muzú rĩ sezú uru, ùlì ní kúlúmgbá rĩ vizú muzú yǐ tì gé 'dǎá.

41 'Bo kúlúmgbá rĩ mu 'i ẹsǐ ãngū cínýáfá rú rĩ gé 'dǎá, áwí atee ãngū nyòókú rú rĩ gé. Kúlúmgbá rĩ vé ùmvu tĩ atee mgbé, ícò muú bǎ ku. Ùlì ùkpò be ni ní íngázú, ìri ní yǐ rĩ vizú úvázú ngūyá ngūyá, ùlì rĩ vé ùkpò ùṅò kúlúmgbá rĩ vé só kpélékpélé.

42 Ængáráwá rĩ pi lèkí 'bá ì ní ù'yǐ rĩ pi ú'dì 'dǐsǐ rá, ã'diátǎsǐyǎ kòpì ã gbǎkí rí yǐ rĩ ápá muzú ku.

43 'Bo ùgalaku ãngáráwá rĩ pi vé rĩ lè ã 'dìkí Páulū ri ku, ã'yǐ tǎ ãngáráwá rĩ pi ní lèé 'oó 'dǐri kuyé. Ìri ní átázú kǐnǐ, 'bá nǐ 'bá yǐ gbǎ'bée ìndǐ rĩ pi ã úwákí kúlúmgbá rĩ agásǐ drǐdrǐ, kòpì ã mukí ãngū nyòókú rú rĩ gé.

44 Ìri ní 'yozú uruko'bée ní kǐnǐ, kòpì ã útúkí úrì kúlúmgbá rĩ vé ìrìkó ùṅòópì gí 'dǐri drǐgé. Kúru 'bá rĩ pi ãrèvú céré cakí ãngū nyòókú rú rĩ gé 'dǎlé múké.

28

Páulū ca Mǎlátǎ gá

¹ 'Bá cakí yǐ tì gé 'dǎlé múké, 'bá mukí nǐí áamá ãkūdē 'bá cakí ãngū 'i lǐpi kú ngu yǐ agá ì ní zǐi Mǎlátǎ rĩ gé gí.

2 'Bá adri'ba āngū 'i lịpi kú ngu rĩ agá 'dǎlé rĩ pi é'yíkí 'bá ẹsị be múké. Kọpi ụdẹkí ǎcí, é'yíkí 'bá úrí ǎcí rĩ tị gé, ǎ'diātāsīyā sà 'dāri gé, yịgọ ri 'dị nĩ, āngū rĩ igbegbe.

3 Páulū ní íjá u'duzú, ịri ní ũ'bāzú ǎcí mị gé 'dǎá, ǎcí rĩ vé kongará sī, ịnị ní íkpúzú Páulū ẹ drị cizú.

4 'Bá rĩ pi ká ndree ịnị rĩ ci Páulū ẹ drị, ọnjú kuú drị ni gé tịtị, kọpi ní átázú ị ǎsámvú gé sī kíní, “Ágó 'dĩri 'bá āngū ú'dịpi ni, 'de yịí agá 'dǎá rá, 'bo drā kuyé, 'bávẹ múngú rĩ pi vé ǎzi ǎlu, lị tā drị ni gé gí, lẹ ǎ 'dịkí ịri drāá 'dịsī rá.”

5 'Bo Páulū ní ịnị rĩ yazú 'í drịgé sī 'dezú ǎcí mị gé 'dǎá, ịnị rĩ 'o ịri ũnjí kuyé.

6 'Bá rĩ pi ụsụkí déna Páulū ẹ drị ri pị rá, dōku ịri koro nga í'dé, ịri drā rá, kọpi tẹkí ndree sà be ǎco, kọpi ká ndree ịnị rĩ 'o ịri ũnjí kuyé, kọpi gọkí ụsụú kíní, ágó 'dĩri múngú.

7 Gávānā āngū 'i lịpi kú ngu yịí agá 'dāri vé rụ Pūbēllyō 'i, ịri nyọọkú be āngū 'dāri gé. Ẹ'yí 'bá ívé āngá, adri 'bá be múké cazú ú'dụ na.

8 Sà 'dāri gé, Pūbēllyō ẹtẹpị ri drā rú, rụ'ba ni koko, ịri ri sūsū. Páulū ní fizú muzú ịri ndrezú, ịri ní Múngú ri zizú, ịri ní 'í drị 'bāzú drị ni gé, drā rĩ ní kúru dezú rụ'ba ni gé sī rá.

9 Tā 'i ngaapi 'dĩri ǎ vudrị gé, 'bá cérẹ drā be adri'ba āngū 'i lịpi kú ngu yịí agá 'dǎlé rĩ pi ímúkí Páulū vúgá, drā rĩ de kọpi rụ'ba gá sī rá.

10 Tā 'dĩri sē 'bá rĩ pi cérẹ ịnjịkí 'bá ịnjịnjị, lókí 'bá ní lẹzú muzú rĩ kǎ ícọ, 'bá rĩ pi sẹkí 'bá ní ngá 'bá ní lẹé rĩ pi ǎrẹvú cérẹ rá.

Páulũ ca Rómã gá

11 Mbáá na ã vùdrĩ gé, sâ kílongóro vé rĩ kã deé, 'bá ní tuzú kúlúmgbá pá tuúpi kú Málátá gá rĩ agá, 'bá ní 'dezú mužú. Kúlúmgbá rĩ íbí ímú Ālĕkĩzāndāriyā gálésĩ, údékí ngá múngú rú ĩrĩ kú ẹnreṭi ni gé, ãlu rĩ ã rụ Kāsītórē, āzi rĩ Pólĕkĩsĩ.

12 'Bá muží pá tuú kūrụ Sīrākúsā vé rĩ gé, 'bá adrikí caá 'dāgá ụ'dụ na.

13 'Dāgá 'bá ní tuzú kúlúmgbá agá, 'bá ní 'dezú mužú, 'bá ní mužú cazú Rēgĩyúmũ gé. Kã mužú adrií drụ 'dĩni, ũlí ní í'dózú vizú ímúzú ándrélésĩla, kã kpá mužú adrií drụ 'dĩni, 'bá ní cazú Pütēyólĩ gé.

14 'Dāgá 'bá ísúkí 'bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí ni pi, kòpi ẹ'yíkí 'bâ ívé āngá, kìnĩ 'bâ adrikí ĩ be caá Sẹbĩfĩ ãlu. Vùdrĩ ni gé, 'bá ní kúru mužú Rómã gá.

15 'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ 'bá gí Rómã gá 'dālé rĩ pi kã yị kìnĩ 'bâ ri ímú 'dĩí'dĩ, kòpi ímúkí 'bâ drĩ ùtēé jòkòñĩ Āpíyō vé rĩ gé, urukọ 'bée ùtēkí 'bâ vūrā āzi gé, vūrā 'dāri gé, jó na anigé ụmụ vé ni. Páulũ kã āgō ri 'bá ĩ ùtē 'bá rĩ pi ndreé, sē Páulũ ẹ ẹsĩ mba ānĩ rá, sē Múngú ní ọwō'dífō.

16 'Bá kã mužú caá Rómã gá 'dālé, ã'yíkí Páulũ ri laá ívé jó agá ọ'dúkùlegúsĩ, 'bākí āngáráwá ĩri ùtēé.

Páulũ sē ti Múngú vé rĩ Rómã gá

17 Kã mužú caá ụ'dụ na ã vùdrĩ gé, Páulũ ní drĩkoma Yāhúđĩ rĩ pi vé rĩ zizú ímúzú vūrā ãlu gé. Kòpi kã ĩ úmú, Páulũ ní 'yozú kòpi ní kìnĩ, "Má ẹdrípìjì, mà 'o dō tã āzi ùnjí mávé 'bá rĩ pi ní

kuyé drãáãsiyã, dôku mâ 'yo dô 'bávê mērê 'bá ẹ'bípiì vé rĩ ã tã ùnjí kuyé drãáãsiyã, ru kí ma Yẹrúsálémã gá 'dãá, sẹkí ma ãngaráwá Rómã vé rĩ pi drigé.

18 Kòpi uzikí ma, kòpi lẹkí kòdô ma oyuyú rá, ã'diãtãsiyã á 'o tã ãzi ùnjí ì ní ícózú ma 'dizú drázú ni kuyé.

19 'Bo Yãhúđi rĩ pi kã gãá sĩ, má ní 'yozú, á lẹ 'bãgú ãmbúgú Rómã vé rĩ ã lì mávé tã nĩ. 'Bo á lẹ tã ùnjí 'yoó 'bá mávé rĩ pi ní ku.

20 Tã 'dĩri sẹ má ní ìmi zizú ímúzú, átázú ìmi be ãní. 'Yíkí ma Mãsiyã Ìsèrélè rĩ pi ní ẹsì 'bãã drĩ ni gé rĩ vé tã sĩ."

21 Yãhúđi rĩ pi ní újázú kìnĩ, "'Bá ịsúkí kòkòbì íngázú Yũdáyã gálésĩ kuyé mì tã sĩ, dôku 'bá ímú'bá 'dãásĩ nògó rĩ pi ãsámvú gé, 'bá ãzi ùlũ 'yozú kìnĩ mí 'o tã ùnjí rá 'díní ãlunãni kuyé.

22 'Bo 'bá lẹkí yìì mí tì gé, mi dô 'yo ngóni, ã'diãtãsiyã 'bá rĩ pi ãrèvú céré ri átá ùnjí ngúlúmũ Yẹsũ ã pámvú ùbĩ'bá rĩ pi vé tã sĩ."

23 Kòpi gòkí ụ'dụ ãzi ìpèé ímúzú Páulũ ri ndrezú. Ụ'dụ 'dãri gé, 'bá rĩ pi úmúkí ì kárakarã vũrã ìri ní adrizú rĩ gé. Páulũ ri kòpi ní málũngã Múngú vé rĩ ã tã ùlúú í'dózú ụ'bútì cĩngbã cazú ùndrèná gá, ri Yẹsũ vé tã ì ní sĩí tãimbì Mósè vé rĩ agá rĩ ímbá, ãzini nẹbì rĩ pi ní sĩí rĩ ímbá, kòpi ẹ ẹ'yìkí rí Yẹsũ ri ãní.

24 'Bá rĩ pi ã urukọ ẹ'yìkí tã ìri ní 'yoó 'dĩri rá, 'bo urukọ'bée ẹ'yìkí kuyé.

25 Kòpi ní rizú ãgátá gázú ì ãsámvú gé sĩ. Kòpi ní í'dózú ayizú mužú, Páulũ ní tã ụđđú átázú kòpi

ní kīnī, “Tā Índrī Uleterē rī ní átá ĩmi ẹ̀'bípi ní rī tā áda, átá tā 'dīri nẹ̀bī Ísáyā tị gé, kīnī,

26 “ ‘Í mu 'bá 'dī'bée vúgá 'dǎá, 'í 'yo kọpi ní, “Īmi mávé ụ'dụkọ yị rá, 'bo ĩmi ícókí ífífí ni nī́ á má ku, ĩmi tā má ní 'oó rī ndre rá, 'bo ĩmi ícókí tā ni nī́ á má ku.”

27 Ā'diātāsīyā 'bá 'dī'bée ẽ ẹ̀sị tete,

kọpi ẽ bí yị tā ku,
kọpi bīkí í mị cí,
kọpi ǎ bīkí té dō ĩ mị cí ku,
kọpi ẽ mị ri té ǎngū ndre rá,
kọpi ẽ bí ri té tā yị rá,
kọpi ẽ ẹ̀sị ri té tā nī́ á má rá,
kọpi ǎ újákí dō ẹ̀sị rá, ma té kọpi ídrí rá.’

28 “Kúru á lē ĩmi nīkí 'yozú kīnī, Múngú lē 'bá adri'bá Yāhúdī rú ku rī pi ẽ ịsúkí pangará. Kọpi tā rī ǎ'yī rá.”

29 Kǎ muụ átá 'dīri tịni, Yāhúdī rī pi ní ngazú muzú, kọpi rikí ǎgátá gǎá ĩ ǎsámvú gé sī.*

30 Páülū áwí adrii 'dǎlé ílí ịrī, ri adrii ívé jó ịri ní rií ụfée mǔfengǎ sī rī agá, ẹ̀'yị 'bá céré ri'bá ímú'bá 'i ndre'bá rī pi rá.

31 Páülū ri tị sée ụrī ǎkó, ri mǎlūngǎ Múngú vé rī ǎ tā ụlúú, ǎzini ri 'bá rī pi ímbá Úpí Yésū Kúrísítō vé tā sī. 'Bá ǎzi uga ịri ǎlunǎni kuyé.

28:27 28:27 Ísáyā 6:9-10 * 28:29 28:29 Átángá véřēsī 29 agá 'dīri, búkū Ezị vé ĩ ní sī Gịrịkị tị sī drịdrị rī agá 'dǎáyo, 'bo gōkí sī búkū Ezị vé vúlé rī agá rá.

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Keliko

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 6 May 2025

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20